ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΞΕΝ. ΖΟΛΩΤΑ

ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1966

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Ι. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως 1966.— ΙΙ. Ἐπιτεύξεις καὶ προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.— ΙΙΙ. Ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης καὶ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα.— ΙΥ. Τιμαί. Μισθοί. Ἡμερομίσθια.— Υ. Ἰσοζύγιον πληρωμῶν.— ΥΙ. Νομισματικαὶ ἐξελίξεις.— ΥΙΙ. Δημόσια οἰκονομικά.— ΥΙΙΙ. Πιστωτικαὶ ἐξελίξεις.— ΙΧ. Μεταβολαὶ εἰς τοὺς πιστωτικοὺς κανόνας καὶ προβλήματα χρηματοδοτήσεως.

Ι. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1966

Κύριοι Μέτοχοι,

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀποτελεσμάτων χρήσεως τοῦ ἔτους 1966, τὰ ἀκαθάριστα ἔσοδα τῆς Τραπέζης ἐκ τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν της ἀνῆλθον εἰς 867.285.610 δραχμάς, ἐνῷ τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς τῆς αὐτῆς χρήσεως δαπανῶν λειτουργίας της, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἀποσβέσεων, προβλέψεων καὶ εἰσφορῶν ὑπὲρ τῶν Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων τοῦ Προσωπικοῦ, ἀνῆλθον εἰς 765.416.155 δραχμάς. Κατὰ συνέπειαν τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς χρήσεως ἀνῆλθον εἰς δρχ. 101.869.455.

Κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 71 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Τραπέζης προτείνομεν Ὑμῖν ὅπως ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς χρήσεως διατεθῇ ποσὸν 6.720.000 δραχμῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ κεκανονισμένου μερίσματος πρὸς 4% ἐπὶ τοῦ ἐκ δρχ. 168.000.000 μετοχικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπέζης ἤτοι δρχ. 84 κατὰ μετοχήν, ὡς ἐπίσης καὶ ποσὸν 5.093.500 δρχ. εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀποθεματικοῦ κατηγορίας 1 (προβλέψεις τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 71 τοῦ Καταστατικοῦ). Δεδομένου ὅτι τὸ τακτικὸν ἀποθεματικὸν τῆς Τραπέζης ἔχει ἤδη ἐξισωθῇ πρὸς τὸ καταβεβλημένον μετοχικὸν κεφάλαιον αὐτῆς, δυνάμεθα περαιτέρω νὰ προτείνωμεν ὅπως, συμφώνως πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ, διατεθῇ καὶ ἕτερον ποσὸν ἐκ δρχ. 6.720.000 πρὸς πληρωμὴν προσθέτου μερίσματος πρὸς 4% ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἤτοι 84 δρχ. κατὰ μετοχήν, οὕτως ὥστε τὸ συνολικῶς διανεμηθησόμενον μέρισμα νὰ ἀνέλθῃ εἰς 168 δρχ. κατὰ μετοχὴν

ἢ 8% ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 71 τοῦ Καταστατικοῦ τὸ ἀπομένον μετὰ τὴν διανομὴν καὶ τοῦ προσθέτου μερίσματος ποσὸν καταβάλλεται εἰς τὸ Δημόσιον. Προτείνομεν ὅθεν τὴν διάθεσιν τοῦ ὑπολειπομένου ἐκ τῶν κερδῶν τῆς ληξάσης χρήσεως ποσοῦ ἐξ 83.335.955 δρχ. ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου, ὡς συμμετοχήν του εἰς τὰ κέρδη τῆς Τραπέζης. Δέον ὅμως νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι τὸ πραγματικὸν μέγεθος τῶν ὠφελειῶν τοῦ Δημοσίου ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς Τραπέζης δὲν περιορίζεται εἰς μόνον τὸ ἑκάστοτε ὕψος τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὰ κέρδη τοῦ Ἱδρύματος, ἀλλὰ ἐκτείνεται πολὺ πέραν αὐτοῦ ἐφ' ὅσον ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ ὑπὸ τῆς Τραπέζης δωρεὰν παρεχόμεναι πολύμορφοι ὑπηρεσίαι λογιστικῆς, διαχειριστικῆς καὶ ταμιακῆς φύσεως εἰς τὰ πλαίσια τῆς προσφερομένης ὑπ' αὐτῆς πλήρους, ταχείας καὶ ἀποτελεσματικῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν οἰκονομικῶν λειτουργιῶν τοῦ Κράτους.

Αἱ βαρεῖαι εὐθῦναι τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ἐπιφορτισμένης, ὡς γνωστόν, μὲ τὴν εἰσήγησιν πρὸς τὴν ἑκάστοτε Κυβέρνησιν ὡς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς, καθιστοῦν αὐτονόητον τὴν ἀνάγκην συστηματικῆς μερίμνης, διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ἐφαρμοζομένων εἰς τὸ Ἵδρυμα τεχνικῶν καὶ ὀργανωτικῶν μεθόδων ὡς καὶ διὰ τὴν περαιτέρω ἐξύψωσιν τῆς μορφωτικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς στάθμης τοῦ προσωπικοῦ τους. Πρὸς τὰς κατευθύνσεις αὐτὰς τὸ Γενικὸν Συμβούλιον καὶ ἡ Διοίκησις τῆς Τραπέζης, ὡς καὶ εἰς τὸ παρελθὸν ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ τονισθῇ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς, καταβάλλουν ἀπὸ ἐτῶν συστηματικὴν προσπάθειαν, ἡ ὁποία συνεχίσθη ἀμείωτος καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος.

Τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς προσπαθείας αὐτῆς, ἀντανακλώμενα εἰς τὸ ἱκανοποιητικὸν ἐπίπεδον τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας εἰς τὸ Ἵδρυμα, ἔχουν ἤδη, κατὰ γενικωτέραν ἀναγνώρισιν, καταστῆ ἐμφανῆ.

Πράγματι, ὡς προκύπτει ἐκ διεξαχθείσης σχετικῆς στατιστικῆς ἐρεύνης, ἡ παραγωγικότης τῶν ἐργαζομένων ἐν τῇ Τραπέζῃ ὑπερεδιπλασιάσθη μεταξὺ 1954 καὶ 1966, αὐξηθεῖσα ἐτησίως μὲ ρυθμὸν ταχύτερον τῆς αὐξήσεως τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς σταθερὰς τιμάς.

Εἰδικώτερον κατὰ τὴν δωδεκαετίαν 1954-1966, ἐνῷ ὁ ὄγκος τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπέζης ἐν τῷ συνόλῳ σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς ἐμειώθη κατὰ 383 ἄτομα.

Ἡ αὔξησις αὕτη τῆς παραγωγικότητος ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιμορφώσεως καὶ μετεκπαιδεύσεως τοῦ ἀπασχολουμένου εἰς τὸ Ἵδρυμα προσωπικοῦ, τῆς μηχανογραφήσεως ὡρισμένων ἐργασιῶν ὡς καὶ σειρᾶς βελτιώσεων καὶ ἁπλουστεύσεων τοῦ λειτουργικοῦ συστήματος τῆς Τραπέζης, ἐπενεχθεισῶν εἰς πλείστους τομεῖς τῆς δραστηριότητος

αὐτῆς. Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἤδη οὐσιαστικῶν ἐπιτεύξεων, αἱ ἐπιδιώξεις πρὸς βελτίωσιν καὶ ἐκσυγχρονισμὸν τοῦ ὀργανωτικοῦ πλαισίου ὡς καὶ πρὸς ἐπιμόρφωσιν καὶ ἐξειδίκευσιν τοῦ προσωπικοῦ δέον νὰ ἀντιμετωπίζωνται ὑπὸ τῆς Τραπέζης ὡς ἀνάγκαι συνεχείας καὶ ἐντάσεως, καθ' ὃ μέτρον αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἱδρύματος ἐν τῇ διαδρομῇ τοῦ χρόνου διαρκῶς διευρύνονται καὶ καθίστανται πολυπλοκώτεραι, κατ' ἀκολουθίαν τῆς συνεχοῦς ἐπεκτάσεως καὶ ἐπιταχύνσεως τῆς κρατικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας γενικώτερον.

Εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἀνωτέρω βασικῶν ἐπιδιώξεων συνεχίσθη ἐντατικῶς καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τραπέζης εἰς διαφόρους τομεῖς. Εἰδικώτερον, εἰς τὸν ὀργανωτικὸν τομέα ὡλοκληρώθη, ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους, ἡ ἀναδιοργάνωσις τοῦ συστήματος λειτουργίας τῶν πρακτορείων παρὰ δημοσίοις ταμείοις ὡς καὶ τοῦ Τμήματος Ἐργασιῶν Πρακτορείων τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νέου λογιστικοῦ σχεδίου τῆς Τραπέζης. Ἡ ἀναδιοργάνωσις ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ποιοτικὴν βελτίωσιν τοῦ λειτουργικοῦ συστήματος ὑπὸ παράλληλον μείωσιν τῆς ἀπασχολήσεως τοῦ προσωπικοῦ μὲ τελικὸν στόχον τὴν περαιτέρω αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος εἰς τὸ Ἵδρυμα. Παραλλήλως, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐγένοντο καὶ ἄλλαι τιναὶ ἐφαρμογαὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἐγκριθέντος νέου λογιστικοῦ συστήματος τῆς Τραπέζης.

Ἐξ ἄλλου, ἡ προσπάθεια περαιτέρω βελτιώσεως τῆς μορφωτικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς στάθμης τοῦ προσωπικοῦ ἐξεδηλώθη, καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, διὰ τῆς συνεχίσεως τοῦ ἐπιμορφωτικοῦ καὶ ἐρευνητικοῦ ἔργου τοῦ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Τραπέζης λειτουργοῦντος Ἰνστιτούτου Τραπεζικῶν Μελετῶν, ὡς καὶ τοῦ προγράμματος ἀποστολῆς ὑπαλλήλων τοῦ Ἱδρύματος εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς μετεκπαίδευσιν. Τὸ Ἰνστιτοῦτον Τραπεζικῶν Μελετῶν, συνεχίσαν τὴν ἐπιμορφωτικὴν δραστηριότητα αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, διωργάνωσε καὶ πάλιν σειρὰν σεμιναρίων καὶ διαλέξεων ἐπὶ εἰδικῶν οἰκονομικῶν θεμάτων μὲ ὁμιλητὰς διακεκριμένους οἰκονομολόγους. Παραλλήλως συνεχίσθη τὸ ἔργον τῆς μετεκπαιδεύσεως νεοπροσλαμβανομένων ὑπαλλήλων εἰς εἰδικὰ θέματα τραπεζικῆς ὀργανώσεως καὶ τεχνικῆς. Εἰς τὸν ἐρευνητικὸν τομέα ἐπερατώθησαν ἤδη αἱ ἐργασίαι ἓξ ὁμάδων ἐρεύνης τοῦ Ἰνστιτούτου, τὰ πορίσματα τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ ἐκδοθοῦν συντόμως, παραλλήλως δὲ ἐξεδόθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους τρεῖς εἰδικαὶ μελέται ἐπὶ οἰκονομικῶν καὶ τραπεζικῶν θεμάτων. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὴν σειρὰν τῶν εἰδικῶν τούτων μελετῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται, πέραν τῆς ἐπιμορφώσεως τοῦ προσωπικοῦ, ἡ εὐρυτέρα διάδοσις τῶν συγχρόνων ἀντιλήψεων ἐπὶ

τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ τεχνικοῦ πεδίου τῆς τραπεζικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἔχουν μέχρι τοῦδε ἐκδοθῆ δέκα συνολικῶς ἐργασίαι.

Ἐξ ἄλλου, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος ἀποστολῆς ὑπαλλήλων τῆς Τραπέζης εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιδιώκεται ἡ ἐνημέρωσις τοῦ προσωπικοῦ εἰς τὴν συνεχῶς ἐξελισσομένην σύγχρονον τραπεζικὴν τεχνικήν, ἀπεστάλησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος πρὸς μετεκπαίδευσιν εἰς μεγάλας τραπέζας καὶ οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς τῆς ἀλλοδαπῆς δέκα ὑπάλληλοι τοῦ Ἱδρύματος, ἐνῷ παραλλήλως ἕτεροι τρεῖς ὑπάλληλοι, πτυχιοῦχοι τῆς Σχολῆς Τραπεζικῶν Σπουδῶν, συνέχισαν μετεκπαιδευόμενοι εἰς Πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀνωτέρου πτυχίου.

Κύριοι Μέτοχοι,

Ἀποτελεῖ προνόμιον δι' ἐμὲ τὸ ὅτι δύναμαι ἐκ νέου ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς νὰ διαβεβαιώσω Ὑμᾶς ὅτι ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, συνεχίζει τὴν μακρὰν της παράδοσιν ἀνταποκρινομένη πλήρως εἰς τὰς ἐκ τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς της δημιουργουμένας σοβαρὰς ὑποχρεώσεις καὶ εὐθύνας ἐνῷ συγχρόνως διὰ τῆς ὁλονὲν ἀνερχομένης στάθμης τῶν ἐσωτερικῶν της ἐν γένει λειτουργιῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν αὐτῆς σχέσεων ἐπαυξάνεται, διευρύνεται καὶ ἐμπεδοῦται ἡ ἤδη ἀπὸ ἐτῶν κτηθεῖσα διεθνῶς ἀναγνώρισις αὐτῆς ὡς ἀρτίως λειτουργούσης Κεντρικῆς Τραπέζης.

Ἐπίσης ἀποτελεῖ καθῆκον μου νὰ ἐξάρω ἰδιαιτέρως τὴν οὐσιώδη συμβολὴν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἱδρύματος εἰς τὸ σημαντικὸν τοῦτο ἐπίτευγμα. Ἡ μεθ' ὑποδειγματικῆς εὐσυνειδησίας ἀλλὰ καὶ ἐξαιρέτου ἱκανότητος ἀνταπόκρισις τοῦ συνόλου τῶν ὑπαλλήλων, ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων βαθμίδων, εἰς τὰς ἐκ τῆς δραστηριότητος τοῦ Ἱδρύματος ἀπορρεούσας ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκας, καθιστᾷ ἐπιβεβλημένην τὴν ἀπονομὴν δικαίου ἐπαίνου, τὸν ὁποῖον παρακαλῶ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ὅπως ἐκφράσῃ μεθ' ἡμῶν πρὸς ἅπαν τὸ προσωπικὸν τῆς Τραπέζης.

II. ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Γενικαὶ παρατηρήσεις

Τὸ 1966 ὑπῆρξε διὰ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἔτος σημαντικῆς προόδου καὶ ὡρισμένων διαρθρωτικῶν μεταβολῶν μακροχρονιωτέρας σημασίας.

Ἡ κατὰ τὸ 1966 πρόοδος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας συνοψίζεται εἰς τὴν διὰ τέταρτον κατὰ σειρὰν ἔτος ταχεῖαν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδή-

ματος καὶ δὴ μὲ ρυθμὸν ὑψηλότερον ἐκείνου τοῦ προηγουμένου ἔτους (8,2% τὸ 1966 ἔναντι 7,2% τὸ 1965), ἐνῷ παραλλήλως οἱ προσδιοριστικοὶ τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας παράγοντες εἶχον κατὰ τὸ πλεῖστον εὐνοϊκωτέραν διαμόρφωσιν.

Λεπτομερὴς ἀνάλυσις τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων ὡς καὶ τῶν ἐξελίξεων εἰς τοὺς ἐπὶ μέρους τομεῖς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας περιέχεται εἰς τὰ ἑπόμενα κεφάλαια. Ἐνταῦθα ἐπιχειρεῖται ἡ ἀξιολόγησις τῆς οἰκονομικῆς ἐμπειρίας τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ γενικώτερον τῆς διαδικασίας ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ὑπὸ τὸ εὐρύτερον πρῖσμα τόσον τῶν ἐπιτεύξεων τοῦ παρελθόντος ὅσον καὶ — κυρίως — τῶν προοπτικῶν τοῦ μέλλοντος.

Κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἐσημείωσεν οὐσιώδη καὶ ταχεῖαν ἀνάπτυξιν, ἐπιτυχοῦσα ρυθμοὺς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος διεθνῶς πρωτοποριακούς. Τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ἀντικειμενικῶν στοιχείων προκύπτει καὶ ἀνεγνωρίσθη διεθνῶς εἰς πολλὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἔγκυροι ἀναλυταὶ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων προέβαλλον τὴν διαδικασίαν ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰνοκομίας ὡς μίαν τῶν ἐπιτυχεστέρων εἰς παγκόσμιον κλίμακα. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ διαδικασία τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως συνδέεται ἀναποσπάστως πρὸς τὴν κινητοποίησιν καὶ ἔντασιν τῶν προσπαθειῶν τοῦ συνόλου τοῦ πληθυσμοῦ, τὰ σχετικὰ ἐπιτεύγματα ἀνήκουν καὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν.

Βεβαίως εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐσημειώθησαν σημαντικαὶ ἀποκλίσεις ἐκ τῆς ἰδεατῆς μεγιστοποιήσεως καὶ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, οὐσιώδεις δὲ ὑστερήσεις παρατηροῦνται εἰσέτι ἀπὸ πλευρᾶς ἐπιτεύξεως τῶν ἀπαραιτήτων διαρθρωτικῶν ἀναπροσαρμογῶν καὶ βελτιώσεων. Ἐξ ἄλλου δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται αἱ ἔννοιαι τοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως κατὰ τρόπον δημιουργοῦντα ἀπορίας περὶ τοῦ πῶς συμβιβάζονται οἱ, ἐπὶ μικρὸν σχετικῶς ἀριθμὸν ἐτῶν, ἐπιτευχθέντες ὑψηλοὶ ρυθμοὶ ἀνόδου μὲ τὴν ὑστέρησιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῆς χώρας ἔναντι τῶν προηγμένων βιομηχανικῶν χωρῶν. Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία προοδεύει μὲν ταχέως ἀλλὰ ἡ ἀπόστασις τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καλύψῃ διὰ νὰ προσεγγίσῃ τὰ ἐπίπεδα ὑλικῆς εὐημερίας τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν εἶναι μεγάλη καὶ τὸ ὅλον πρόβλημα ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὴν ταχυτέραν καὶ εὐχερεστέραν δυνατὴν κάλυψιν τῆς ἀποστάσεως αὐτῆς.

Ἡ ὁλονὲν καλυτέρα κοινωνικοοικονομικὴ ἀξιοποίησις τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ οἰκονομικοῦ χώρου προϋποθέτει ἐντεινομένην καὶ συνεχῆ προσπάθειαν. Ἀκριβῶς ὅμως διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἶναι δίκαιον καὶ σκόπιμον νὰ προβάλλωνται καὶ συνει-

δητοποιῶνται τὰ μέχρι τοῦδε ἐπιτεύγματα, παραλλήλως πρὸς τὰς ἐλλείψεις, ἄνευ ὑπερβολῆς ἀλλὰ καὶ ἄνευ ὑποτιμήσεως αὐτῶν. Διότι ἡ ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν κινητοποίησις τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος τότε θὰ εἶναι πληρεστέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα ὅταν καταστῇ κοινὴ συνείδησις ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε προσπάθειαι ὄχι μόνον δὲν ἀπέβησαν μάταιαι ἀλλ' ἀντιθέτως εἶχον ἀποτελέσματα ἄμεσα καὶ οὐσιώδη τόσον καθ' ἑαυτὰ ὅσον καὶ συγκρινόμενα πρὸς τὰς ἐξελίξεις τῶν ἄλλων ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν.

Κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τονισθῇ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ὅτι ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἔχει ἤδη εἰσέλθει εἰς ἐνδιάμεσον στάδιον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ συνέχισις, καὶ κατὰ μείζονα λόγον, ἡ βελτίωσις τῶν ρυθμῶν οἰκονομικῆς ἀνόδου ἐξαρτᾶται κρισίμως ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως διαρθρωτικῶν μεταβολῶν εἰς εὐρεῖαν ἔκτασιν καὶ βάθος. Ὡς ἐπεσημαίνετο εἰς τὴν Ἔκθεσιν τοῦ προηγουμένου ἔτους ἡ ποσοτικὴ μόνον ἐπέκτασις τῆς παραγωγῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προϋπαρχούσης μειονεκτικῆς διαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας, οὔτε εὐχερὴς οὔτε ἱκανοποιητικὴ θὰ εἶναι πλέον. Ἡ οὕτω ὑπογραμμισθεῖσα ἀνάγκη διαρθρωτικῶν μεταβολῶν κατέστη ἤδη ἔτι μᾶλλον ἐπείγουσα μετὰ τὰς ἐξελίξεις τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1966 ἐπῆλθον ὡρισμέναι ἐπιθυμηταὶ —περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον— διαρθρωτικαὶ μεταβολαί, ὡς ἡ ἐκτόπισις αἱ ὁποῖαι ὅμως μὴ συνοδευθεῖσαι ἀπὸ συμπληρωματικὰς διαρθρωτικὰς βελτιώσεις —ἰδίως εἰς τὸν τομέα τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων— κατέστησαν ἐκδήλους τὰς ἀδυναμίας τῆς οἰκονομίας πρὸς παραγωγικὴν ἀξιοποίησιν τῶν διαθεσίμων πόρων, μὲ ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα τὴν τάσιν χαλαρώσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Παρατηρεῖται οὕτω τὸ φαινόμενον τῆς ἐπιτεύξεως διαρθρωτικῶν βελτιώσεων —ὅπως ἀναμφισβητήτως εἶναι ἡ ἐξυγίανσις τῆς ἀποταμιευτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ κοινοῦ καὶ ἡ ἀνάσχεσις τοῦ πολυτελοῦς οἰκοδομικοῦ καὶ τοῦ οἰκοπεδικοῦ ὀργασμοῦ— αἱ ὁποῖαι ὅμως καταλήγουν εἰς τὴν δημιουργίαν ἀναξιοποιήτων εὐκαιριῶν τεινουσῶν νὰ ἐξελιχθοῦν πρὸς τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Ἀντὶ δηλαδὴ οἱ ἐπὶ πλέον διαθέσιμοι πόροι νὰ ἀπορροφηθοῦν ταχέως διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων ὑψηλῆς παραγωγικότητος —ὡς εἶναι κυρίως αἱ βιομηχανικαὶ— ἀντιθέτως παρατηρεῖται τάσις ἀδρανοποιήσεως αὐτῶν.

Εἶναι βέβαιον ὅτι, ἐφόσον χρειασθῇ, ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ διαθέτει ἀποτελεσματικὰ μέσα συμψηφιστικῆς ἐνισχύσεως τῆς ἐνεργοῦ ζητήσεως κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα κάμψιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Συγχρόνως ὅμως τίθεται ἀμέσως καὶ σοβαρῶς τὸ θέμα τοῦ περιεχομένου τῆς τοιαύτης συμψηφιστικῆς λειτουργίας τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ὡς

ἐτονίσθη καὶ εἰς πρόσφατον δημοσίαν ἀνακοίνωσιν, εἰς μίαν ὑπὸ ἀνάπτυξιν οἰκονομίαν ἡ συμψηφιστικὴ πολιτικὴ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι ἀναδιαρθρωτικοῦ καὶ ἀμέσως παραγωγικοῦ χαρακτῆρος. Τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ ἐκ τῆς κάμψεως ὡρισμένων δραστηριοτήτων καθιστάμενοι διαθέσιμοι πόροι δέον ταχέως νὰ κατευθύνωνται πρὸς τοὺς τομεῖς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κατὰ κύριον λόγον συμβάλλουν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, παραλλήλως πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἄσκησιν συμψηφιστικῆς πολιτικῆς εἰς τὰς ὡρίμους οἰκονομίας ὑψηλοῦ εἰσοδήματος ἀποδίδεται μεγάλη σημασία εἰς τὴν παραγωγικὴν συμβολὴν τῶν πρωτογενῶν συμψηφιστικῶν δαπανῶν μὴ ἀρκουμένων πλέον τῶν ὑπευθύνων εἰς τὸ νὰ προκαλέσουν ἁπλῶς δευτερογενεῖς ἐνισχυτικὰς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐπιδράσεις. Ἀσφαλῶς δὲ τοῦτο ἰσχύει κατὰ μείζονα λόγον εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας εἰς τὰς ὁποίας, ὄχι μόνον ἡ διὰ συμψηφιστικοὺς λόγους ἀντιπαραγωγικὴ διασπάθισις τῶν διαθεσίμων πόρων εἶναι ἀπαράδεκτος, ἀλλὰ καὶ τὸ τιθέμενον πρόβλημα δὲν περιορίζεται ἁπλῶς εἰς τὴν διατήρησιν ὑψηλῶν ἐπιπέδων οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀλλὰ συνδέεται πρωταρχικῶς πρὸς τὴν ἐπίτευξιν καὶ ὑψηλῶν ρυθμῶν ἀναπτύξεως. Ἡ ἐνίσχυσις ἀμφιβόλου παραγωγικότητος ἢ καταναλωτικῶν δαπανῶν δύναται βραχυχρονίως νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν τόνωσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀλλὰ ἀντιστοίχως ματαιοῖ τὴν συμβολὴν τῶν ἐν λόγῳ δαπανῶν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Μόνον εἰς τὴν ἀποκαρδιωτικὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ οἰκονομία μιᾶς χώρας ἀδυνατεῖ ἐν τῷ συνόλῳ νὰ ἀξιοποιήσῃ παραγωγικῶς τοὺς διαθεσίμους πόρους θὰ ὑπάρξῃ ἀνάγκη αὐξήσεως τῶν μὴ παραγωγικῶν δαπανῶν πρὸς διατήρησιν τοὐλάχιστον ὡρισμένου ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία πᾶν ἄλλο ἢ ἀντιμετωπίζει ἀνάλογον πρόβλημα : καὶ ὁ ἰδιωτικὸς καὶ ὁ δημόσιος τομεὺς αὐτῆς καταλλήλως κινητοποιούμενοι, διαθέτουν εὐρείας δυνατότητας παραγωγικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἑκάστοτε διαθεσίμων πόρων, κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα ὑψηλὰ ἐπίπεδα οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀλλὰ καὶ ταχεῖς ρυθμοὺς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ὁ νομισματικὸς προγραμματισμὸς κινηθεὶς προκαταρκτικῶς δημιουργεῖ ἤδη τὰς ἀπαραιτήτους πρὸς τοῦτο συνθήκας, ἐνῷ παραλλήλως ἐπεσημάνθησαν οἱ τομεῖς τῶν βιομηχανικῶν καὶ τουριστικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς λαϊκῆς καὶ ἀγροτικῆς στέγης ὡς ἐπίκεντρα συμψηφιστικῆς καὶ ἀναπτυξιακῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἰδιαιτέρα σημασία ἀποδίδεται εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν στεγαστικῶν συνθηκῶν τῶν ἀσθενεστέρων εἰσοδηματικῶν τάξεων κυρίως λόγῳ τῆς ὑπάρξεως

ὑψηλῆς κοινωνικῆς προτεραιότητος ἀλλὰ καὶ λόγῳ τοῦ εἰδικωτέρου συμψηφιστικοῦ χαρακτῆρος τῶν σχετικῶν δαπανῶν.

Ἐν ὄψει τῶν ὡς ἄνω συνθηκῶν καὶ δυνατοτήτων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας περαιτέρω διόγκωσις μὴ παραγωγικῶν δαπανῶν καὶ δραστηριοτήτων, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀσκήσεως συμψηφιστικῆς λειτουργίας, θὰ ἦτο καὶ περιττὴ καὶ ἐπιζήμιος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν νομισματικὴν ἰσορροπίαν, τόσον μᾶλλον ὅσον αἱ καταναλωτικαὶ τάσεις εἶναι ἀρκούντως ἰσχυραὶ καὶ σωρευτικῶς ἐξεταζόμεναι ἐμφανίζουν ὑπερμέτρους διαστάσεις.

Ἡ πρόσφατος ἐμπειρία ἐκ τῶν ἐξελίξεων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας κατέστησε πλέον σαφὲς ὅτι τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον τίθεται μὲ αὔξουσαν ἐπιτακτικότητα εἶναι ἡ ἐπίτευξις εὐρείας ἐκτάσεως διαρθρωτικῶν μεταβολῶν αἱ ὁποῖαι θὰ διανοίγουν νέους τομεῖς παραγωγικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν αὐξανομένων διαθεσίμων πόρων, κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα συνεχῆ συμβολὴν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ταχεῖαν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ.

2. Νομισματικὰ θέματα

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρελθόντος ἔτους, παρὰ τὴν εὐνοϊκωτέραν διαμόρφωσιν τῶν κυριωτέρων νομισματικῶν μεγεθῶν, αἱ προϋπάρχουσαι νομισματικαὶ πιέσεις διετήρησαν τὴν ἔντασίν των, ἐνισχυόμεναι κυρίως ἀπὸ πλευρᾶς κόστους. Οὕτω, ἡ σημειωθεῖσα μείωσις τῆς ὑπερβαλλούσης ζητήσεως — ὡς ἀναλύεται εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον — δὲν ἀπέτρεψεν ἐντόνους πιέσεις ἐπὶ τῶν τιμῶν κατὰ κύριον λόγον ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἡ ὡς ἄνω διαπίστωσις ἔχει βαρύνουσαν σημασίαν διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν νομισματικῶν ἐπιπτώσεων ἐκ τῆς ἀκολουθητέας ἐν ὄψει τῶν τρεχουσῶν ἐξελίξεων πολιτικῆς.

α) Ἐξάλειψις τῆς χρυσοφιλίας:

Εἰς τὸ τέλος τοῦ 1966 συνεπληρώθη τὸ πρῶτον ἔτος ἀπὸ τῆς καθιερώσεως τῶν μέτρων ρυθμίσεως τῆς ἀγορᾶς τῆς χρυσῆς λίρας. Καθ' ὃ μέτρον ἡ ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος ἐνέχει διδάγματα χρήσιμα διὰ τὸ μέλλον δὲν εἶναι ἄσκοπον νὰ ὑπομνησθοῦν αἱ ἐκ πολλῶν πλευρῶν ἀπαισιόδοξοι προβλέψεις καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα καὶ ὡς πρὸς τὰς γενικωτέρας νομισματικὰς ἐπιπτώσεις τῶν ληφθέντων μέτρων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ μακροῦ χρόνου προέτεινεν ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1965 ἐξελίξεις ἀπέδειξαν τὰς ἐν λόγῳ προβλέψεις ἀπολύτως ἀνακριβεῖς. Ἡ ἀνταπόκρισις τοῦ κοινοῦ, κατανοήσαντος τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον, καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἀδιάκοπος καὶ συστηματικὴ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ληφθέντων μέτρων

ἐξησφάλισαν καὶ ἐπαγίωσαν τὰ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐκδηλωθέντα εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα. Οὕτω, ἡ ἐπανεισροὴ εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος πολλῶν ἑκατομμυρίων χρυσῶν λιρῶν ἐπετεύχθη παραλλήλως πρὸς μείωσιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, ραγδαίαν αὔξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων καὶ ἀνακοπὴν τῆς διαρροῆς τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς χώρας. Πάντα ταῦτα καὶ γνωστὰ εἶναι καὶ ἐκτίθενται ἀναλυτικώτερον εἰς τὰ ἑπόμενα κεφάλαια. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δέον νὰ ὑπογραμμισθῇ ἐνταῦθα εἶναι ὅτι ἡ ἐκτόπισις τῆς χρυσοφιλίας ἀποτελεῖ τὴν σημαντικωτέραν ἴσως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διαρθρωτικὴν βελτίωσιν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, δημιουργοῦσα νέας προοπτικὰς ἀλλὰ καὶ ὑποχρεώσεις εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἔχει κατ' ἐπανάληψιν τονισθῇ ὅτι αἱ ἀδυναμίαι καὶ ὑστερήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος ἀποτελοῦν εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν τὴν οὐσίαν τῆς ὑπαναπτύξεως. Αἱ ἐν λόγῳ ἀδυναμίαι ἐκδηλοῦνται περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον εἰς ὅλας τὰς μορφὰς οἰκονομικῆς δράσεως, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἀποταμίευσις. Πράγματι εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας —ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς οἰκονομικῶς προηγμένας— ἡ ἀποταμίευσις τοῦ κοινοῦ λαμβάνει κατὰ μέγα μέρος ἀποθησαυριστικὸν χαρακτῆρα, μὴ εἰσρέουσα εἰς ἀγωγοὺς καταλλήλους (τράπεζαι, κεφαλαιαγορὰ) διὰ τὴν διοχέτευσίν της πρὸς παραγωγικὴν ἀξιοποίησιν. Ἡ διαρθρωτικὴ αὐτὴ ἀδυναμία τῆς ἀποταμιευτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ κοινοῦ τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν δημιουργεῖ σοβαρὰ νομισματικά, πιστωτικὰ καὶ συναλλαγματικὰ προβλήματα μὲ ἰδιαιτέρως δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἀντιμετώπισεν ἐπὶ δεκαετίας ἀνάλογον πρόβλημα ἄλλοτε μὲ περισσοτέραν καὶ ἄλλοτε μὲ ὀλιγωτέραν ἔντασιν. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος, πέραν τῆς στειροποιήσεως μέρους τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως ὑπὸ μορφὴν χρυσῶν λιρῶν, ἡ ἀγορὰ τῆς χρυσῆς λίρας καθ' ἑαυτὴν ἀπετέλει ἑστίαν νοσηρᾶς ψυχολογίας, ἡ ὁποία ἐπηρέαζε δυσμενῶς ὄχι μόνον τὴν ἀποταμιευτικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν καθόλου οἰκονομικὴν συμπεριφορὰν τοῦ κοινοῦ. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἐκρίζωσις τῆς χρυσοφιλίας ἀποτελεῖ βασικὴν διαρθρωτικὴν βελτίωσιν καὶ τῆς ἀποταμιευτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ κοινοῦ, δημιουργοῦσα νέους πόρους διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ γενικωτέρου ψυχολογικοῦ κλίματος, τόσον ἀπὸ πλευρᾶς ἐδραιώσεως τῆς ἐμπιστοσύνης ὅσον καὶ ἐξαλείψεως ροπῶν ἀσυμβιβάστων πρὸς τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον. Τὸ ὅτι δὲ ἡ ἐξάλειψις τῆς χρυσοφιλίας ἀποτελεῖ παγιωθὲν ἐπίτευγμα καταδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι παρὰ τὴν μεσολάβησιν διαφόρων ἐξωοικονομικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ παρελθὸν θὰ προεκάλουν μα-

ζικὰς ὑπερπωλήσεις χρυσῶν λιρῶν ὑπὸ τῆς Τραπέζης, ἤδη τὸ κοινὸν οὐδεμίαν ἐξεδήλωσε ἀνησυχητικὴν τάσιν ἐπανόδου πρὸς τὴν χρυσῆν λίραν. Ἐπὶ πλέον, ὡς εἶναι φυσικόν, ἐξέλιπον καὶ αἱ δευτερογενεῖς ἐκ τῆς ζητήσεως χρυσῶν λιρῶν ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν μεγεθῶν, τῶν καταθέσεων καὶ τῶν τιμῶν. Ἡ ἀξιοποίησις τῶν οὕτω δημιουργηθέντων εὐνοϊκῶν συνθηκῶν καὶ δυνατοτήτων ἐπιβάλλεται νὰ πραγματοποιηθῇ ταχέως καὶ ἐξαρτᾶται βασικῶς ἀπὸ τὴν ἐπίτευξιν συμπληρωματικῶν διαρθρωτικῶν βελτιώσεων ἰδίως ὡς πρὸς τὴν φύσιν καὶ ἔκτασιν τῶν πρωτοβουλιῶν τῶν ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων φορέων τῆς παραγωγικῆς καὶ ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος.

β) Ταχεῖα αὔξησις καταθέσεων :

Ἡ μεγαλυτέρα μέχρι τοῦδε αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων εἰς τὰς τραπέζας ἐσημειώθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἀνελθοῦσα εἰς 8.180 ἑκατ. δραχμῶν ἢ 21,5%. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐδημιούργησεν ὡρισμένας ἀνησυχίας ὡς πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἡρμηνεύθη ὡς δυσμενές. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἐπιβάλλονται ὡρισμέναι διευκρινίσεις διὰ τὴν διασάφησιν τῆς προβληματικῆς τοῦ φαινομένου.

Ὡς γνωστὸν ἀνασταλτικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀσκεῖται ὅταν ἡ συνολικῶς ἐπιδιωκομένη αὔξησις τῆς ἐκ τοῦ τρέχοντος εἰσοδήματος ἀποταμιεύσεως ὑπερβαίνῃ τὴν συνολικῶς ἐπιδιωκομένην αὔξησιν τῶν ἐπενδύσεων. Κατὰ συνέπειαν διὰ τὴν ὀρθὴν ἀξιολόγησιν τῆς αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ἀπὸ πλευρᾶς ἐπιπτώσεων ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος πρέπει νὰ ἐξετασθῇ : πρῶτον, ἡ σχέσις μεταξὺ καταθέσεων καὶ συνολικῆς ἀποταμιεύσεως καὶ δεύτερον, κατὰ πόσον ἡ αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων προῆλθεν ἐκ τρέχοντος εἰσοδήματος ἢ ἀποτελεῖ ἁπλῶς μεταβολὴν μορφῆς ὑπὸ τὴν ὁποίαν τηροῦνται τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τοῦ κοινοῦ. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐρώτημα παρατηρεῖται ὅτι αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις καλύπτουν μέρος μόνον τῆς συνολικῆς ἀποταμιεύσεως τοῦ κοινοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ αὔξησις τῶν καταθέσεων δὲν ταυτίζεται κατ' ἀνάγκην πρὸς ἀντίστοιχον αὔξησιν τῆς συνολικῆς ἀποταμιεύσεως. Εἶναι δηλαδὴ δυνατὸν νὰ ἔχωμεν αὔξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων χωρὶς ἡ ἐπιδιωκομένη συνολικὴ ἀποταμίευσις νὰ ἐμφανίζῃ ἀντίστοιχον αὔξησιν, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ ἄνοδος τῶν καταθέσεων θὰ προήρχετο ἐκ μεταβολῶν τῆς συνθέσεως τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ κοινοῦ. Ἡ αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων τότε μόνον ἀποτελεῖ λόγον ἀνησυχίας ὅταν συμπίπτῃ μὲ τάσιν αὐξήσεως τῆς συνολικῆς ἀποταμιεύσεως ὑπερβαίνουσαν τὴν σχεδιαζομένην αὔξησιν τῶν ἐπενδύσεων. Ὡς πρὸς τὸ δεύ-

τερον ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον ἐκαλύφθη ἤδη ἐν μέρει ἀνωτέρω, αὔξησις τῶν καταθέσεων προερχομένη ἐξ ἀλλαγῆς τῆς μορφῆς τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ κοινοῦ, δὲν σεν δέεται πρὸς τὴν συνολικὴν ἀποταμίευσιν ἐκ τρέχοντος εἰσοδήματος καὶ ἑπομένως δὲν ἔχει ἀνασταλτικὰς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐπιπτώσεις ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀπορροφηθῇ ἐπενδυτικῶς. Πράγματι καθ' ὃ μέρος ἡ αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πωλήσεως ἑκατομμυρίων χρυσῶν λιρῶν ἀποθησαυρισθεισῶν ἀπὸ μακροῦ χρόνου οὐδεμίαν ἀνασταλτικὴν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀλλ' ἀντιθέτως, διευρύνουσα τὴν τραπεζικὴν ρευστότητα, ἐπιτρέπει τὴν ἄσκησιν περαιτέρω ἐπεκτατικῆς ὠθήσεως ἐπὶ τῆς οἰκονομίας.

Αἱ ἀνωτέρω σκέψεις ἔχουν σημασίαν καὶ διὰ τὴν ὀρθὴν ἀξιολόγησιν τῶν νομισματικῶν φαινομένων τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀλλὰ κυρίως διὰ τὴν ἔγκαιρον καὶ ἀποτελεσματικὴν παρακολούθησιν τῶν τρεχουσῶν ἐξελίξεων.

Οὕτω, ἡ συνεχιζομένη κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ τρέχοντος ἔτους ταχυτάτη αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, συνδυαζομένη πρὸς τὰ συμπτώματα κάμψεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος εἰς ὡρισμένους τομεῖς τῆς οἰκονομίας, θέτει τὸ ὅλον πρόβλημα ἐπὶ ἄλλης βάσεως. Ἤδη ὅμως πρὸς ἀποκλεισμὸν τῆς ἐνδεχομένης ἐντεῦθεν χαλαρώσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐξησφαλίσθη, ὡς ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, ἡ ἑτοιμότης τοῦ νομισματικοῦ προγραμματισμοῦ διὰ τὴν ἄσκησιν ἀποτελεσματικῆς συμψηφιστικῆς πολιτικῆς ἀναδιαρθρωτικοῦ χαρακτῆρος.

γ) Ὁ ἐξωτερικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας:

Ὁ ἐξωτερικὸς τομεὺς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐλλειμματικότητα αὐτοῦ, ἐμφανίζει ὡρισμένας ἰδιομορφίας, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν χάραξιν τῆς γενικωτέρας κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν δέον νὰ ἀποδοθῇ βαρύνουσα σημασία εἰς τὰς κάτωθι διαπιστώσεις:

Πρῶτον: Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος καὶ τοῦ μεγέθους αὐτῆς, εἶναι ἤδη εἰς μεγάλον βαθμὸν «ἀνοικτὴ» πρὸς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον. Ὁ βαθμὸς τῆς τοιαύτης ἐξαρτήσεως μετρούμενος διὰ τοῦ λόγου τῶν εἰσαγωγῶν πρὸς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊὸν εἶναι ὁπωσδήποτε ὑψηλὸς (πέριξ τοῦ 17%), καθίσταται δὲ ἐκ τῶν διεθνῶς ὑψηλοτέρων ἐὰν μετρηθῇ διὰ τοῦ λόγου τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου πρὸς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊὸν (πέριξ τοῦ 12%). Ἡ ἐν λόγῳ ἐξάρτησις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐκ τῶν συναλλαγῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποκτᾶ ἀκόμη μεγαλυτέραν σημασίαν ἐν ὄψει τῶν διαγραφομένων προοπτικῶν περαιτέρω αὐξήσεως

της, ὡς δεικνύει ἡ ἐμπειρία πλείστων χωρῶν ἀναλόγου μεγέθους ἀλλὰ ὑψηλοτέρου κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος. Ἡ τοιούτη ἐξέλιξις, ἀποτελοῦσα μακροχρονίως ἐκδήλωσιν τῆς ἐπενεργείας ὡρισμένης οἰκονομικῆς νομοτελείας, δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ κατ' ἀρχὴν ὡς δυσμενής. Καθιστᾶ ὅμως προφανῆ τὴν ἀνάγκην ἀποφασιστικῶν διαρθρωτικῶν βελτιώσεων εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας, αἱ ἐπιδράσεις ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπηρεάζουν εἰς ὁλονὲν μεγαλυτέραν ἔκτασιν καὶ ἔντασιν τὸ σύνολον τῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων τῆς χώρας.

Δεύτερον: Τὰ κυριώτερα ἐνεργητικὰ στοιχεῖα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν συντίθενται ἐκ μεγεθῶν ἰδιαιτέρας εὐπαθείας ὡς πρὸς τὸ ἑκάστοτε ἐπικρατοῦν κλῖμα ἐμπιστοσύνης διὰ τὰς γενικωτέρας ἐν τῇ χώρᾳ κοινωνικοοικονομικὰς ἐξελίξεις. Πράγματι, αἱ ἐξαγωγαί, ἀποτελούμεναι βασικῶς ἐξ ὀλίγων γεωργικῶν προϊόντων, ἀντιστοιχοῦν μόνον εἰς τὸ ἓν τρίτον περίπου τῶν εἰσαγωγῶν, καταλείπουσαι ἔλλειμμα πλέον τῶν 700 ἑκατ. δολλαρίων, ἡ κάλυψις τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς ἀδήλους πόρους καὶ ἀπὸ τὴν εἰσροὴν κεφαλαίων. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν τὸ μὲν ποσοστὸν τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς τρεχούσας πληρωμὰς εἶναι ἐκ τῶν διεθνῶς χαμηλοτέρων (πέριξ τοῦ 30%) ἐνῷ τὸ ποσοστὸν τῶν ἀδήλων πόρων πρὸς τὰς τρεχούσας πληρωμὰς ἐκ τῶν διεθνῶς ὑψηλοτέρων (πέριξ τοῦ 50%). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀδήλων πόρων, θεωρούμενοι ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν παγκοσμίων οἰκονομικῶν ἐξελίξεων ἐμφανίζουν σημαντικὴν σταθερότητα μὲ προοπτικὴν περαιτέρω ταχείας αὐξήσεως, ἀλλὰ ἐξεταζόμενοι ὑπὸ τὸ πρῖσμα ἑκάστης ἐπὶ μέρους χώρας εἶναι ἰδιαιτέρως εὐπαθεῖς εἰς τὰς ἐν αὐτῇ κοινωνικοοικονομικὰς ἐξελίξεις. Οὕτω, ἐὰν κλονισθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη αἱ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ, τῆς ναυτιλίας, τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων κλπ. συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις δύνανται νὰ ἐμφανίσουν ἀπότομον κάμψιν, ἔστω καὶ ἂν τὰ ἀντίστοιχα μεγέθη εἰς τὴν διεθνῆ οἰκονομίαν κινοῦνται ἀνοδικῶς.

Ἐξ ἄλλου, εἶναι παγκοίνως γνωστὴ ἡ κρίσιμος ἐξάρτησις τῆς εἰσροῆς κεφαλαίων ἐκ τῆς ὑπάρξεως ὁμαλῶν κοινωνικοοικονομικῶν συνθηκῶν εἰς τὴν χώραν πρὸς τὴν ὁποίαν κατευθύνονται τὰ κεφάλαια. Ὥστε καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἐπιτείνεται ἡ εὐπάθεια τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἡ ἐδραίωσις γενικωτέρου κλίματος ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν χώραν, πέραν τῆς βασικῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποταμιευτικὴν καὶ ἐπενδυτικὴν συμπεριφορὰν τοῦ κοινοῦ, προσδιορίζει ἀποφασιστικῶς τὴν διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἐξαγωγικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας. Ἀντιθέτως κλονισμὸς τῆς ἐμπιστοσύνης δύνα-

ται νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀνατροπὴν τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μὲ ἀπροβλέπτους διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας συνεπείας.

Ἡ αὔξουσα ἐλλειμματικότης τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ βασικὸν περιοριστικὸν παράγοντα εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἐπιβράδυνσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς ἐν λόγῳ ἐλλειμματικότητος κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐβελτίωσε σχετικῶς τὴν κατάστασιν, ἡ ὁποία ὅμως διατηρεῖ ἐν τῷ συνόλῳ τὴν ὀξεῖαν προβληματικότητά της. Ἐὰν ἡ ἐλλειμματικότης τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας δὲν ἀντιμετωπισθῇ ἐγκαίρως καὶ ἀποφασιστικῶς δι' ἀποτελεσματικῶν μέτρων ἐνισχύσεως τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων, τόσον βραχυχρονίως ὅσον καὶ μακροχρονίως, θὰ εὑρεθῶμεν πρὸ ἐπιπτώσεων σοβαρῶς ἀνασχετικῶν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Κατὰ συνέπειαν διαρθρωτικαὶ βελτιώσεις, τῶν ὁποίων ἡ σημασία ἐτονίσθη ἀνωτέρω, κατέστησαν πλέον ἢ ἐπιτακτικαὶ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐνεργητικῶν στοιχείων τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν. Πρωταρχικῆς σπουδαιότητος ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ γενικωτέρα κινητοποίησις διὰ τὴν περαιτέρω ποσοτικὴν καὶ διαρθρωτικὴν βελτίωσιν τῶν ἐξαγωγῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ 1966 ηὐξήθησαν μὲ ρυθμὸν τριπλάσιον ἐκείνου τοῦ 1965 (1966 : 21,9%, 1965 : 7,3%) ἀνελθοῦσαι εἰς 404 ἑκατ. δολλάρια. Διότι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἐξαγωγικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς οἰκονομίας κυρίως ὑπάρχουν εὑρύταται δυνατότητες κοινωνικοοικονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς βελτιώσεως τῶν ἀδήλων εἰσπράξεων καὶ τῆς εὐρυτέρας καλύψεως τῆς ζητήσεως ἐκ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς — π.χ. κτηνοτροφικὰ προϊόντα — ἐπιβάλλεται ἐπειγόντως νὰ ἐνταθοῦν αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι δεδομένου ὅτι, αἱ συναλλαγματικαὶ ἀνάγκαι διὰ τὴν συνέχισιν καὶ ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως προβλέπονται αὔξουσαι.

Ἀπὸ πλευρᾶς τῆς κινήσεως κεφαλαίων αἱ ἐξελίξεις τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀλλὰ καὶ αἱ ὑφιστάμεναι προοπτικαὶ δημιουργοῦν τὴν ἀνάγκην σοβαρᾶς ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι μία ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρα, ὡς ἡ Ἑλλάς, εἶναι σκόπιμον καὶ ἀπαραίτητον νὰ ἐνισχύῃ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὴν οἰκονομικήν της ἄνοδον διὰ δανειακῶν πόρων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ οὐσία καὶ δικαιολόγησις τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ δι' οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι αὐξάνει τοὺς εἰς τὴν διάθεσιν τῆς δανειζομένης χώρας πραγματικοὺς πόρους πρὸς παραγωγικὴν αὐτῶν ἀξιοποίησιν καὶ

ἐπιτάχυνσιν τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτουν δύο τινά :

Πρῶτον : Ὁ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐξωτερικὸς δανεισμός, ὅπως καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις, ἀποτελοῦν συνεχεῖς καὶ μακροχρονίους διαδικασίας. Ἐπιβάλλεται κατὰ συνέπειαν ἡ ὀργανικὴ καὶ μακρόπνοος σύνδεσις μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα καὶ τὴν παραγωγικὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πόρων καὶ τὴν ἄνετον ἐξυπηρέτησιν τῶν σχετικῶν τοκοχρεολυτικῶν ὑποχρεώσεων. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ὁ ἐξωτερικὸς δανεισμὸς δέον νὰ ἀποτελέσῃ ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ μακροχρονίου γενικοῦ προγραμματισμοῦ τῆς οἰκονομίας κατὰ τρόπον περιορίζοντα εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων προσφυγῆς εἰς δανειακὰ κεφάλαια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν κάλυψιν δημοσιονομικῶν ἢ συναλλαγματικῶν ἐλλειμμάτων.

Δεύτερον : Ἡ σημαντικὴ καὶ συνήθως ὑποεκτιμωμένη ἐπιβάρυνσις τῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς συνάψεως ἐξωτερικῶν δανείων δέον νὰ ἀναλαμβάνεται μόνον ὅταν οἱ οὕτω τιθέμενοι εἰς τὴν διάθεσιν τῆς δανειζομένης χώρας πραγματικοὶ πόροι εἶναι ἀναγκαῖοι καὶ δύνανται νὰ ἀπορροφηθοῦν παραγωγικῶς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ προσφυγὴ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν δανεισμὸν διὰ τὴν χρηματοδότησιν δαπανῶν εἰς ἐγχώριον νόμισμα δέον νὰ περιορίζεται εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ μὴν ὑπερβαίνῃ τὰς συναλλαγματικὰς ἀνάγκας ἐκ τῆς δευτερογενοῦς αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν. Ἐξ ἄλλου, εἶναι αὐτονόητον ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν συναλλαγματικοῦ ἀδιεξόδου καὶ ἀνακοπῆς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως δέον νὰ ἐξασφαλίζεται ὑψηλὴ παραγωγικότης καὶ συναλλαγματικὴ ἀπόδοσις κατὰ τὴν ἀπορρόφησιν δανειακῶν πόρων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ τονισθῇ καὶ πάλιν ἡ ἀνάγκη αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς ἐξωτερικῆς δανειακῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, διότι ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἐμπειρίας πλείστων ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, μόνον οὕτω θὰ ἀποφευχθῇ ἡ μετὰ σύντομον χρονικὸν διάστημα ὑπερχρέωσις τῆς οἰκονομίας καὶ αἱ ἐντεῦθεν ἀνασχετικαὶ καὶ ἀνατρεπτικαὶ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας. Πράγματι, καθ' ὃ μέτρον τὰ κατὰ τὸ παρὸν συναπτόμενα ἐξωτερικὰ δάνεια δὲν χρησιμοποιοῦνται παραγωγικῶς περιορίζονται αἱ δυνατότητες χρηματοδοτήσεως τῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸ ἀμέσως προσεχὲς μέλλον, καὶ διότι ἐπηρεάζεται δυσμενῶς ἡ δανειοληπτικὴ ἱκανότης τῆς οἰκονομίας καὶ διότι ἐπιβαρύνεται σοβαρῶς αὕτη ἐκ τοκοχρεολυτικῶν ὑποχρεώσεων. Ἐν ὄψει δὲ τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα

ἔτη ταχυτάτης αὐξήσεως τῶν ἐν λόγῳ ὑποχρεώσεων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, τὸ ὅλον θέμα καθίσταται ἔτι μᾶλλον σοβαρόν.

Ἡ μέχρι τοῦδε ἐφαρμοσθεῖσα ἐξωτερικὴ δανειακὴ πολιτικὴ δὲν ἐξησφάλισε πάντοτε τὴν πληρεστέραν καὶ ὀρθολογικωτέραν ἀξιοποίησιν τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διαθεσίμων πόρων. Ἤδη, περαιτέρω ἀποκλίσεις ἐκ τῶν ἀρχῶν μιᾶς μακροπνόου καὶ ὀρθολογικῆς πολιτικῆς ἀναπτυξιακοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ πρέπει νὰ ἀποφευχθοῦν ὁπωσδήποτε διὰ τῆς ἐντάσεως καὶ συστηματοποιήσεως τῶν σχετικῶν προσπαθειῶν πρὸς τὰς κάτωθι κατευθύνσεις :

Πρῶτον. Ἐφαρμογὴ δραστηρίας πολιτικῆς προσελκύσεως κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῇ βάσει ἀρτίων τεχνικοοικονομικῶν μελετῶν ἔργων, πληρουσῶν τὰς προϋποθέσεις χρηματοδοτήσεως ἐκ διεθνῶν ὀργανισμῶν ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὅρους, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς εἰσροῆς ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις. Ἀμφότεραι αἱ ὡς ἄνω μορφαὶ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ καὶ δὲν ἔχουν πλήρως ἀξιοποιηθῆ καὶ παρέχουν κατ' ἀρχὴν τὰ ἐχέγγυα παραγωγικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν μέσῳ αὐτῶν διατιθεμένων ἐξωτερικῶν πόρων.

Δεύτερον. Ὀργανικὴ ἐνσωμάτωσις τοῦ ἀναπτυξιακοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ εἰς γενικώτερον μακροχρόνιον πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὴν ὀρθολογικότητα ὄχι μόνον τοῦ ἑκάστοτε συνολικοῦ ὕψους τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπὶ μέρους χρησιμοποιήσεως τῶν ἀπορροφουμένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πόρων. Εἰδικώτερον, ἡ δι' ἐξωτερικῶν δανείων χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων πρέπει νὰ πραγματοποιῆται μόνον ἐφ' ὅσον διαπιστοῦται ἡ ἀναγκαιότης καὶ ἐξασφαλίζεται ἡ παραγωγικότης τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν σχετικῶν δανειακῶν πόρων. Ἀντιθέτως ἡ διόγκωσις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων ὅταν ἐπιδιώκεται ὡς αὐτοσκοπός, ἀνεξαρτήτως τῶν γενικωτέρων συνθηκῶν τῆς οἰκονομίας καὶ ἀδιαφόρως τοῦ ἐὰν τὰ εἰς τὸ πρόγραμμα περιλαμβανόμενα ἔργα εἶναι πράγματι ὑψηλῆς παραγωγικότητος, δύναται νὰ ἔχῃ ἄκρως δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἰδίως ὅταν ἡ τοιαύτη διόγκωσις πραγματοποιῆται δι' ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ.

3. Θέματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως

Ἡ ἀνωτέρω τονισθεῖσα πρωταρχικὴ ἀνάγκη ἐπιτεύξεως διαρθρωτικῶν μεταβολῶν καὶ βελτιώσεων ἀπαραιτήτων διὰ τὴν συνέχισιν καὶ ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, ἐξετάζεται ἐνταῦθα ὑπὸ τὸ συγκεκριμένον πρῖσμα τῶν προβλημάτων τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως,

τοῦ τομέως τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων καὶ τοῦ ὑπὸ εὐρεῖαν ἔννοιαν τομέως τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων.

α) Ὁ ἀγροτικὸς τομεύς :

Ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων εἶναι καὶ οἰκονομικῶς σκόπιμος καὶ κοινωνικῶς ἐπιβεβλημένη. Καὶ μόνη ἡ μεγάλη ἀπόστασις ἡ ὁποία χωρίζει τὸ κατὰ κεφαλὴν ἀγροτικὸν καὶ ἀστικὸν εἰσόδημα θὰ ἤρκει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν παροχὴν προστασίας διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν. Τὸ πρόβλημα ὅμως ἔγκειται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλισθῇ οὐσιώδης καὶ πραγματικὴ ἐνίσχυσις τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ νὰ καταστῇ ἡ σχετικὴ πολιτικὴ προστασίας ἀποφασιστικὸν ὄργανον ἀναδιαρθρώσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως. Διότι, ἡ δυνατότης μιᾶς οἰκονομίας νὰ ἐνισχύῃ τὸ εἰσόδημα ἑνὸς συγκεκριμένου τομέως αὐτῆς ἐξαρτᾶται βασικῶς ἀπὸ τὴν σημασίαν τοῦ τομέως τούτου εἰς τὸ σύνολον τῆς οἰκονομίας. Ὅταν εἰς μίαν χώραν, ὡς ἡ Ἑλλάς, ὁ ἀγροτικὸς τομεὺς περιλαμβάνῃ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ, αἱ δυνατότητες παροχῆς οὐσιώδους εἰσοδηματικῆς ἐνισχύσεως εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων περιωρισμέναι. Κατὰ τὰ τελευταῖα τρία ἔτη, ἐκτιμᾶται ὅτι ἡ μέση ἐτησία ἐπιβάρυνσις τῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς ἐπιδοτήσεως τῆς γεωργίας ἀνῆλθεν εἰς 2.500 ἑκατ. δρχ. τουλάχιστον. Τοῦτο σημαίνει ὅτι παρὰ τὴν ὡς ἄνω μεγάλην ἐπιβάρυνσιν τῆς οἰκονομίας ἐν τῷ συνόλῳ της, ἡ προκύψασα εἰσοδηματικὴ ὠφέλεια κατ' ἀγρότην δὲν ὑπερέβη τὰς 600 δρχ. ἐτησίως ἤτοι 6% περίπου τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος. Συνεπῶς μὲ περιωρισμένας ἐκ τῶν πραγμάτων τὰς δυνατότητας ἐνισχύσεως τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, τὸ πρόβλημα συνίσταται εἰς τὸ νὰ καταστῇ ἡ παρεχομένη βοήθεια ἐνεργὸς ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ νὰ ἀποτελέσῃ αὕτη κίνητρον διαρθρωτικῶν μεταβολῶν μὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα τὴν ἐκ τῶν ἔνδον αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐὰν ἡ παρεχομένη ἐνίσχυσις πρὸς τὸν ἀγροτικὸν τομέα δὲν καταστῇ δυνατὸν νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν ἀναδιαρθρωτικοὺς μηχανισμοὺς ἀναπτύξεως, ματαιοῦται οὐσιαστικῶς καὶ ἡ προσπάθεια οὐσιώδους καὶ ταχείας βελτιώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν, καὶ ἡ ἐπιδίωξις τοῦ νὰ καταστῇ ἡ ἑλληνικὴ γεωργία παράγων γενικωτέρας οἰκονομικῆς εὐημερίας διὰ τῆς αὐξήσεως το ἐξαγωγικοῦ της δυναμικοῦ. Τὸ πρόβλημα ἐν προκειμένῳ συνίσταται εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς μορφῆς τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς παροχῆς προστασίας διὰ μεθόδων καὶ μέσων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν παραγωγικὴν δραστηριοποίησιν τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως.

Συμφώνως πρὸς ἐκτιμήσεις τοῦ Κέντρου Προγραμματισμοῦ καὶ Οἰ-

κονομικῶν Ἐρευνῶν, ἡ συνολικὴ ἐπιβάρυνσις τῆς οἰκονομίας πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος ἀνῆλθε κατὰ τὴν δεκαετίαν 1954—64 εἰς 14 δισ. δρχ. περίπου, ἐξ ὧν 6,5 δισ. ἐπεβάρυνον τὸν δημόσιον προϋπολογισμὸν καὶ 7,5 δισ. ἀπ' εὐθείας τὴν κατανάλωσιν. Τὸ 75% περίπου τῆς ἀνωτέρω συνολικῆς ἐπιδοτήσεως κατὰ τὴν ὡς ἄνω περίοδον προῆλθεν ἐκ τοῦ καθορισμοῦ τιμῆς ἀσφαλείας διὰ τὰ προϊόντα σῖτος, ἐλαιόλαδον, καπνός, κορινθιακὴ καὶ σουλτανίνα. Μόνον δὲ τὸ ὑπόλοιπον 25% ἀφεώρα τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπιδότησιν τῶν μέσων παραγωγῆς, τῶν ἐξαγωγῶν ἢ ἄλλας μορφὰς ἐπιδοτήσεως πρὸς τὸν σκοπὸν προωθήσεως ἐπιθυμητῶν καλλιεργειῶν.

Ἡ ἀνωτέρω μορφὴ καὶ κατανομὴ τῆς προστασίας ηὐνόησε τὰς «παθητικὰς» καλλιεργείας, ἀποτέλεσμα δὲ τούτου ὑπῆρξεν ἡ συσσώρευσις τεραστίων ἀποθεμάτων σίτου, καπνοῦ καὶ ἐλαιολάδου εἰς χεῖρας τοῦ Κράτους, ἐνῷ ἀντιστοίχως οἱ προγραμματισθέντες στόχοι εἰς τὰς «δυναμικὰς» καλλιεργείας δὲν ἐπραγματοποιήθησαν. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1966 ἡ ἀξία τῶν εἰς χεῖρας τοῦ Κράτους ἀποθεμάτων γεωργικῶν προϊόντων ἀνήρχετο πέριξ τῶν 8 δισ. δρχ., ἤτοι εἰς 20% περίπου τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ ἀναθεώρησις τῆς πολιτικῆς προστασίας τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν γενικωτέρων στόχων τῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως ὡς ἐπίσης καὶ τῆς βαθμιαίας προσαρμογῆς πρὸς τὰς διαγραφομένας τάσεις ἐντὸς τῆς Ε.Ο.Κ.

Αἱ σχετικαὶ προσπάθειαι δέον νὰ τείνουν πρὸς τὰς κάτωθι τρεῖς κατευθύνσεις: Πρῶτον, ἀναθεώρησιν τῶν μεθόδων καὶ μηχανισμῶν ἀσκήσεως τῆς προστασίας. Δεύτερον, ἀναθεώρησιν τῆς μορφῆς καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φορέων τῆς πολιτικῆς προστασίας. Τρίτον, προσαρμογὴν τῆς πολιτικῆς προστασίας πρὸς τὰς κατ' ἰδίαν συνθήκας τῶν ἐπὶ μέρους ἀγροτικῶν περιοχῶν τῆς χώρας.

Ὡς πρὸς τὰς χρησιμοποιουμένας μεθόδους προστασίας ἐπιβάλλεται νὰ ἀντικατασταθοῦν αὗται διὰ συστημάτων μὴ ἐπηρεαζόντων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὸν μηχανισμὸν τῶν τιμῶν. Ὁ καθορισμὸς τιμῶν ἀσφαλείας εἴτε πρόκειται περὶ προϊόντων διὰ τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκεται ἡ αὔξησις τῆς εἰσοδηματικῆς ἀποδόσεως, εἴτε περὶ προϊόντων, διὰ τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκεται ἡ παροχὴ κινήτρων, δημιουργεῖ, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀποτελεσματικότητός των, σοβαρὰ προβλήματα εἰς τὴν οἰκονομίαν. Ἡ μέθοδος αὕτη εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν (παροχὴ εἰσοδηματικῆς προστασίας) καταλήγει εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἀνεπιθυμήτων προϊόντων (καὶ δὴ εἰς βάρος τῶν ἐπιθυμητῶν) καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν ὑπέρμετρον διόγκωσιν τῶν κρατικῶν ἀποθεμάτων καὶ τὴν δημιουργίαν σημαντικῶν ἐλλειμμάτων (περίπτωσις σίτου καὶ καπνοῦ). Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν (παροχὴ

κινήτρων εἰς δυναμικὰς καλλιεργείας) ἡ ἐπιτυγχανομένη αὔξησις τῆς παραγωγῆς μέσῳ τῆς προσδιορισθείσης ὑψηλῆς τιμῆς ἀσφαλείας, εἶναι μὲν ἐπιθυμητὴ ἀλλὰ ἡ χαμηλὴ ἀνταγωνιστικότης τοῦ προϊόντος ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου ὁδηγεῖ κατ' ἀρχὴν τὸ σύνολον τῆς ἐσοδείας εἰς τὰς κρατικὰς ἀποθήκας (περίπτωσις σουλτανίνας, ἐλαιολάδου). Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνωτέρω, ἡ ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος ἀπέδειξεν ὅτι ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν ἀδυνατεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ μακροχρονίως δικαίαν κατανομὴν τῆς παρεχομένης εἰσοδηματικῆς ἐνισχύσεως ἐντὸς τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως. Θὰ πρέπει κατὰ συνέπειαν νὰ ἀναζητηθοῦν νέοι μηχανισμοὶ παροχῆς προστασίας ὡς ἡ ἀπ' εὐθείας ἐνίσχυσις ὡρισμένης κατηγορίας γεωργῶν, ἡ ἐπιδότησις τῶν μέσων παραγωγῆς, ἡ ἐπιδότησις ὡρισμένου παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος, ἤ, τέλος, εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ἐπιθυμητῶν καλλιεργειῶν, ἡ ἐπιδότησις κατὰ μονάδα παραγωγῆς. Ἀπαραιτήτως ὅμως εἰς πᾶσαν περίπτωσιν πρέπει νὰ ἐπιδιώκηται ἡ ἀναθεώρησις μορφῶν προστασίας αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποτελοῦν ταυτοχρόνως κίνητρα πρὸς τὰς ἐπιθυμητὰς κατευθύνσεις.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ὕπαρξις πολλῶν φορέων ἀσκήσεως τῆς πολιτικῆς προστασίας τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως ἢ παροχῆς κινήτρων δημιουργεῖ συχνάκις σύγχυσιν ὡς πρὸς τοὺς ἐπιδιωκομένους σκοπούς. Σήμερον, ἐφαρμόζονται εἴκοσι τουλάχιστον διαφορετικαὶ μέθοδοι ἐπιδοτήσεως τῶν μέσων παραγωγῆς, δώδεκα τρόποι ἐπιδοτήσεως τῶν τιμῶν εἰς τὸν παραγωγὸν καὶ ἔνδεκα διαφορετικαὶ ἐπιδοτήσεις τῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων. Ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐν ἰσχύϊ ἐπιδοτήσεων, τὸ πολύπλοκον τῆς ἐφαρμογῆς των καὶ αἱ διαπιστούμεναι ἀντινομίαι μεταξὺ τῶν διαφόρων προγραμμάτων προστασίας καὶ παροχῆς κινήτρων μειώνουν σημαντικῶς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν λαμβανομένων μέτρων. Καθίσταται συνεπῶς σαφὴς ἡ ἀνάγκη συστηματοποιήσεως τῆς ὅλης προσπαθείας διὰ τῆς χαράξεως ἑνιαίας γεωργικῆς πολιτικῆς συνεποῦς πρὸς τοὺς ἐπιδιωκομένους μακροχρονίως στόχους καὶ ἡ ὁποία, βεβαίως, πρέπει νὰ εὑρίσκηται ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν διαγραφομένων προοπτικῶν ἐναρμονίσεως πρὸς τὴν κοινὴν ἀγροτικὴν πολιτικὴν τῆς Ε.Ο.Κ. Ἡ ἀνωτέρω προσπάθεια θὰ συνεκέντρωνε σημαντικῶς μεγαλυτέρας πιθανότητας ἐπιτυχίας ἐὰν καθιεροῦτο ἐνιαῖος φορεὺς ἀσκήσεως τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ καθιέρωσις μορφῶν προστασίας αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποτελοῦν ταυτοχρόνως κίνητρα πρὸς τὰς ἐπιθυμητὰς κατευθύνσεις προϋποθέτει ἐν τελικῇ ἀναλύσει ἐξειδίκευσιν τῆς προστασίας ὄχι μόνον κατὰ γεωργικὰ προϊόντα ἀλλὰ καὶ κατὰ περιοχάς. Ὑπὸ τὴν παροῦσαν γενικὴν μορφὴν τῆς παρεχομένης προστασίας, δυσκόλως αὕτη δύναται νὰ ἀποτελέσῃ καὶ κίνητρον μεταβολῆς τῶν καλλιεργειῶν. Μία ἔρευνα ἐνδεχομένως θὰ

ἀπεδείκνυεν ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς σιτοκαλλιεργείας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Θεσσαλίας εἶναι διάφορον ἢ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μακεδονίας. Οὕτω, εἰς περιοχὰς ὅπου ὑφίστανται ἢ δημιουργοῦνται βαθμιαίως οἱ ὅροι μεταβολῆς τῶν καλλιεργειῶν ἡ παρεχομένη προστασία πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὴν πραγματοποίησιν ἐκ μέρους τῶν ἀγροτῶν τῶν εἰδικωτέρων ἐκείνων προσπαθειῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπετάχυνον τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Ἐξ ἄλλου, εἰς περιοχὰς ὅπου τὸ κύριον πρόβλημα αὐξήσεως τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων συνίσταται μᾶλλον εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ἀποδόσεων παρὰ εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν καλλιεργειῶν, ἡ προστασία δύναται νὰ λάβῃ τὴν μορφὴν τῆς ἐπιδοτήσεως τῶν μέσων παραγωγῆς. Τέλος, εἰς περιοχὰς ὅπου ἐλλείπουν αἱ τεχνικαὶ προϋποθέσεις μεταβολῆς τῶν καλλιεργειῶν τὰ δὲ ἀγροτικὰ εἰσοδήματα εὑρίσκονται εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα, ἡ προστασία δύναται νὰ λάβῃ χώραν ἐκτὸς τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν, ἤτοι διὰ τῆς ἐπιδοτήσεως αὐτῶν τούτων τῶν ἀγροτῶν ἀντὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τιμῶν ἀσφαλείας δι' ὡρισμένην καλλιέργειαν.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπιδιώκεται ἡ ὑποβοήθησις καὶ ἐπιτάχυνσις τοῦ προσανατολισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας πρὸς τὰς κατευθύνσεις τὰς ὁποίας ἐπιβάλλουν αἱ νέαι προοπτικαὶ ἄνευ μειώσεως τῆς παρεχομένης προστασίας τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων.

β) Αἱ Βιομηχανικαὶ ἐπενδύσεις:

Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων προσδιορίζει, ὡς εἶναι φυσικόν, τὴν πορείαν τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ ἐπηρεάζει ἀποφασιστικῶς τὴν ὅλην διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ταχύτητος καὶ ἀπὸ πλευρᾶς περιεχομένου καὶ ἀπὸ πλευρᾶς τῶν προοπτικῶν τοῦ μέλλοντος. Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας προσφέρεται ὡς ἡ κυρία ὁδὸς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν παγίων ἐπιτευγμάτων καὶ ἀνεξαντλήτων περιθωρίων βελτιώσεως τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἀντὶ ὅμως τῆς κατὰ τὰ ὡς ἄνω ἀπαραιτήτου ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου εἰς τὴν μεταποίησιν παρατηρεῖται ἐπιβράδυνσις, ἡ ὁποία εἶναι διττῶς ἀδικαιολόγητος: Πρῶτον, διότι ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία, ἰδίως μετὰ τὴν σύνδεσίν της πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα, προσφέρει εὐρείας δυνατότητας δι' ἐπωφελεῖς βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις. Δεύτερον, διότι ἡ ἤδη παρατηρουμένη ἐπιβράδυνσις τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν μεταποίησιν εἶχεν ἀπὸ ἐτῶν ἐπισημανθῇ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ὡς ἐπερχομένη, χωρὶς νὰ ληφθοῦν τὰ κατάλληλα διὰ τὴν ἀντιμετώπισίν της μέτρα.

Αἱ ὡς ἄνω φαινομενικῶς ἀντιφατικαὶ διαπιστώσεις ἐξηγοῦνται ἐκ

τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος συντίθεται ἐκ τῶν κάτωθι τριῶν παραγόντων : Ἐκ τῶν ἐξελίξεων εἰς τὴν εἰσροὴν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐκ τῶν περιωρισμένων δυνατοτήτων τῶν ἐγχωρίων φορέων τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος καὶ τέλος ἐκ τῆς ἀνεπαρκοῦς συμπληρώσεως τοῦ οὕτω δημιουργουμένου κενοῦ ὑπὸ τῶν εἰδικῶς συσταθέντων πρὸς τοτο κρατικῶν φορέων.

Ὡς πρὸς τὰ ἐπενδυόμενα εἰς τὴν βιομηχανίαν ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὑπογραμμισθῆ ἡ ἀνάγκη τουλάχιστον τῆς διατηρήσεως, ἂν μὴ τῆς ἐπιταχύνσεως, τῆς εἰσροῆς αὐτῶν πρὸς ἀποφυγὴν κάμψεως εἰς τὸν ρυθμὸν τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Τοῦτο δὲ διότι ἡ βαθμιαία ἀνάσχεσις καὶ διακοπὴ τῆς τοιαύτης εἰσροῆς εἶναι ἄκρως δυσχερὴς — καὶ λόγῳ τοῦ μεγέθους αὐτῆς καὶ λόγῳ τῶν μικροτέρων κεφαλαιακῶν καὶ ὀργανωτικῶν δυνατοτήτων τῶν ἐγχωρίων βιομηχανιῶν — νὰ συμψηφισθῇ δι' αὐξήσεως τῶν λοιπῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Ἀκριβῶς δὲ αὐτὸ συνέβη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον παρὰ τὴν οὐσιώδη αὔξησιν τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἐγχωρίων βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων, ἡ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν σχετικῶν ἐγκαταστάσεων παρατηρηθεῖσα ἀνάσχεσις εἰς τὴν εἰσροὴν ἀλλοδαπῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων, προεκάλεσε κάμψιν τοῦ συνολικοῦ ρυθμοῦ τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Ἡ σοβαρότης δὲ τοῦ φαινομένου ἐντείνεται ἐν ὄψει τῶν ὑφισταμένων προοπτικῶν περαιτέρω ἐπιβραδύνσεως ἐὰν δὲν ἀντιμετωπισθῇ ταχέως καὶ ἀποτελεσματικῶς διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν προσφερομένων εὐρειῶν δυνατοτήτων βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων.

Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ρόλου διὰ τὸν ὁποῖον συνεστήθησαν εἰδικοὶ ὀργανισμοὶ προωθήσεως τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων, ὡς εἶναι κατὰ κύριον λόγον ἡ Ε.Τ.Β.Α., καθίσταται ἀπολύτως ἐπειγούσης καὶ κρισίμου σπουδαιότητος. Εἰς τὴν παροῦσαν φάσιν περισσότερον ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε ἡ ὑπὸ τῆς Ε.Τ.Β.Α. ἐπιτυχὴς ἐνίσχυσις καὶ συμπλήρωσις τῶν ἰδιωτικῶν πρωτοβουλιῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν θὰ κρίνῃ ἀποφασιστικῶς τὸν ρυθμὸν τῆς ἐκβιομηχανίσεως καὶ εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ἀντιθέτως παράτασις τῶν μέχρι τοῦδε παρατηρηθέντων ἐν προκειμένῳ ὑστερήσεων θὰ συνεπάγεται τὴν εὐθύνην τῆς ἐπιβολῆς εἰς τὴν οἰκονομίαν ρυθμῶν βιομηχανικῆς προόδου ἀσυμβιβάστων πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην ταχεῖαν ἐκβιομηχάνισιν καὶ ἐξύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καὶ διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ σοβαρότης δὲ μιᾶς τοιαύτης ἐξελίξεως ἐντείνεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀπὸ πλευρᾶς χρηματοδοτήσεως οὐδεὶς περιορισμὸς ὑφίσταται εἰς τὴν πρᾶξιν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγονται τὰ κάτωθι συμπεράσματα :

Πρῶτον. Ἡ ἐξασφάλισις ὑψηλῶν ρυθμῶν αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν μεταποίησιν καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐπιτάχυνσις τῆς ἐκβιομηχανίσεως προϋποθέτουν νέας συνεχεῖς ἐπενδύσεις εἰς κλίμακα, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ κατὰ τὸ παρὸν ὅρια τῶν δυνατοτήτων τῶν μεμονωμένως ἐνεργούντων ἐγχωρίων ἰδιωτικῶν βιομηχανικῶν φορέων. Εἶναι βεβαίως αὐτονόητον ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ φορέων καταβαλλομένη ἀξιόλογος προσπάθεια δέον νὰ ἐνισχυθῇ μὲ κάθε δυνατὸν τρόπον, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ ἡ οἰκονομία ταχέως πλήρη ἱκανότητα αὐτοδυνάμου βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Μέχρι τότε ὅμως καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν παροῦσαν φάσιν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐξασφαλισθῇ μὲ προοπτικὴν συνεχείας κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἡ οὐσιώδης ἐνίσχυσις τῆς βιομηχανικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος δι' ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὰ ὁποῖα συμβάλλουν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐκβιομηχάνισιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξοικείωσιν πρὸς τὰς συγχρόνους παραγωγικὰς καὶ ὀργανικὰς μεθόδους. Αἱ ὑφιστάμεναι ἐν προκειμένῳ δυνατότητες τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἶναι εὐρύταται καὶ δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀμοιβαίως ἐπωφελῆ ἐπένδυσιν τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσρεόντων ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων.

Δεύτερον. Δεδομένου ὅτι ἡ ἐκβιομηχάνισις καὶ εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας εἶναι βασικῶς πρόβλημα φορέων, ἡ δανειοδοτικὴ λειτουργία τῆς Ε.Τ.Β.Α. τίθεται ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς δευτερεύουσαν σειρὰν προτεραιότητος, ἐνῷ πρωταρχικῆς σπουδαιότητος εἶναι ἡ ταχεῖα προώθησις τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων δι' ἀμέσων πρωτοβουλιῶν τῆς Ε.Τ.Β.Α. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν πρέπει ἡ Ε.Τ.Β.Α. νὰ συμβάλλῃ ἀμέσως εἰς τὴν κινητοποίησιν τῶν ἐγχωρίων βιομηχανικῶν δυνάμεων, ὅπως ἐν συνεργασίᾳ μετ' αὐτῶν ἀξιοποιήσῃ τὰς προσφερομένας εὐκαιρίας βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Ἐὰν δὲ παρὰ τὴν τοιαύτην κινητοποίησιν παραμείνουν ἀνεκμετάλλευτα περιθώρια διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις ἐπιβάλλεται ὅπως τὸ κενὸν καλυφθῇ δι' ἰδίων πρωτοβουλιῶν τῆς Ε.Τ.Β.Α. ἐνεργούσης ἔστω καὶ αὐτοδυνάμως. Παραλλήλως ἐξ ἴσου σημαντικὸν εἶναι ὅπως ἐπιτύχῃ ἡ Ε.Τ.Β.Α. τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπαρκῆ καὶ συνεχῆ εἰσροὴν συνδυασμένων κεφαλαίων καὶ ἐπιχειρηματικότητος, τὰ ὁποῖα ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἑλληνικῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ καὶ τῆς ἰδίας τῆς Ε.Τ.Β.Α. θὰ ἀνατρέψουν τὴν παρατηρουμένην τάσιν ἐπιβραδύνσεως καὶ θὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ἐν προκειμένῳ ἐπισημαίνεται ἰδιαιτέρως ἡ ἔντασις τοῦ διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ διὰ τὴν προσέλκυσιν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἐκ τῶν βιομηχανικῶς προηγμένων χωρῶν, ἰδίως μετὰ τὴν πρόσφατον κινητοποίησιν καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Εἶναι δὲ

χαρακτηριστική ἡ σημασία τὴν ὁποίαν ἀποδίδουν αἱ ἐν λόγῳ χῶραι εἰς τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσροὴν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζουν ὡς ἀναπόφευκτον ἀνάγκην διὰ τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς των ἀναπτύξεως.

Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας εἶναι ἀπαραίτητον νὰ τονισθῇ διὰ πολλοστὴν φορὰν ἡ ἄμεσος ἀνάγκη ἐκπονήσεως ἀρτίων τεχνικοοικονομικῶν μελετῶν ἔργων, αἱ ὁποῖαι ἀνταποκρινόμεναι πρὸς τὰς τιθεμένας ὑπὸ τῶν διεθνῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν προϋποθέσεις, νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὅρους χρηματοδότησιν τῶν σχετικῶν ἔργων. Ἐπὶ πλέον αἱ ἐν λόγῳ μελέται θὰ συμβάλλουν ἀποφασιστικῶς καὶ εἰς τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προσέλκυσιν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐνημέρωσιν τῶν ἐγχωρίων βιομηχανικῶν φορέων ὡς πρὸς τὰς ὑφισταμένας εὐκαιρίας βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Τὸ δυσχερές, πράγματι, τοῦτο ἔργον πρέπει ν' ἀποτελέσῃ πρωταρχικὸν ἀντικειμενικὸν στόχον τῆς δραστηριότητος τῆς Ε.Τ.Β.Α.

γ) Αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις :

Αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν ἔννοιαν τοῦ ὅρου, ἤτοι, τόσον αἱ ἐπενδύσεις αἱ ἐκτελούμεναι ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ὅσον καὶ αἱ ἐπενδύσεις αἱ χρηματοδοτούμεναι ἢ ὁπωσδήποτε ἐλεγχόμεναι ὑπὸ δημοσίων ὀργανισμῶν, καλύπτουν μέγα μέρος τῶν συνολικῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὸν ἑπόμενον πίνακα.

Ἡ σπουδαιότης τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καὶ ὡς παράγοντος προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὡς συμψηφιστικοῦ συντελεστοῦ διατηρήσεως ὑψηλῶν ἐπιπέδων οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἔχει τονισθῇ ἐπανειλημμένως. Ἐπὶ πλέον ὅμως καὶ τὸ μέγεθος τῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐλεγχομένων ἐπενδυτικῶν πόρων εἶναι τοιαύτης ἐκτάσεως ὥστε καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου ἐπιβάλλεται ἡ συνεχὴς βελτίωσις τοῦ προγραμματισμοῦ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων.

Μέχρι τοῦδε ὁ προγραμματισμὸς τῆς οἰκονομίας ἐκινήθη βασικῶς εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν συνολικῶν μεγεθῶν ἐπιδιώξας τὴν κατὰ συνεπῆ τρόπον μεγιστοποίησιν τῶν μεγεθῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα κατὰ κύριον λόγον συμβάλλουν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Τοῦτο σημαίνει εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὰς δημοσίας ἐπενδύσεις, ὅτι προκαθορίζεται ἑκάστοτε τὸ συνολικὸν ὕψος αὐτῶν ἀναλόγως τῶν γενικωτέρων συνθηκῶν τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν δυνατοτήτων ὑγιοῦς χρηματοδοτήσεως. Ὁ γενικὸς αὐτὸς προγραμματισμὸς εἶναι ἀναμφισβητήτως ἀπαραίτητος καὶ σημαντικὴ πρόοδος ἔχει ἐπιτελεσθῇ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν διὰ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Κ.Ε.Π.Ε. καὶ διὰ τῆς καταρτίσεως τοῦ ἐτησίου νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ ἰσοζυγίου.

Ἐξ ἄλλου ὅμως, ὡς εἶχεν ἐπισημανθῆ καὶ ἄλλοτε, φαίνεται ὅτι ὑφίστανται εὐρέα περιθώρια βελτιώσεως τοῦ προγραμματισμοῦ τῶν ἐπὶ μέρους ἔργων ἐκ τῶν ὁποίων συντίθεται ὁ προϋπολογισμὸς δημοσίων ἐπενδύσεων ἀλλὰ καὶ τὰ προγράμματα ἐπενδύσεων τῶν λοιπῶν δημοσίων φορέων. Τόσον ἀπὸ πλευρᾶς καθορισμοῦ προτεραιοτήτων ὅσον καὶ ἀπὸ πλευρᾶς σχεδιασμοῦ καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἐπὶ μέρους ἔργων φαίνεται ὅτι ὑπάρχουν σημαντικαὶ ἀδυναμίαι, αἱ ἐπιπτώσεις τῶν ὁποίων εἶναι ἀκόμη σοβαρώτεραι ὅταν αἱ σχετικαὶ δαπάναι χρηματοδοτοῦνται δι' ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ.

Εἶναι κατὰ συνέπειαν βασικῆς σημασίας ὅπως παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν καὶ πραγματοποίησιν ὑψηλῶν ἐπιπέδων δημοσίων ἐπενδύσεων ἐπιτευχθῆ καὶ ἡ διαρθρωτικὴ βελτίωσις αὐτῶν κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα τὴν παρείσφρησιν ἔργων ἀμφιβόλου κοινωνικοοικονομικῆς παραγωγικότητος. Ἡ στρατηγικὴ σημασία τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος τῶν εἰς αὐτὰς διατιθεμένων πόρων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, καθιστοῦν σοβαρὰν τὴν ἀνάγκην καθιερώσεως ὀρθολογικῆς κλίμακος προτεραιοτήτων καὶ ἀρτίου σχεδιασμοῦ καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἐπὶ μέρους ἔργων. Μόνον οὕτω θὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ μεγιστοποίησις τῆς παραγωγικότητος τῶν ἑκάστοτε συνολικῶν προγραμμάτων δημοσίων ἐπενδύσεων καὶ θὰ ἀποφευχθοῦν δαπανηραὶ καθυστερήσεις καὶ ὑπερβάσεις εἰς τὰ ἐκτελούμενα ἔργα τὰ ὁποῖα ἐνίοτε καὶ ἐπικαλύπτονται μεταξύ των.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν δύνανται νὰ συμβάλλουν δύο τινά: Πρῶτον, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς πλήρους καὶ λεπτομεροῦς κατ' ἔργον δημοσιότητος εἰς τὸν προϋπολογισμὸν δημοσίων ἐπενδύσεων, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς πορείας ἐκτελέσεως τῶν ἐπὶ μέρους ἔργων. Δεύτερον, ἡ σύστασις κεντρικῆς ἐπιτροπῆς προγραμματισμοῦ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων ὑπὸ εὐρεῖαν ἔννοιαν, ἡ ὁποία συντιθεμένη ἐξ ἐκπροσώπων, ὅλων τῶν ἐπενδυτικῶν φορέων τοῦ δημοσίου τομέως θὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην καθολικὴν θεώρησιν τοῦ προβλήματος διὰ τὸν καθορισμὸν ὀρθολογικῆς κλίμακος προτεραιοτήτων. Συγχρόνως, ἡ ἐν λόγῳ ἐπιτροπὴ θὰ ἔχῃ ὡς ἀποστολὴν καὶ τὴν παρακολούθησιν τῆς ἐγκαίρου καὶ ἀρτίας ἐκτελέσεως τῶν κατ' ἀρχὴν προγραμματισθέντων ἔργων.

III. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1963 ἔντονος ἀνοδικὴ φάσις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ 1966. Κατὰ προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τὸ

ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα ηὐξήθη ἐντὸς τοῦ 1966 κατὰ 8,2% εἰς σταθερὰς τιμὰς 1958, ἔναντι 7,2% τὸ 1965 καὶ 8,6% τὸ 1964. Ὁ πραγματοποιηθεὶς κατὰ τὴν τελευταίαν τετραετίαν μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς ἀνόδου τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος (8%) εἶναι ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων παγκοσμίως καὶ οὐσιωδῶς ἀνώτερος τῶν ἀντιστοίχων ρυθμῶν οἱ ὁποῖοι ἐσημειώθησαν εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον.

Ἡ εἰς τρεχούσας τιμὰς αὔξησις τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὸ 1966 ἀνῆλθεν εἰς 12,5% ἔναντι 11,6% τὸ 1965 καὶ 11,7% τὸ 1964. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ρυθμῶν τούτων πρὸς τοὺς ἀντιστοίχους εἰς σταθερὰς τιμὰς προκύπτει αὔξησις τῶν τιμῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐθνικοῦ τιμαρίθμου κατὰ 4 - 4,5% διὰ τὰ ἔτη 1966 καὶ 1965 καὶ 2,5% περίπου διὰ τὸ 1964.

Ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1966 ὁ τομεὺς τῆς δευτερογενοῦς παραγωγῆς ἦτο ὁ κυρίως συντελέσας εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ συμβολὴ τοῦ τομέως τούτου εἰς τὴν συνολικὴν αὔξησιν, εἰς σταθερὰς τιμάς, ἀνῆλθεν εἰς 47,6% ἔναντι 4,5% μόνον τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως. Κατόπιν τῆς ἐξελίξεως ταύτης ἡ ποσοστιαία συμμετοχὴ τοῦ ἐκ τῆς δευτερογενοῦς παραγωγῆς εἰσοδήματος εἰς τὸ συνολικὸν ἐθνικὸν εἰσόδημα ηὐξήθη περαιτέρω εἰς 29,3% ἔναντι 21,3% τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως. Ἐκ τῶν ἐξελίξεων τῶν τελευταίων ἐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ διατήρησις ὑψηλοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας ἐξαρτᾶται ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἐκ τῶν ἐπιτεύξεων εἰς τὸν τομέα τῆς δευτερογενοῦς παραγωγῆς. Ἡ διαπίστωσις αὕτη σημαίνει ὅτι ἡ διατήρησις καὶ πολλῷ μᾶλλον ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς οἰκονομίας ἀπαιτοῦν συνεχῆ καὶ ἔντονον προώθησιν τῶν ἰδιωτικῶν καὶ κρατικῶν πρωτοβουλιῶν διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ βιομηχανικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας. Ἡ τοιαύτη προώθησις εἶναι τόσον μᾶλλον ἐπείγουσα ὅσον ὑφίστανται ἐνδείξεις περὶ τάσεων χαλαρώσεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος κατὰ τὸ τρέχον ἔτος.

Κατὰ τὸ 1966, διὰ δεύτερον ἐν συνεχείᾳ ἔτος, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως χαμηλὸς ἀνελθὼν εἰς 1,6% ἔναντι 2,5% τοῦ 1965, 6,3% τοῦ 1964 καὶ 7,8% τοῦ 1963. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν οὐσιώδη μείωσιν τῆς παραγωγῆς καπνοῦ ἡ ὁποία συνδέεται τόσον μὲ τὸν περιορισμὸν τῶν διὰ καπνοῦ καλλιεργουμένων ἐκτάσεων ὅσον καὶ μὲ τὴν σημαντικὴν ἐλάττωσιν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων. Αἱ ἀνωτέρω ἐξελίξεις ἔλαβον χώραν κατόπιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀσκηθέντος ἀποτελεσματικωτέρου ἐλέγχου τῆς ποιότητος τοῦ παραγομένου προϊόντος εἰς τὰ πλαίσια τῆς καταβαλλομένης προσπαθείας πρὸς προσαρμογὴν τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς ἐξαγωγικὰς δυνατότητας

τῆς χώρας. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι τὰ οὕτω ἀπελευθερωθέντα ἐδάφη δὲν φαίνεται νὰ ἐχρησιμοποιήθησαν ἐξ ὁλοκλήρου δι' ἄλλας καλλιεργείας, μὲ συνέπειαν τὴν ἀπώλειαν σημαντικοῦ εἰσοδήματος διὰ τοὺς παραγωγοὺς καὶ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν. Ἡ μείωσις τῆς ἐκτάσεως τῶν μονοετῶν καλλιεργειῶν κατὰ τὸ 1966 ὑπολογίζεται εἰς 550 χιλ. στρέμματα περίπου.

Ἡ ἀνωτέρω ἐξέλιξις εἶναι ἐνδεικτικὴ τῶν ἀδυναμιῶν καὶ τῆς ἐλλιποῦς ἀποτελεσματικότητος τῆς ἐφαρμοζομένης πολιτικῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν. Δέον νὰ τονισθῇ ὅτι κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν μέτρων περιορισμοῦ ὀλιγώτερον ἐπιθυμητῶν καλλιεργειῶν πρέπει νὰ ἔχουν ἐξασφαλισθῇ ἐγκαίρως αἱ ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις ὑποκαταστάσεώς των ἐντὸς τῶν πλαισίων ἑνὸς ὡλοκληρωμένου συστήματος μέτρων. Εἶναι βεβαίως δυνατὸν νὰ σημειοῦνται κατὰ τὴν διαδικασίαν ἀναδιαρθρώσεως ὡρισμέναι προσωρινοῦ χαρακτῆρος ἀπώλειαι, δέον ὅμως ἡ προσπάθεια νὰ τείνῃ εἰς τὸν κατὰ τὸ δυνατὸν περιορισμὸν τούτων ὡς καὶ εἰς τὴν μεγίστην δυνατὴν συντόμευσιν τοῦ μεταβατικοῦ σταδίου. Προφανὴς εἶναι συνεπῶς ἡ ἀνάγκη ἀφ' ἑνὸς μὲν συστηματικοῦ καὶ ἐγκαίρου προγραμματισμοῦ τῶν καλλιεργειῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιταχύνσεως τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων ὡς καὶ τοῦ προγράμματος ταχυρρύθμου καὶ εἰς εὐρυτάτην κλίμακα ἀγροτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς καλλιεργείας αἱ ἐξελίξεις κατὰ τὸ 1966 ἔχουν ὡς ἀκολούθως : Ἡ παραγωγὴ σίτου συμφώνως πρὸς στοιχεῖα τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας ἀνῆλθεν εἰς 1.960 χιλ. τόννους, ἤτοι ὑπελείφθη ἐλαφρῶς μόνον τῆς παραγωγῆς τοῦ 1965 (1.990 χιλ. τόν.) παρὰ τὴν κατὰ 1.050 χιλ. στρέμματα μείωσιν τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις ὀφείλεται εἰς τὴν σημειωθεῖσαν καὶ πάλιν οὐσιώδη αὔξησιν (9%) τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων εἰς σῖτον.

Ἀντιθέτως, κατὰ τὸ 1966 μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας κριθῆς (κατὰ 900 χιλ. στρέμματα) καὶ τῆς μηδικῆς (κατὰ 300 χιλ. στρέμματα) μὲ συνέπειαν τὴν αὔξησιν τῆς μὲν παραγωγῆς κριθῆς εἰς ἐπίπεδον 630 χιλ. τόννων τῆς δὲ μηδικῆς εἰς ἐπίπεδον 1.200 χιλ. τόννων ἤτοι κατὰ 50% καὶ 25% ἀντιστοίχως ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος. Παρὰ τὸν περιορισμὸν τῆς καλλιεργείας σίτου, ἡ παραγωγὴ τούτου διατηρεῖται εἰς ἐπίπεδα κατὰ 400 χιλ. τόννους περίπου ὑψηλότερα τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν. Συνεπείᾳ δὲ τούτου καθὼς καὶ τῆς μεγαλυτέρας δαπάνης συγκεντρώσεως λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς κριθῆς, αἱ τιμαὶ ἀσφαλείας τῆς ὁποίας εἶναι σχετικῶς ὑψηλαί, ἐξακολουθοῦν νὰ ὑφίστανται τὰ ἐκ τῆς συγκεντρώσεως σιτηρῶν προκύπτοντα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη σοβαρὰ νομισματικὰ καὶ δημοσιονομικὰ προβλήματα. Ἡ αὔξησις ἐν τούτοις τῆς παραγωγῆς κτη-

νοτροφῶν εἰς βάρος τοῦ σίτου θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀξιόλογον βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς βελτιώσεως τῆς συνθέσεως τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς.

Οὐσιώδης βελτίωσις ἐπραγματοποιήθη καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς καλλιεργείας βάμβακος, ἡ ὁποία ἐπεξετάθη κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐκ νέου διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τοῦ 1963, ὡς καὶ τῆς παραγωγῆς ἐσπεριδοειδῶν καὶ ἄλλων νωπῶν ὀπωρῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἐσοδεία ἦτο ἰδιαιτέρως ὑψηλή. Αὔξησις ἐσημειώθη ἐπίσης εἰς τὴν παραγωγὴν κορινθιακῆς (92 ἔναντι 78 χιλ. τόν. τοῦ 1965) ἐνῷ ἡ παραγωγὴ σουλτανίνας διετηρήθη εἰς ἐπίπεδον ὑψηλὸν μέν, πάντως ὅμως σημαντικῶς χαμηλότερον τοῦ προηγουμένου ἔτους (82 ἔναντι 95 χιλ. τόν. τοῦ 1965). Τέλος ἡ παραγωγὴ ἐλαιολάδου ἐσημείωσε μικρὰν μόνον μείωσιν ἔναντι τοῦ προηγουμένου ἔτους — τὸ ὁποῖον ἦτο ἔτος ηὐξημένης ἐλαιοκομικῆς ἐσοδείας — καὶ ὑπῆρξεν ἡ ὑψηλοτέρα μεταπολεμικῶς δι' ἔτος χαμηλῆς ἐλαιοκομικῆς παραγωγῆς. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἐκ τῶν ἐξελίξεων τοῦ ὄγκου τῆς ἐλαιοκομικῆς παραγωγῆς κατὰ τὴν τελευταίαν τετραετίαν διαφαίνεται τάσις πρὸς βαθμιαίαν ἐξάλειψιν τῆς παρενιαυτοφορίας.

Ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγὴ συμφώνως πρὸς τὰ ὑφιστάμενα ἐντελῶς προσωρινὰ στοιχεῖα ἐσημείωσεν αὔξησιν μικροτέραν τοῦ 5% ἔναντι 5,1% τοῦ 1965 καὶ 3,9% τοῦ 1964. Ἡ συντελεσθεῖσα πρόοδος εἰς τὸν τομέα τῆς κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς, καίτοι ἀξιόλογος, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπολείπεται σημαντικῶς τῆς ἀναγκαίας διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ταχέως αὐξανομένων ἀναγκῶν εἰς κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ἐν συμπεράσματι, τὰς ἐξελίξεις εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα ἐντὸς τοῦ 1966 χαρακτηρίζει τάσις βελτιώσεως τῆς συνθέσεως τῆς παραγωγῆς ὑπὲρ δυναμικῶν καὶ ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν κτηνοτροφῶν. Ἡ βελτίωσις αὕτη συνδέεται μὲν ἐν μέρει μὲ τὴν ἐπικράτησιν εὐνοϊκῶν, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, καιρικῶν συνθηκῶν, ὀφείλεται ὅμως κυρίως εἰς τὴν ἐφαρμοσθεῖσαν πολιτικὴν προστασίας. Ἡ βελτίωσις αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ καὶ ἐπεκταθῇ, ἐφ' ὅσον τὸ ἰσχῦον σύστημα ἐπιδοτήσεως, κινήτρων καὶ ἐλέγχων ἤθελε συμπληρωθῇ διὰ μέτρων ἰσχυρᾶς ἐπιδοτήσεως τῶν μέσων παραγωγῆς μὲ παράλληλον ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος ἐγγειοβελτιωτικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων.

Αἱ προοπτικαὶ διὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐμφανίζονται ἐν τούτοις ὀλιγώτερον εὐνοϊκαί. Σχετικὴν ἐπιβράδυνσιν τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς πιθανολογοῦν ἡ ἐντὸς τοῦ 1967, διὰ δεύτερον κατὰ σειρὰν ἔτος, προβλεπομένη διατήρησις χαμηλοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῶν χρηματικῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων, ἡ ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ 1966 παρατηρουμένη χαλάρωσις εἰς τὴν οἰκοδομικὴν δραστηριότητα ὡς

καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἐκ τῆς πλήρους ἀξιοποιήσεως τῆς δυναμικότητος τῶν νέων μεγάλων ἐργοστασίων περιθώρια ἐπεκτάσεως τῆς παραγωγῆς βαθμιαίως ἐξαντλοῦνται.

Ἡ ἄνοδος τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος κατὰ τὸ 1966 συνωδεύθη καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις καὶ ἀπὸ αὔξησιν τῆς ἀπασχολήσεως. Οὕτω, ὁ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καταρτιζόμενος δείκτης ἀπασχολήσεως μισθωτῶν εἰς βιομηχανικὰ καὶ βιοτεχνικὰ καταστήματα ἀπασχολοῦντα ἄνω τῶν 10 ἀτόμων ἐμφανίζει αὔξησιν ἐντὸς τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ 1966 κατὰ 0,5% ἔναντι τοῦ ἀντιστοίχου ἑξαμήνου τοῦ 1965. Ἐξ ἄλλου ὁ δείκτης ἀπασχολήσεως τοῦ ΙΚΑ δεικνύει δι' ὁλόκληροι τὸ ἔτος 1966 αὔξησιν κατὰ 1,3% ἔναντι τὸ προηγουμένου ἔτους. Ὡς γνωστὸν ἀμφότεροι οἱ δεῖκται ὑποεκτιμοῦν τὴν ἄνοδον τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καθ' ὃ μέρος δὲν συλλαμβάνουν τὴν αὔξησιν τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὰς νεοδημιουργουμένας βιομηχανικὰς μονάδας. Ἔνδειξιν περὶ τοῦ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως ἀποτελεῖ, συμφώνως πρὸς στοιχεῖα τοῦ ΙΚΑ, καὶ ἡ αὔξησις τῶν πραγματοποιηθεισῶν ὑπερωριῶν ἐπὶ τῶν κανονικῶν ὡρῶν ἐργασίας ἀπὸ 3,4% τὸ 1965 εἰς 4,6% κατὰ τὸ 1966. Γενικωτέρας τέλος ἐνδείξεις ἀποτελοῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγγεγραμμένων ἀνέργων εἰς τὰ γραφεῖα εὑρέσεως ἐργασίας ἐντὸς τῆς περιόδου Ἰανουαρίου — Σεπτεμβρίου 1966 κατὰ 1,8% ἔναντι ἀντιστοίχου μειώσεως τοῦ 1965 κατὰ 0,7%, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐντὸς τοῦ ἐνδεκαμήνου Ἰανουαρίου — Νοεμβρίου 1966 αὔξησις κατὰ 17,6% τῶν ἐκ τακτικῶν κυρίων εἰσφορῶν ἐσόδων τοῦ ΙΚΑ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει σημαντικῶς καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις τὴν ἀντίστοιχον ἄνοδον τοῦ ἐπιπέδου μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων. Βάσει ἑτέρων στοιχείων σημαντικὴ αὔξησις τῆς ἀπασχολήσεως προκύπτει εἰδικώτερον εἰς τοὺς κλάδους μεταφορῶν καὶ πίστεως.

Ἡ ἀγορὰ ἐργασίας ἐπηρεάσθη καὶ κατὰ τὸ 1966 ἀπὸ τὰς ἐξελίξεις εἰς τὴν μετανάστευσιν. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μαζικῆς μεταναστεύσεως Ἑλλήνων ἐργατῶν πρὸς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις τὸ 1966 ἐσημείωσεν ἀπόλυτον καὶ δὴ οὐσιώδη κάμψιν ἔναντι τοῦ προηγουμένου ἔτους. Οὕτω, συμφώνως πρὸς μὴ δημοσιευθέντα εἰσέτι στοιχεῖα τῆς Ε.Σ.Υ.Ε. ὁ ἀριθμὸς τῶν μονίμων μεταναστῶν κατὰ τὸ 1966 ἀνῆλθεν εἰς 86.896 ἄτομα ἔναντι 117.167 ἀτόμων τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἤτοι ἐσημείωσε κάμψιν κατὰ 25,8%. Ἡ μείωσις αὕτη, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται κυρίως κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας καὶ ἀφορᾷ κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τὴν μετανάστευσιν οἰκονομικῶς ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, φαίνεται ὅτι συνωδεύθη καὶ ἀπὸ αὔξησιν τῆς παλιννοστήσεως. Αἱ ἐξελίξεις αὗται συνδέονται βεβαίως πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγορὰν ἐργα-

σίας — τόσον ἀπὸ ἀπόψεως εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως ὅσον καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἀμοιβῶν — ἀντανακλοῦν ὅμως καὶ τὴν σημειωθεῖσαν χαλάρωσιν τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν. Ἐν τούτοις, ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστευόντων ἀτόμων ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι λίαν ὑψηλὸς προσεγγίζων τὴν ἐτησίαν φυσικὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ δὲ περιορισμὸς τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος, καθ' ὃ μέρος ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιβράδυνσιν τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου εἰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, δέον νὰ θεωρῆται ὡς προσωρινός. Ἐξακολουθοῦν ἑπομένως νὰ ἰσχύουν τὰ ἀναφερθέντα εἰς τὴν Ἔκθεσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους περὶ τῆς ἀνάγκης λήψεως καταλλήλων μέτρων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ σοβαροῦ τούτου προβλήματος, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐπίσπευσιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας.

Ἡ ἀκαθάριστος δαπάνη τῆς οἰκονομίας, συμφώνως πρὸς προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ηὐξήθη κατὰ ποσοστὸν 7% εἰς σταθερὰς τιμάς, ἤτοι μὲ ρυθμὸν οὐσιωδῶς μικρότερον ἐκείνου τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν (1964 : 11%, 1965 : 10,3%). Τοῦτο ὀφείλεται βασικῶς εἰς τὴν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος μικροτέραν αὔξησιν τῶν ἀποθεμάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ 1965 λόγῳ κυρίως τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐξαγωγῶν σίτου, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον εἰς τὴν ἐπιβράδυνσιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς δημοσίας καταναλώσεως (1966 : 9,5%, 1965 : 17,2%). Ἐν τούτοις, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς συνολικῆς καταναλώσεως διετηρήθη περίπου ἀμετάβλητος (1966 : 8,5%, 1965 : 8,7%) ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ταχυτέρας αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως. Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν εἰς σταθερὰς τιμὰς ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου (ἄνευ πλοίων) ἦτο ἀνώτερος τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ 1965, κατώτερος ὅμως ἐκείνου τοῦ 1964 (1966 : 12,8%, 1965 : 11,2%, 1964 : 18,9). Κατόπιν τοῦ οὐσιωδῶς ταχυτέρου ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀντίστοιχον τῆς καταναλώσεως, ἡ σύνθεσις τῆς ἐθνικῆς δαπάνης ἐσημείωσε σχετικὴν βελτίωσιν. Οὕτω, αἱ ἀκαθάριστοι ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου ἐκάλυψαν ἐντὸς τοῦ 1966 τὸ 20,7% τῆς ἀκαθαρίστου δαπάνης τῆς οἰκονομίας ἔναντι 19,6% τὸ 1965 καὶ 19,5% τὸ 1964. Ἡ σχέσις καταναλώσεως πρὸς ἐθνικὸν προϊὸν εἰς ἀγοραίας σταθερὰς τιμὰς ἐσημείωσεν ἐν τούτοις καὶ πάλιν μικρὰν αὔξησιν (1966 : 85,74, 1965 : 85,64%, 1964 : 84,76%). Ἡ παρατηρουμένη διὰ δεύτερον ἐν συνεχείᾳ ἔτος αὔξησις τῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν ἀποτελεῖ, ὡς ἐξετέθη καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐξέλιξιν οὐδόλως συμβιβαζομένην πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, δεδομένου ὅτι εἶναι ἀναγ-

καία ἡ αὔξουσα συμβολὴ τῶν ἐγχωρίων πόρων εἰς τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τοῦ τόπου.

Ὡς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου παρατηροῦνται τὰ ἀκόλουθα : Αἱ ἐπενδύσεις εἰς τὴν μεταποίησιν ἐσημείωσαν καὶ κατὰ τὸ 1966 ἀπόλυτον αὔξησιν, εἰς ποσοστὸν ὅμως σημαντικῶς χαμηλότερον τοῦ προηγουμένου ἔτους. Τοῦτο ἐπαληθεύει ἀτυχῶς τὴν ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ εἰδικώτερον τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκφρασθεῖσαν ἀνησυχίαν καθ' ἣν, μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῶν ἐπενδύσεων τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν συγκροτημάτων, ὁ πραγματοποιηθεὶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑψηλὸς ρυθμὸς ἀνόδου τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν μεταποίησιν πιθανῶς θὰ ἐπεβραδύνετο οὐσιωδῶς. Αἱ ἐντὸς τοῦ 1966 ἐξελίξεις ὡς καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ὑφίστανται σήμερον ὑπὸ ἐκτέλεσιν ἢ σχεδιασμὸν νέα βασικὰ καὶ μεγάλης κλίμακος βιομηχανικὰ ἔργα καθιστοῦν πλέον ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην γενικῆς κινητοποιήσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐνισχύσεως τόσον τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ἡμεδαπῶν ἐπιχειρηματιῶν, ὅσον καὶ τῆς προσπαθείας διατηρήσεως καὶ διευρύνσεως τοῦ ρεύματος εἰσαγωγῆς ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς. Θὰ πρέπει δὲ καὶ πάλιν νὰ ὑπογραμμισθῇ ὁ κρίσιμος ρόλος τὸν ὁποῖον δύναται καὶ πρέπει νὰ παίξῃ ἡ E.T.B.A. διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ διττοῦ τούτου ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ.

Ἑτέρα σημαντικὴ διαπίστωσις, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων κατὰ τὸ 1966, εἶναι ἡ σημαντικὴ χαλάρωσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος ἡ ὁποία γεωγραφικῶς μὲν ἐντοπίζεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν, χρονικῶς δὲ εἰς τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ ἔτους τούτου. Συμφώνως πρὸς τὰ διαθέσιμα στοιχεῖα, αἱ μεταβιβάσεις διαμερισμάτων ἐσημείωσαν κατὰ τὸ 1966 ἀπόλυτον κάμψιν τόσον εἰς ἀριθμὸν ὅσον καὶ κατ' ἀξίαν (—10,6% καὶ —2,9% ἀντιστοίχως ἔναντι αὐξήσεων κατὰ 4,9% καὶ 9,9% τὸ 1965). Ἐκ τῶν ὡς ἄνω στοιχείων φαίνεται ὅτι ἡ δραστηριότης τοῦ οἰκοδομικοῦ κλάδου διανύει περίοδον στασιμότητος συνδεομένην ἀσφαλῶς μὲ τὴν παρατηρουμένην αἰσθητὴν χαλάρωσιν τῆς ζητήσεως ὑπὸ τὰς διαμορφωθείσας ὑψηλὰς τιμὰς τῶν πρὸς πώλησιν διαμερισμάτων.

Ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου ἐξ ἄλλου ἦτο οὐσιώδης, ἀνελθοῦσα τὸ 1966 εἰς 14,5% εἰς σταθερὰς τιμὰς ἔναντι 7,4% τοῦ 1965.

Αἱ ἀνωτέρω ἐξελίξεις τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς δαπάνης ὡδήγησαν εἰς τὴν διαμόρφωσιν ὑπερβαλλούσης ζητήσεως μικροτέρας τῆς ἀντιστοίχου τοῦ 1965 (19.857 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 23.237 ἑκατ. δρχ.), οὐσιωδῶς ὅμως μεγαλυτέρας ἐν σχέσει πρὸς ἐκείνην τῶν προηγουμένων ἐτῶν, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν προηγούμενον πίνακα.

Ἡ ὑπερβάλλουσα ζήτησις ἐξεδηλώθη κατὰ ποσοστὸν 41,5% ὑπὸ μορφὴν ὑψώσεως τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον (58,5%) ὑπὸ μορφὴν ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ ποσοστὸν κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ ὑπερβάλλουσα ζήτησις διωχετεύθη εἰς αὔξησιν τιμῶν κατὰ τὸ 1966 εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς τελευταίας πενταετίας. Οὕτω, αἱ πληθωρικαὶ πιέσεις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξεδηλώθησαν ἐντονώτερον εἰς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν, ἡ σημειωθεῖσα ἄνοδος τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε πράγματι οὐσιώδης καίτοι δὲν ἐξέφυγε τῶν ὁρίων τῶν ἀντιστοίχων ἐξελίξεων εἰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς χώρας. Εἶναι ἐπίσης ἀξιοσημείωτον ὅτι διὰ πρώτην φορὰν μεταπολεμικῶς μείωσις τοῦ ἀπολύτου μεγέθους τῆς ὑπερβαλλούσης ζητήσεως συνωδεύθη ὑπὸ αὐξήσεως τοῦ τμήματος αὐτῆς τοῦ ἀντιστοιχοῦντος εἰς ἄνοδον τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Ἤτοι, ἐνῷ ὡς ἤδη ἀνεφέρθη, ἡ ὑπερβάλλουσα ζήτησις ἐμειώθη ἀπὸ 23.237 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965 εἰς 19.857 ἑκατ. δρχ. τὸ 1966 τὸ τμῆμα αὐτῆς τὸ ἐκδηλωθὲν ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀνόδου τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ηὐξήθη ἀπὸ 6.648 ἑκατ. δρχ. εἰς 8.247 ἑκατ. δρχ. ἀντιστοίχως. Τοῦτο παρέχει ἔνδειξιν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1966 αἱ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ κόστους παραγωγῆς αὐξητικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ὑπῆρξαν μεγαλυτέρας σημασίας ἢ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη.

Τὸ 1966 ὑπῆρξεν ἔτος ἐντόνου ἀνόδου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις παρετηρήθησαν καὶ ὡρισμέναι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἀνασχετικαὶ ἐκδηλώσεις, ὡς ἡ χαλάρωσις τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως δύναται νὰ ἔχῃ καὶ εὐρυτέρας ἐπιπτώσεις. Ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι ὁ ἐπιτευχθεὶς κατὰ τὴν τελευταίαν τετραετίαν ὑψηλὸς ρυθμὸς ἀνόδου (8%) εἶναι πιθανὸν νὰ μὴ διατηρηθῇ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἂν δὲν ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα εἰς τὴν ἐνδεικνυομένην ἔκτασιν πρὸς τὴν δέουσαν κατεύθυνσιν καὶ εἰς τὴν κατάλληλον χρονικὴν στιγμήν. Ἤδη ὑφίστανται εὐρέα περιθώρια χρηματοδοτήσεως ἐξ ὑγιῶν πηγῶν, βιομηχανικῶν ἢ ἄλλων ἔργων, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ συμβάλουν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ ὑψηλοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου αὐτῆς. Ἐν προκειμένῳ, ἓν ἐκ τῶν σοβαρωτέρων ἐμποδίων εἶναι τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ ἔλλειψις συστηματικῶν καὶ τεκμηριωμένων οἰκονομοτεχνικῶν μελετῶν, ἡ σημασία τῶν ὁποίων ἐπανελαμβάνετο μετ' ἐμφάσεως σχεδὸν κατ' ἔτος εἰς τὰς Ἐκθέσεις τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος. Τονίζεται διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ὅτι τὴν σύνταξιν τοῦ γενικοῦ προγράμματος ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας θὰ ἔδει νὰ συνοδεύῃ τὸ δυνατὸν ταχύτερον ἡ προσπάθεια ὀργανώσεως τοῦ μηχανισμοῦ ἐφαρμογῆς του καὶ κυρίως ἡ σύνταξις ὡλοκληρωμένων μελετῶν διὰ συγκεκριμένα ἔρ-

γα ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν στόχων τοῦ προγράμματος. Ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας ἡ ἀνάγκη αὕτη κατέστη πλέον ἐπείγουσα καὶ ἐπιτακτική.

ΙΥ. ΤΙΜΑΙ - ΜΙΣΘΟΙ - ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ

1. Ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν

Αἱ ἐπικρατήσασαι κατὰ τὸ 1965 ὑψωτικαὶ τάσεις τῶν τιμῶν συνεχίσθησαν μὲ τὴν αὐτὴν περίπου ἔντασιν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Εἰδικώτερον, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου τετραμήνου τοῦ 1966 ἐσημειώθη ἔντονος ὑψωτικὴ κίνησις, ἐν συνεχείᾳ τῆς καθ' ὅλον τὸ προηγούμενον ἔτος ἀναλόγου ἐξελίξεως. Ἡ ὕψωσις ἀνεκόπη κατὰ τὸν μῆνα Μάϊον μεταστραφεῖσα κατὰ τὸ δεύτερον τετράμηνον εἰς κάμψιν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν καθαρῶς ἐποχικῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι ἐν τούτοις κατὰ τὴν ἀντίστοιχον περίοδον τοῦ 1965 λόγῳ ἰσχυρῶν ἀντιρρόπων τάσεων δὲν εἶχον ἀναστείλει τὴν ἀνοδικὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 1966 καὶ ἐντεῦθεν ὅμως παρετηρήθησαν καὶ πάλιν ἔντονοι ἀνατιμητικαὶ τάσεις.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν κατὰ τὸ ἐπισκοπούμενον ἔτος διεμορφώθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν αὐτῶν περίπου παραγόντων ὡς καὶ κατὰ τὸ 1965. Ἡ σημειωθεῖσα ὕψωσις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ἀντανακλᾶ ἐν μέρει τὰς ἐπ' αὐτοῦ αὐξητικὰς ἐπιδράσεις ἐκ τῆς ἐντόνου ἀνατιμητικῆς ἐξελίξεως, ἰδίᾳ κατὰ τὸ πρῶτον τετράμηνον, ὡρισμένων βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς, λόγῳ στενοτήτων προκαλουμένων ἐκ τῆς συνεχῶς διευρυνομένης ζητήσεως τῶν προϊόντων τούτων, τῶν ὁποίων ἡ ἀντίστοιχος ἐγχώριος παραγωγὴ αὐξάνεται πολὺ βραδύτερον. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ παράγοντος τούτου ὑπῆρξε μὲν ἰσχυρὰ καὶ κατὰ τὸ ὑπὸ ἐπισκόπησιν ἔτος, ἦτο ὅμως ἠπιωτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προηγούμενον. Ἀντιθέτως, ἦτο ἐντονωτέρα ἡ ἐπίδρασις ἐκ τῶν διαφόρων μέτρων κρατικῆς πολιτικῆς (ἀναπροσαρμογῶν ἐλεγχομένων τιμῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων καὶ αὐξήσεως τῶν τιμῶν ἀσφαλείας ἢ συγκεντρώσεως τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων). Τὰς ὑψωτικὰς τάσεις τῶν τιμῶν ἐνίσχυσεν ἐπίσης καὶ ἡ σημειωθεῖσα αὔξησις τοῦ κόστους παραγωγῆς (σταδιακὴ ἀναπροσαρμογὴ μισθῶν, ἀνατίμησις πρώτων ὑλῶν, φορολογικαὶ ἐπιβαρύνσεις).

Αὐξητικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν τιμῶν θὰ πρέπει νὰ ἠσκήθησαν καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ζητήσεως, ἡ σημασία τούτων ὅμως, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀνωτέρω παράγοντας, φαίνεται ὅτι ἦτο μικροτέρα. Παρὰ τὴν σημαντικὴν καὶ κατὰ τὸ 1966 αὔξησιν τῶν εἰσοδημάτων ἡ ἐκ ταύτης διωγκωμένη ζήτησις φαίνεται ὅτι ἱκανοποιήθη κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς ὡς καὶ τῶν εἰσαγωγῶν, τῶν ὁποίων

αἱ τιμαὶ πάντως δὲν ἐσημείωσαν αἰσθητὰς αὐξήσεις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

2. Μισθοὶ καὶ ἡμερομίσθια

Καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἄνοδος τῶν ἐπιπέδων ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας ἦτο οὐσιώδης. Ἀφετηρίαν τῆς ὑψωτικῆς κινήσεως ἀπετέλεσεν ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους γενομένη ἀναπροσαρμογὴ τῶν μέχρι τότε ἰσχυόντων κατωτάτων ὁρίων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, τὰ ὁποῖα ηὐξήθησαν κατὰ ποσοστὰ ἀπὸ 17,2% ἕως 29,6%. Κατόπιν τῆς ἐν λόγῳ ἀναπροσαρμογῆς ἐτέθη εἰς λειτουργίαν ὁ μηχανισμὸς τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν διαφόρων κλαδικῶν συμβάσεων, συνεχισθείσης μὲ ταχὺν ρυθμὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ καθορισθέντα ποσοστὰ αὐξήσεων ἦσαν ἀνάλογα πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῶν κατωτάτων ὁρίων. Οὕτω, καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις ἐντὸς τοῦ 1966 ἐνεσωματώθη εἰς τὰ μέσα ἐπίπεδα ἀμοιβῶν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς αὐξήσεως τῶν κατωτάτων ὁρίων διὰ τοὺς ἀμειβομένους βάσει τῶν γενικῶν συλλογικῶν συμβάσεων καὶ ποσοστὸν αἰσθητῶς ἀνώτερον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐν λόγῳ αὐξήσεως διὰ τοὺς ἀμειβομένους βάσει κατωτάτων ὁρίων καθοριζομένων ὑπὸ τῶν κλαδικῶν συμβάσεων.

Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ ΙΚΑ προκύπτει ὅτι τὸ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1966 μέσον γενικὸν ἡμερομίσθιον εἰς τὸ παρακολουθούμενον ὑπ' αὐτοῦ δεῖγμα ἑκατὸν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, διεμορφώθη εἰς τὸ ὕψος τῶν 92,5 δαρχμῶν ἔναντι 82,5 καὶ 76,7 δραχμῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη 1965 καὶ 1964 ἀντιστοίχως, ἤτοι ἐσημείωσεν αὔξησιν κατὰ 12,1% ἔναντι 7,6% τοῦ 1965. Τὰ αὐτὰ περίπου ποσοστὰ αὐξήσεων προκύπτουν καὶ ἐκ τῶν προσωρινῶν ἐκτιμήσεων τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι στηρίζονται ἐπὶ δείγματος ἐπιχειρήσεων προερχομένου ἐκ τῆς βιομηχανικῆς ἀπογραφῆς τοῦ ἔτους 1963. Οὕτω, βάσει τῶν ἐν λόγῳ στοιχείων, ἐντὸς τῆς περιόδου Ἰανουαρίου - Ἰουνίου 1966, τὸ μέσον ὡρομίσθιον εἰς τὴν μεταποίησιν ἀνῆλθεν εἰς 11 δραχμὰς αἱ δὲ μέσαι ἑβδομαδιαῖαι ἀποδοχαὶ εἰς 483 δραχμάς. Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον περίοδον τοῦ προηγουμένου ἔτους, τὰ ἐν λόγῳ ἐπίπεδα ἀμοιβῶν εἶναι ἀνώτερα κατὰ 12,2% καὶ 11,8% ἀντιστοίχως. Ἐξ ἄλλου, τὸ μέσον ἐπίπεδον τῶν μισθῶν, συμφώνως πρὸς τὰς ἰδίας ἐκτιμήσεις καὶ διὰ τὴν αὐτὴν περίοδον, ἀνῆλθεν εἰς 3.977 δραχμὰς ἔναντι 3.453 δραχμῶν τοῦ 1965 αὐξηθὲν οὕτω κατὰ 15,2%. Αἱ ποσοστιαῖαι αὐξήσεις ὅλων τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν ἀμοιβῶν ἐντὸς τοῦ 1966 εἶναι οὐσιωδῶς ἀνώτεραι τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐντὸς τοῦ προηγουμένου ἔτους 1965 (8,5%, 9,3% καὶ 4,3% ἀντιστοίχως).

Υ. ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

1. Γενικαὶ παρατηρήσεις

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπετεύχθη ἡ ἀνακοπὴ τῆς κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη ἐκδηλωθείσης ταχυτάτης διευρύνσεως τοῦ ἐλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν, τὸ ὁποῖον συνεκρατήθη εἰς ὕψος 264 ἑκατ. δολλ., ἤτοι κατά τι χαμηλότερον ἐκείνου τοῦ 1965 (273 ἑκατ. δολλ.). Τοῦτο ἦτο ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἐπιβραδύνσεως τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ τριπλασιασμοῦ, ἔναντι τοῦ προηγουμένου ἔτους, τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀμέσως προηγούμενα ἔτη μικροτέρα διόγκωσις τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος, αὐξηθέντος ἀπὸ 686 ἑκατ. δολλ. τὸ 1965 εἰς 745 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκδήλωσις διαρθρωτικῶν βελτιώσεων δεδομένου ὅτι, ἐν πολλοῖς αὕτη ἐπετεύχθη, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μὲν τῶν εἰσαγωγῶν χάρις εἰς τὴν περιωρισμένην αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς δὲ τῶν ἐξαγωγῶν χάρις εἰς τὰς πραγματοποιηθείσας ἐκτάκτους τοιαύτας.

Ἡ ὡς ἄνω σχετικῶς περιωρισμένη αὔξησις τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος ὑπερεκαλύφθη ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλεονάσματος τῶν ἀδήλων συναλλαγῶν (ἀνελθόντος ἀπὸ 413 ἑκατ. δολλ. τὸ 1965 εἰς 481 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966), ἡ ὁποία ὅμως εἰς ποσοστὸν ἦτο κατά τι μικροτέρα τῆς τοῦ προηγουμένου ἔτους λόγῳ ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἀδήλων δαπανῶν.

Ἡ αὔξησις τῆς καθαρᾶς εἰσροῆς κεφαλαίων ἀπὸ 223 ἑκατ. δολλ. τὸ 1965 εἰς 263 ἑκατ. δολλ τὸ 1966, προελθοῦσα ἐξ ἐκτάκτου δανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου, ὡδήγησε, παρὰ τὸ ἀσήμαντον μέγεθος (3 ἑκατ. δολλ.) τῶν κονδυλίων τῆς βοηθείας - ἐπανορθώσεων - ἀποζημιώσεων, εἰς ἐξισορρόπησιν τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας κατὰ τὸ 1966 ἔναντι ἐλλείμματος ἐκ 39 ἑκατ. δολλ. τοῦ προηγουμένου ἔτους 1965.

Ἡ σημαντικὴ ἐξ ἄλλου εἰσροὴ χρυσῶν λιρῶν ἀξίας 22 ἑκατ. δολλ. εἰσαχθεισῶν ὑπὸ ἰδιωτῶν — ἀντιπροσωπευουσῶν οὐσιαστικῶς ἰσόποσον εἰσροὴν ἀδήλων πόρων καὶ κεφαλαίων — ἤγαγε τελικῶς εἰς αὔξησιν τῶν ἐπισήμων διαθεσίμων κατὰ 12 ἑκατ. δολλ. πέραν τῆς πραγματοποιηθείσης αὐξήσεως τοῦ παρὰ τῷ Διεθνεῖ Νομισματικῷ Ταμείῳ μεριδίου χρυσοῦ τῆς χώρας κατὰ 10 ἑκατ. δολλ. (κατόπιν τῆς αὐξήσεως τοῦ συνολικοῦ της μεριδίου εἰς 100 ἑκατ. δολλ.). Οὕτω, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1966 τὰ ἐπίσημα διαθέσιμα τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἀνήρχοντο εἰς 248 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 235 ἑκατ. δολλ. το τέλους 1965, τὸ δὲ μερίδιον χρυσοῦ παρὰ τῷ Διεθνεῖ Νομισματικῷ Ταμείῳ εἰς 25 ἑκατ. δολλαρίων.

2. Ἐξελίξεις τοῦ Ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν

Αἱ συνολικαὶ εἰσαγωγαὶ (περιλαμβανομένης καὶ τῆς μεταβολῆς τῶν ἐμπορικῶν πιστώσεων ἀλλοδαπῆς) αὐξηθεῖσαι κατὰ τὸ 1966 μὲ ρυθμὸν οὐσιωδῶς κατώτερον τοῦ προηγουμένου ἔτους (1966 : 13%, 1965 : 17,7%) ἀνῆλθον εἰς 1.149 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 1.016 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1965.

Καίτοι ἐσημειώθη κάμψις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν, ὀφειλομένη εἰς τὴν στασιμότητα τῶν εἰσαγωγῶν τροφίμων καὶ εἰς τὴν κάμψιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν καὶ πρώτων ὑλῶν, αἱ εἰσοδηματικαὶ ἐπιδράσεις ἐκδηλούμεναι ὡς ζήτησις δι' εἰσαγωγὰς ὑπῆρξαν ἔντονοι καὶ κατὰ τὸ 1966, εἰδικώτερον δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὰς εἰσαγωγὰς διαρκῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.

Αἱ εἰσαγωγαὶ τροφίμων ἀνελθοῦσαι εἰς 179 ἑκατ. δολλ. ἐκινήθησαν εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ἐπίπεδα τοῦ προηγουμένου ἔτους. Τοῦτο προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς ἐλαφρᾶς κάμψεως τῶν εἰσαγωγῶν κρεάτων καὶ γαλακτοκομικῶν τὸ 1966 ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἁλματώδη αὔξησιν τῶν προηγουμένων ἐτῶν.

Αἱ εἰσαγωγαὶ πρώτων ὑλῶν ἀνελθοῦσαι εἰς 258 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 231 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1965 ηὐξήθησαν καὶ αὗται μὲ χαμηλότερον ρυθμόν. Ἡ αὔξησις προῆλθεν ἐκ τῆς ξυλείας, χημικῶν προϊόντων χρησιμοποιουμένων ὑπὸ ὡρισμένων βιομηχανικῶν μονάδων, σιδήρου - χάλυβος καὶ ἐρίων.

Ὡσαύτως, συνεπείᾳ τῆς λειτουργίας τοῦ νέου Διϋλιστηρίου Θεσσαλονίκης, οὐσιωδῶς μικροτέρα ὑπῆρξεν ἡ αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν καυσίμων - λιπαντικῶν (14,2% διὰ τὸ 1966 ἔναντι 19,9% διὰ τὸ προηγούμενον ἔτος).

Σημαντικὴ ἐπιβράδυνσις ἐσημειώθη ἐξ ἄλλου εἰς τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, ὁ ὁποῖος περιωρίσθη εἰς 12,2% ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ὑψηλοὺς ρυθμοὺς τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν (24,8% διὰ τὸ 1965 καὶ 30,7% διὰ τὸ 1964). Ἔτι ἐντονωτέρα ἦτο εἰδικώτερον ἡ κάμψις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν μηχανημάτων (8,9% διὰ τὸ 1966 ἔναντι 24,5% διὰ τὸ 1965). Αὕτη ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐπίσης μειωμένην ἔναντι τοῦ προηγουμένου ἔτους εἰσροὴν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων, ἀνταναικλᾷ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν μεγάλων ἐπιχειρηματικῶν μονάδων, ἡ ὁποία προγραμματιζομένη διὰ σειρὰν ἐτῶν, συνεπάγεται πολλάκις ἀποτόμους μεταβολὰς εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ ἔτους εἰς ἔτος εἰσαγωγάς.

Ἐντονωτάτη ὑπῆρξεν ἀντιθέτως ἡ αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν καταναλώσεως ἡ ἀξία τῶν ὁποίων ἀνῆλθε τὸ 1966 εἰς 349 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 285 ἑκατ. δολλ. τοῦ προηγουμένου ἔτους. Τὰ σχετι-

κὰ ποσοστὰ αὐξήσεως ἦσαν 22,6% καὶ 9,1% κατὰ τὰ ἔτη 1966 καὶ 1965 ἀντιστοίχως. Σημειωτέον ὅτι ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ἐν λόγῳ εἰδῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἐκυμαίνετο ἐντὸς ὁρίων μὴ ἀφισταμένων οὐσιωδῶς τῶν ἀντιστοίχων ρυθμῶν αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος. Ἡ ὡς ἄνω ταχυτάτη αὔξησις κατὰ τὸ 1966 ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ 48% τῆς συνολικῆς ἐξ 133 ἑκατ. δολλ. αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν, τὰ δὲ εἴδη εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλεται κυρίως εἶναι τὰ ὄργανα ἐφαρμογῆς ἠλεκτρισμοῦ (ψυγεῖα, πλυντήρια, κουζίναι, ραδιόφωνα), μεταφορικὰ μέσα ἰδιωτικῆς χρήσεως, κλωστοϋφαντουργικὰ προϊόντα καὶ ἰατροφαρμακευτικά. Εἰδικώτερον, ὡς πρὸς τὰ ὄργανα ἐφαρμογῆς ἠλεκτρισμοῦ, διαπιστοῦται ὅτι κατὰ τὸ 1966 ἡ ἐγχώριος βιομηχανία δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν μεγάλην ἄνοδον τῆς ζητήσεως, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν ἱκανοποίησιν αὐτῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Γενικῶς δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ διάρθρωσις τῶν εἰσαγωγῶν κατὰ τὸ 1966 εἶχεν ἐντονώτερον καταναλωτικὸν χαρακτῆρα. Αἱ καταναλωτικαὶ εἰσαγωγαὶ (συμπεριλαμβανομένων τῶν πρώτων ὑλῶν) προεκάλεσαν τὸ 78% τῆς συνολικῆς αὐξήσεως ἔναντι 69% τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἐξαγωγῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνῆλθον εἰς 404 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 331 ἑκατ. δολλ. τοῦ προηγουμένου ἔτους, σημειώσασαι αὔξησιν κατὰ 22,9% ἤτοι τριπλασίαν ἐκείνης τοῦ ἔτους 1965 (7,3%). Ἡ ὡς ἄνω ἐξ 73 ἑκατ. δολλ. αὔξησις ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὰς ἐκτάκτους ἐξαγωγὰς σίτου καὶ ὀρύζης ἐκ τῶν ὁποίων αἱ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς 28,0 ἑκατ. δολλ. καὶ 3,4 ἑκατ. δολλ. ἀντιστοίχως. Πέραν ὅμως τῶν ὡς ἄνω παραγόντων, τόσον τὴν διάρθρωσιν ὅσον καὶ τὸ συνολικὸν ὕψος τῶν ἐξαγωγῶν, ἐπηρέασε σημαντικῶς ἡ διατήρησις λίαν ὑψηλοῦ (60,5%) ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων ἐκ τῶν ὁποίων ἐπετεύχθησαν εἰσπράξεις 46,7 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 29,1 ἑκατ. δολλ. τοῦ ἔτους 1965. Εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων συνετέλεσε κατὰ 40% περίπου ἡ ἔναρξις τῆς ἐξαγωγικῆς δραστηριότητος τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος «Ἀλουμίνιον Ἑλλάδος» αἱ ἐξαγωγαὶ τοῦ ὁποίου ἀντιπροσωπεύουν 7,4 ἑκατ. δολλ. Ἐξ ἄλλου, αἱ διὰ πρώτην φορὰν πραγματοποιηθεῖσαι ἐξαγωγαὶ πετρελαιοειδῶν κατόπιν τῆς λειτουργίας τῶν νέων διϋλιστηρίων ἀνῆλθον εἰς 2,8 ἑκατ. δολλ. Ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ συνεχιζομένη ταχεῖα ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν κλωστοϋφαντουργικῶν προϊόντων ἡ ὁποία εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς δυναμικότητος τοῦ κλάδου αὐτοῦ τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας. Οὕτω, αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἐξαγωγῶν κλωστοϋφαντουργικῶν προϊόντων ὑπερεδιπλασιάσθησαν ἀνελθοῦσαι εἰς 15,1 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 7,4 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1965. Ἀποτέλεσμα τῶν εὐνοϊκῶν ἐξελίξεων τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων ἦτο

ἡ αὔξησις τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὰς συνολικὰς ἐξαγωγὰς τῆς χώρας ἀπὸ 5,6% καὶ 8,1% κατὰ τὰ ἔτη 1964 καὶ 1965 ἀντιστοίχως, εἰς 11,6% κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος.

Αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἐξαγωγῶν καπνοῦ καὶ βάμβακος, μετὰ τὴν κάμψιν αὐτῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐσημείωσαν αἰσθητὴν αὔξησιν Οὕτω, συνεπείᾳ τῆς αὐξήσεως τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ, αἱ σχετικαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς 120 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 111 ἑκατ. δολλ. τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἡ αὔξησις τῶν εἰσπράξεων ἐξ ἐξαγωγῶν βάμβακος ἀπὸ 18,5 ἑκατ. δολλ. τὸ 1965 εἰς 32,2 ἑκατ. τὸ 1966 ὀφείλεται κυρίως τόσον εἰς τὴν καθυστέρησιν τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ ἔτους 1965, πραγματοποιηθεισῶν ἐντὸς τοῦ 1966, ὅσον καὶ τὴν ηὐξημένην παραγωγὴν τῆς περιόδου 1965 - 1966.

Στασιμότητα ἢ καὶ κάμψιν παρουσιάζουν αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοιπῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, γεγονὸς τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποδηλοῖ ὅτι αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν προϊόντων αὐτῶν ἐπλησίασαν ἤδη τὰ ἐπίπεδα ἐκεῖνα πέραν τῶν ὁποίων ἐντείνονται αἱ δυσχέρειαι ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἀγορῶν, ἢ καὶ διανοίξεως νέων τοιούτων. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος αἱ ἐξαγωγαὶ κορινθιακῆς σταφίδος ἐνεφάνισαν κάμψιν ὀφειλομένην κυρίως εἰς τὴν σχετικὴν μείωσιν τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν Μ. Βρεταννίαν, ἡ ὁποία ἀπορροφᾷ τὸ 80% περίπου τοῦ προϊόντος. Στασιμότης ἐπίσης ἐχαρακτήρισε τὰς ἐξαγωγὰς σουλτανίνας, ἕνεκα τοῦ ὀξυτέρου διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ, ὡς καὶ τὰς ἐξαγωγὰς ἐσπεριδοειδῶν παρὰ τὴν ηὐξημένην παραγωγὴν αὐτῶν. Ἐξ ἄλλου, ἡ σημειωθεῖσα πτῶσις τῶν εἰσπράξεων ἐξ ἐξαγωγῶν τῶν λοιπῶν ὀπωρῶν ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἀπότομον κάμψιν τῶν ἐξαγωγῶν μήλων, λόγῳ ἀδυναμίας διαθέσεώς των εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς. Ἀντιθέτως ἐνθαρρυντικὴν εἰκόνα παρουσιάζουν αἱ συνεχῶς αὐξανόμεναι ἐξαγωγαὶ χυμῶν ὀπωρῶν.

Τέλος, αἱ ἐξαγωγαὶ τόσον τῶν πρώτων ὑλῶν (μὴ συμπεριλαμβανομένου τοῦ βάμβακος) καὶ ἡμικατειργασμένων προϊόντων ὅσον καὶ τῶν ὀρυκτῶν - μεταλλευμάτων παρέμειναν εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ἐπίπεδα ἐξαιρέσει τῶν σισσυροδερμάτων, διπύρου μαγνησίας καὶ μεταλλευμάτων σιδήρου εἰς τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται σχετικαὶ αὐξήσεις.

Τὰ κατὰ τὸ 1966 ἐπιτεύγματα εἰς τὸ ἰσοζύγιον τῶν ἀδήλων συναλλαγῶν ὑπῆρξαν ἐν τῷ συνόλῳ των ἱκανοποιητικά, δεδομένου ὅτι ποσοτικῶς μὲν ἦσαν παραπλήσια ποιοτικῶς δὲ ἀνώτερα ἐκείνων τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Αἱ καθαραὶ ἄδηλοι συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις ἐσημείωσαν ἐκ νέου μεγάλην αὔξησιν (1966 : 16,7%, 1965 : 17,8%) ἀνελθοῦσαι εἰς 481 ἑκατ. δολλ., ποσὸν ὅπερ ἐκάλυψε μεγαλύτερον, ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμε-

νον ἔτος, μέρος τοῦ ἐμπορευματικοῦ ἐλλείμματος τῆς χώρας (1966 : 64,6%, 1965 : 60,2%). Ἡ περαιτέρω αὔξησις τῆς οὐσιώδους συμβολῆς τῶν ἀδήλων πόρων εἰς τὴν ἐξισορρόπησιν τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν τῆς χώρας εἶναι ἀξιοσημείωτος.

Ἐκ τῶν τριῶν κυριωτέρων κατηγοριῶν ἀδήλων πόρων τὴν μεγαλυτέραν αὔξησιν τόσον εἰς ἀπολύτους ἀριθμοὺς ὅσον καὶ εἰς ποσοστὸν ἐσημείωσαν αἱ συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις ἐκ τοῦ τουρισμοῦ. Αὗται διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν ἐμφανίζουν τὸ 1966 ρυθμὸν ἀνόδου ἀνώτερον — καὶ μάλιστα εἰς σημαντικὸν βαθμόν — τοῦ ἀντιστοίχου τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς ὁποίας ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως ἦτο σαφῶς κατώτερος ἐκείνου τοῦ 1965. Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἡ κατ' ἐθνικότητα σύνθεσις τοῦ πρὸς τὴν χώραν τουριστικοῦ ρεύματος τουλάχιστον ἔμεινεν ἀμετάβλητος ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος, ἡ τοιαύτη σημαντικὴ αὔξησις τῶν τουριστικῶν εἰσπράξεων (1966 : 35,8 ἑκατ. δολλ. ἢ 33,3%, 1965 : 16,7 ἑκατ. δολλ. ἢ 18,4%) θὰ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ συνδέεται μὲ τὰ ληφθέντα μέτρα περιορισμοῦ τῆς διαρροῆς συναλλαγματικῶν πόρων.

Ἡ σημαντική, ἐξ ἄλλου, ἐπιβράδυνσις τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ τῆς πρὸς τὴν χώραν μας τουριστικῆς κινήσεως (1966 : +17,8%, 1965 : +25,7%), ἐμβάλλει εἰς σκέψεις ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἀσκηθείσης τουριστικῆς πολιτικῆς, ἡ δραστηριοποίησις τῆς ὁποίας ἐν ὄψει τοῦ ἐντεινομένου ἀνταγωνισμοῦ καθίσταται ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἀπαραίτητος. Ἀξιοσημείωτον δὲ εἶναι ἐν προκειμένῳ ὅτι ἐν σχέσει μὲ τὸ προηγούμενον ἔτος αἱ ἐντὸς τοῦ 1966 ἀφίξεις περιηγητῶν, προερχομένων ἐκ πλουσίων χωρῶν, παρουσιάζουν αὐξήσεις μὲ οὐσιωδῶς κατώτερον ρυθμόν. Δυσμενὲς ἐπίσης σύμπτωμα ἀποτελεῖ καὶ ἡ κατὰ τὸ 1966 πολὺ μικρὰ μόνον αὔξησις (κατὰ 3,8%) τοῦ ἀριθμοῦ ἐπιβατῶν ταξιδίων περίπλου (κρουαζιέραι), ὁ ὁποῖος τὸ 1965 εἶχεν αὐξηθῆ κατὰ 53,9%.

Αὔξησιν κατὰ τὸ αὐτὸ ἀξιόλογον ποσοστὸν ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, ἀλλὰ ἀνώτερον εἰς ἀπολύτους ἀριθμούς, ἐσημείωσαν κατὰ τὸ 1966 αἱ συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις ἐκ τῆς ναυτιλίας (1966 : 18,7 ἑκατ. δολλ. ἢ 11,4%, 1965 : 16,6 ἑκατ. δολλ. ἢ 11,3%). Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ αὔξησις αὕτη προῆλθε σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἐμβάσματα Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν ὑπερβαίνοντα κατὰ πολὺ τὰ ποσὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι τρεχουσῶν δαπανῶν διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ναυτιλιακῶν των ἐργασιῶν, ἀποδεικνύει, ἐκτὸς ἄλλων, ὅτι εἰς τοὺς ἐφοπλιστικοὺς κύκλους δὲν ἐλλείπει ἡ ἐμπιστοσύνη διὰ τὴν μεταφορὰν μέρους τῶν διαθεσίμων των ἐν Ἑλλάδι.

Ὡς πρὸς τὴν κατηγορίαν «μεταναστευτικὰ - ἐργατικὰ ἐμβάσματα»,

παρατηρεῖται κατὰ τὸ 1966 μείωσις τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ (1966 : +13,6%, 1965 : +17,1%), ὀφειλομένη εἰς τὴν κάμψιν τῶν ἐκ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας ἐργατικῶν ἐμβασμάτων, ἐνῷ τὰ ἐξ ὑπερποντίων κυρίως χωρῶν προερχόμενα μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα ηὐξήθησαν σημαντικῶς.

Ἐπιτάχυνσις, ἐξ ἄλλου, ἐσημειώθη εἰς τὸν μέχρι τοῦδε σχετικῶς χαμηλὸν αὐξητικὸν ρυθμὸν τῶν ἀδήλων δαπανῶν (αὔξησις 1966 : 17,8% ἑκατ. δολλ. ἢ 13%, αὔξησις 1965 : 7,5 ἑκατ. δολλ. ἢ 5,8%). Ἡ αὔξησις ὅμως αὐτὴ τῶν ἀδήλων δαπανῶν προῆλθεν ἀπὸ πληρωμὰς συνδεομένας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μὲ τὴν παραγωγικὴν προσπάθειαν τῆς χώρας ἢ τὴν διεθνῆ δραστηριότητα τοῦ ἑλληνικῆς πλοιοκτησίας ἐμπορικοῦ στόλου. Οὕτω, αὔξησιν ἐσημείωσαν αἱ δαπάναι ἐφοπλιστῶν δι' ἀνεφοδιασμὸν καὶ ἐπισκευὰς ποντοπόρων πλοίων ἢ ἑτέρας δραστηριότητος αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, αἱ καταβληθεῖσαι ἀμοιβαὶ εἰς ξένους τεχνικοὺς ἀπασχολουμένους ἐν Ἑλλάδι ὡς καὶ ἡ ἐξυπηρέτησις ἐπενδυθέντων εἰς τὴν χώραν ξένων κεφαλαίων. Καταναλωτικαὶ ἀντιθέτως δαπάναι, ὡς λ.χ. τὸ χορηγούμενον ταξιδιωτικὸν συνάλλαγμα ἢ ἀκόμη καὶ αἱ εἰς συνάλλαγμα δαπάναι τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου, εἴτε παρέμειναν στάσιμοι εἴτε ἐμειώθησαν.

3. Ἡ κίνησις κεφαλαίων καὶ τὸ συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα

Ἡ συνολικὴ καθαρὰ εἰσροὴ κεφαλαίων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐντὸς τοῦ 1966 ἀνῆλθεν εἰς 263 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 223 ἑκατ. δολλ. καὶ 173 ἑκατ. δολλ. τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν 1965 καὶ 1964 ἀντιστοίχως. Ἡ σημειωθεῖσα κατὰ 40 ἑκατ. δολλ. ἢ 18% αὔξησις τοῦ 1966 προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν διὰ λογαριασμὸν τοῦ δημοσίου τομέως εἰσαχθέντων κεφαλαίων ἀνελθόντων εἰς 90 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 55 ἑκατ. δολλ. τοῦ ἔτους 1965, ἐνῷ ἡ εἰσροὴ κεφαλαίων διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ὑπῆρξε περίπου ἡ αὐτὴ ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (148 ἑκατ. δολλάρια).

Εἰδικώτερον ἐν σχέσει πρὸς τὴν εἰσροὴν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων παρατηρεῖται ὅτι, ἔναντι 84 ἑκατ. δολλ. εἰσαχθέντων ὑπὸ ἐπιχειρηματικῶν μονάδων κατὰ τὸ 1965 αἱ ἀντίστοιχοι εἰσαγωγαὶ κεφαλαίων (μὴ περιλαμβανομένων τῶν ἀπ' εὐθείας εἰς ὑλικὰ γενομένων) κατὰ τὸ 1966 περιωρίσθησαν εἰς 69 ἑκατ. δολλ. Ἡ σημειωθεῖσα μείωσις προῆλθεν ἀπὸ σημαντικῶς κατωτέραν εἰσροὴν κεφαλαίων βάσει τῆς διαδικασίας τοῦ Ν.Δ. 2687)53 καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ περιωρισμένην, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος, εἰσαγωγὴν κεφαλαίων ἀπ' εὐθείας εἰς συνάλλαγμα ὑπὸ τῶν μεγάλων συγκροτημάτων Esso - Pappas καὶ Ἀλουμινίου Ἑλλάδος, ὑπὸ τῶν ὁποίων εἰσήχθησαν ἐντὸς τοῦ 1966 23 ἑκατ. δολλ. μόνον ἔναντι 44 ἑκατ. δολλ. τοῦ ἔτους 1965. Τὰ λοιπὰ ἐπιχειρηματικὰ

κεφάλαια, τὰ εἰσαγόμενα ἐκτὸς τῆς διαδικασίας τοῦ Ν.Δ. 2687)53, ηὐξήθησαν ἀπὸ 19 ἑκατ. δολλ. τὸ 1965 εἰς 22 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966.

Ἡ κίνησις τῶν μὴ ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων, προοριζομένων κυρίως δι' ἀγορὰν ἀκινήτων, ἐνεφάνισε περαιτέρω αὔξησιν (70 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966 ἔναντι 64 ἑκατ. δολλ. καὶ 59 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὰ ἔτη 1965 καὶ 1964 ἀντιστοίχως). Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τοῦ 1962 καὶ ἐντεῦθεν ἡ εἰσροὴ τῶν ἐν λόγῳ κεφαλαίων ἐνισχύεται καὶ δι' ἐμβασμάτων ἀποστελλομένων ἀπὸ Ἕλληνας ἐργαζομένους εἰς δυτικοευρωπαϊκὰς χώρας. Οὕτω, ἐκ μόνης τῆς περιοχῆς τῆς Ε.Ο.Κ. εἰσήχθησαν ἐντὸς τοῦ 1966 κεφάλαια τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἐκ 12 ἑκατ. δολλ. περίπου ἔναντι 1 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὸ 1962.

Σημαντικὴν αὔξησιν ἐσημείωσαν καὶ τὰ εἰσαχθέντα ὑπὸ ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ λοιπῶν πιστωτικῶν ἱδρυμάτων κεφάλαια, τὸ μέγιστον μέρος τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν αἱ δυνάμει τοῦ Ν.Δ. 2687)53 καταθέσεις εἰς συνάλλαγμα. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην κατηγορίαν ἐσημειώθη ἀσυνήθης κίνησις, τῶν νέων καταθέσεων ἀνελθουσῶν εἰς 19 ἑκατ. δολλ. περίπου ἐνῷ αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ἀναλήψεις δὲν ὑπερέβησαν τὰ 6 ἑκατ. δολλ. Οὕτω ἡ καθαρὰ εἰσροὴ ἀνῆλθεν εἰς ποσὸν τῆς τάξεως τῶν 13 ἑκατ. δολλ. ἐνῷ κατὰ τὴν προηγουμένην διετίαν αὕτη δὲν ὑπερέβη τὰ 3 ἑκατ. δολλ. ἐτησίως.

Τέλος, ἀξιοσημείωτον μεταβολὴν ἐσημείωσεν ἐντὸς τοῦ 1966 ἡ σύνθεσις τοῦ ἑλληνικοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος. Οὕτω, ἐνῷ τὰ εἰς ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα διαθέσιμα ἐμειώθησαν (1966 : 128 ἑκατ. δολλ., 1965 : 158 ἑκατ. δολλ.), τὸ ἐπίσημον εἰς χρυσὸν ἀπόθεμα ηὐξήθη οὐσιωδῶς (1966 : 120 ἑκατ. δολλ., 1965 : 78 ἑκατ. δολλ.) μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑπερκαλυφθῇ ἡ ἀνωτέρω μείωσις. Ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποθέματος λαβοῦσα χώραν μετὰ τετραετῆ στασιμότητα προεκλήθη κυρίως ἀπὸ τὴν προσθήκην τοῦ εἰς χρυσὸν δανείου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Νομισματικοῦ Ταμείου (ὕψους 30 ἑκατ. δολλ., ἐκ τοῦ ὁποίου ὅμως ἐν συνεχείᾳ διετέθησαν 10 ἑκατ. δολλ. διὰ τὴν καταβολὴν τοῦ εἰς χρυσὸν μέρους τῆς αὐξήσεως τοῦ μεριδίου τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῷ Δ.Ν.Τ.) ὡς καὶ ἀπὸ τὴν μεταφορὰν εἰς τὸ ἐπίσημον ἀπόθεμα ποσότητος χρυσῶν λιρῶν, εἰσαχθεισῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ὑπὸ ἰδιωτῶν.

4. Διεθνεῖς οἰκονομικαὶ ἐξελίξεις

Ἡ οἰκονομικὴ ἄνοδος συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Β. Ἀμερικήν, οἱ σημειωθέντες δὲ ρυθμοὶ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἦσαν ὑψηλότεροι τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1965 διὰ τὰς δύο μεγάλας περιοχὰς τοῦ Ὀργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως, ἤτοι τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν

Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα. Τὸ γενικὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα προῆλθεν, ἐν τούτοις, ἀπὸ ἐπὶ μέρους ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι ἀφ' ἑνὸς ἐμφανίζουν σημαντικὰς διαφορὰς κατὰ χώρας, ἀφ' ἑτέρου ἐκφράζουν διαφοροποιηθείσας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους τάσεις. Ὡς ἐκ τούτου, παρὰ τοὺς ὑψηλοὺς ρυθμοὺς ἐτησίας ἀνόδου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, δὲν θεωρεῖται ἀποκλειόμενον τὸ ἐνδεχόμενον γενικωτέρας μεταστροφῆς τῶν ἐξελίξεων αὐτῶν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἀντίκτυπος τῶν σχετικῶν ἀνησυχιῶν εἶναι αἰσθητὸς εἰς τὸν πρόσφατον προσανατολισμὸν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πολλῶν χωρῶν.

α) Αἱ ἐξελίξεις εἰς τὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα.

Οὐσιώδεις μεταβολαὶ εἰς τὰς κατὰ χώραν τάσεις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐσημειώθησαν κυρίως ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἐνῷ τόσον εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον ὅσον καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ ἐξέλιξις συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ 1966 πρὸς τὴν αὐτήν, ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, κατεύθυνσιν — ἀντίστροφον ὅμως εἰς τὰς δύο περιπτώσεις.

Διὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα ὡς σύνολον ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος κατὰ τὸ 1966 ὑπολογίζεται περὶ τὸ 4,5% ἔναντι 4% τοῦ 1965. Εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἡ κατὰ χώρας συμβολὴ ἐξεδηλώθη κατὰ τρόπον περίπου ἀντίστροφον ἐκείνου τοῦ 1965, ἤτοι : ἐνῷ τότε ὁ ὑψηλὸς ρυθμὸς τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας ἀλλὰ καὶ τῶν δύο μικροτέρων χωρῶν (Βελγίου, Ὁλλανδίας) ἀντεστάθμισε τὸν χαμηλότερον ρυθμὸν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν, κατὰ τὸ 1966 τοὺς ὑψηλοτέρους ρυθμοὺς παρουσιάζουν αἱ δύο τελευταῖαι χῶραι, τῶν ὁποίων ἡ ἔντονος ἀνοδικὴ ἐξέλιξις ἀντεστάθμισε τὴν χαλάρωσιν τοῦ ἀνοδικοῦ ρυθμοῦ τῶν ὑπολοίπων χωρῶν, ἡ ὁποία ἦτο οὐσιώδης μὲν εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Δ. Γερμανίας μικροτέρα δὲ εἰς τὰς ἑτέρας δύο χώρας. Συγκεκριμένως αἱ αὐξήσεις τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος ὑπολογίζονται περὶ τὸ 5,5% (ἔναντι 3,4% τοῦ 1965) διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν, περὶ τὸ 3% (ἔναντι 4,6% τοῦ 1965) διὰ τὴν Δ. Γερμανίαν, περὶ τὸ 5,0% καὶ 3,0% (ἔναντι 5,4% καὶ 3,3% τοῦ 1965) διὰ τὴν Ὁλλανδίαν καὶ τὸ Βέλγιον ἀντιστοίχως.

β) Ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ἰσορροπία :

Αἱ ὑψωτικαὶ τάσεις τῶν ἐσωτερικῶν ἐπιπέδων τιμῶν ἐξηκολούθησαν καὶ κατὰ τὸ 1966 τόσον εἰς τὴν Εὐρώπην ὅσον καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις αἱ σημειωθεῖσαι αὐξήσεις ἦσαν μεγαλύτεραι ἢ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην

τὸ αὐξανόμενον κόστος ὑπῆρξεν ὁ κύριος παράγων τῶν ἐντόνων ὑψωτικῶν τάσεων τῶν τιμῶν τόσον τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ὅσον καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν.

Μεγαλύτεραι ἢ κατὰ τὸ 1965 ὑψώσεις τῶν μέσων ἐπιπέδων τιμῶν καταναλωτοῦ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐσημειώθησαν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας (3,1% ἔναντι 1,9%) καὶ εἰς τὸ Βέλγιον (4,3% ἔναντι 3,6%). Μικρότεραι ἦσαν ἀντιθέτως αἱ ἀντίστοιχοι ὑψώσεις εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἰταλίας (2,4% ἔναντι 4,0%), εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον (4,0% ἔναντι 5,2%), εἰς τὸ Λουξεμβοῦργον (2,7% ἔναντι 3,7%), ἐνῷ εἰς τὴν Ὁλλανδίαν καὶ τὴν Δ. Γερμανίαν τὰ ποσοστὰ αὐξήσεως ἦσαν τὰ αὐτὰ καὶ κατὰ τὰ δύο ἔτη (5,9% καὶ 3,5% ἀντιστοίχως).

Αἱ ἐξελίξεις εἰς τὰ ἰσοζύγια πληρωμῶν ἐμφανίζονται τὸ 1966 εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀντίστροφοι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς κινήσεις τοῦ προηγουμένου ἔτους. Τοῦτο ἰσχύει ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ μὲν Γερμανία ἐπραγματοποίησε σημαντικὸν πλεόνασμα — ἔναντι μεγάλου ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν της κατὰ τὸ 1965 — ἐνῷ ἀντιθέτως περιωρίσθησαν τὰ πλεονάσματα τόσον τῆς Ἰταλίας ὅσον καὶ τῆς Γαλλίας. Ἡ ἐπιβράδυνσις τῶν εἰσαγωγῶν τῆς Γερμανίας ἔπαιξεν οὐσιώδη ρόλον εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἐντὸς τῆς Κοινότητος ὁδηγήσασα εἰς βελτίωσιν τοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας ταύτης, ἐνῷ ἐξ ἄλλου πρὸς τὴν βελτίωσιν αὐτὴν δὲν εἶναι ἄσχετος καὶ ἡ σημειωθεῖσα ἀντιστρόφως μικρὰ χειροτέρευσις εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ μεγαλυτέρα εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὸ Βέλγιον καὶ ἡ ἔτι μεγαλυτέρα εἰς τὴν Ὁλλανδίαν. Τὸ ἐνδοκοινοτικὸν ἐμπόριον ἐν τούτοις ἐσημείωσε περαιτέρω μεγάλην αὔξησιν, ἐντὸς τοῦ 1966 (κατὰ 12% περίπου, ἔναντι 13,5% τοῦ 1965), ἐπίσης δὲ ηὐξήθη οὐσιωδῶς καὶ τὸ ἐκ τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν τῆς Κοινότητος μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου πλεόνασμα. Οὐσιωδῶς περιωρισμένη ὅμως ὑπῆρξεν ἀντιστρόφως ἡ καθαρὰ εἰσροὴ κεφαλαίων εἰς τὴν Κοινότητα ἐξ αἰτίας κυρίως τῆς ἐφαρμοσθείσης περιοριστικῆς πολιτικῆς εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τῶν ἐξελίξεων εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον.

Εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον, ὅπου κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1966 ἡ πίεσις ἐπὶ τῆς στερλίνας ἐξεδηλώθη ἐκ νέου ὑπὸ ὀξεῖαν μορφήν, ἐπετεύχθη μετὰ ταῦτα βαθμιαῖος περιορισμὸς τῶν μηνιαίων ἐλλειμμάτων, εἰς τρόπον ὥστε τὸ συνολικὸν ἐτήσιον ἔλλειμα ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν νὰ διαμορφωθῇ εἰς ἐπίπεδον σημαντικῶς κατώτερον τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τὸ συνολικὸν ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν διετηρήθη κατὰ τὸ 1966 εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ἐπίπεδον ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον εἶχε σημειωθῇ μεγάλη βελ-

τίωσις ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1964. Τὸ εἰς χρυσὸν ἀπόθεμα τῶν Η.Π.Α. ἐμειώθη κατὰ ποσὸν πολὺ μικρότερον τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ 1965, ἤτοι κατὰ 830 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 1.406 ἑκατ. δολλαρίων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, αἱ κατὰ τὸ 1965 σημειωθεῖσαι ἐξελίξεις συνεχίσθησαν καὶ κατὰ τὸ 1966. Οὕτω καὶ κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη ἔλαβε χώραν μεγάλη μείωσις τοῦ πλεονάσματος ἐκ τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦ 1964 ἔβαινεν αὐξανόμενον καὶ ἀντιστρόφως περιωρίσθη μεγάλως ἡ καθαρὰ ἐκροὴ κεφαλαίων. Καὶ ἡ μὲν ὡς ἄνω ἐξέλιξις τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἀντανακλᾶ κυρίως τὴν συνεπείᾳ τῆς ἐντόνου ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος μεγάλην αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς στρατιωτικὰς δαπάνας εἰς τὸ Βιετνάμ, ἡ δὲ μείωσις τῆς ἐκροῆς κεφαλαίων ἦτο ἀποτέλεσμα τῶν ληφθέντων ἐν προκειμένῳ περιοριστικῶν μέτρων.

γ) Αἱ κατευθύνσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς :

Παρὰ τὰ ἐκδηλωθέντα εἰς πολλὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, κατὰ τὸ δεύτερον ἰδίως ἑξάμηνον τοῦ 1966, συμπτώματα χαλαρώσεως τοῦ ἀνοδικοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐτῶν ἀκολουθουμένη πολιτικὴ ἀποπληθωρισμοῦ, δὲν μετεβλήθη ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους. Εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν, εἰδικώτερον, τὰ ἀντιπληθωρικὰ μέτρα ἐνισχύθησαν ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς ὑψώσεως τοῦ ἐπιτοκίου, διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ διὰ τῆς τεθείσης εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου πολιτικῆς καθηλώσεως τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν. Ὁμοίως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ προηγουμένως ἐνισχυτικὴ μᾶλλον τῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου πολιτικὴ ἀντικατεστάθη ἐντὸς τοῦ 1966 ὑπὸ μᾶλλον περιοριστικῆς δημοσιονομικῆς καὶ νομισματικῆς πολιτικῆς ἀποβλεπούσης εἰς συγκράτησιν τῶν, συνεπείᾳ τῆς ἐντόνου ἀνόδου, πληθωρικῶν τάσεων.

Ἤδη ὅμως τὰ συμπτώματα χαλαρώσεως τοῦ ἀνοδικοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον, εἰς τὴν Δ. Γερμανίαν καὶ εἰς τινας μικροτέρας εὐρωπαϊκὰς χώρας, φαίνεται νὰ ὁδηγοῦν εἰς σχετικὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐν τούτοις εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις εἶναι τόσον μᾶλλον δυσχερὴς ὅσον, παραλλήλως πρὸς τὰ ἀνωτέρω συμπτώματα χαλαρώσεως, συνεχίζονται αἱ ἔντονοι ὑψωτικαὶ τάσεις τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν. Πάντως σχετικὴ χαλάρωσις τῶν περιοριστικῶν μέτρων διαγράφεται ὡς ἡ πιθανωτέρα προοπτικὴ τῆς ἀκολουθησομένης πολιτικῆς κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Πρώτη ἐκδήλωσις τῆς μεταβολῆς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς

τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἶναι ἡ πραγματοποιηθεῖσα μείωσις τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ εἰς τὸ Βέλγιον καὶ πλέον προσφάτως εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον καὶ τὴν Δ. Γερμανίαν. Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν δύο τούτων χωρῶν προσανατολίζεται κατὰ τὸ τρέχον ἔτος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς διὰ δραστικωτέρων μέτρων ἀντιμετωπίσεως ἐνδεχομένης ἐπιτάσεως τῶν συμπτωμάτων ὑφέσεως.

δ) Ἡ διεθνὴς νομισματικὴ μεταρρύθμισις:

Σημαντικὰ ἦσαν κατὰ τὸ 1966 τὰ ἐπιτεύγματα ἐκ τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν τῶν μεγάλων χωρῶν ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μηχανισμῶν οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προσωρινῶν συναλλαγματικῶν δυσχερειῶν εἰς ὡρισμένας χώρας. Οἱ ἐν λόγῳ μηχανισμοὶ ἐκινητοποιήθησαν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς θέσεως τῆς στερλίνας ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ πίεσις ἐξεδηλώθη ἐπανειλημμένως ὑπὸ ὀξεῖαν μορφήν.

Βήματα προόδου ἐξ ἄλλου ἐσημειώθησαν καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀπὸ ἐτῶν ἐπιδιωκομένης βελτιώσεως τοῦ διεθνοῦς νομισματικοῦ συστήματος εἰς τρόπον ὥστε νὰ λυθῇ ἐπὶ μονιμωτέρας βάσεως τὸ πρόβλημα τῆς διεθνοῦς ρευστότητος. Χαρακτηριστικὴ τῆς σοβαρότητος τοῦ προβλήματος τῶν διεθνῶν νομισματικῶν ἀποθεμάτων εἶναι ἡ μεγάλη μείωσις τῆς εἰς αὐτὰ κατ' ἔτος προστιθεμένης ποσότητος χρυσοῦ. Ἡ ὑπὸ μορφὴν χρυσοῦ αὔξησις τῶν διεθνῶν νομισματικῶν ἀποθεμάτων περιωρίσθη κατὰ τὸ 1965 εἰς 240 ἑκατ. δολλ. ἔναντι μέσης ἐτησίας αὐξήσεως κατὰ τὴν πρὸ τοῦ ἔτους τούτου δεκαετίαν ἐξ 600 ἑκατ. δολλ. Κατὰ τὰς ὑφισταμένας ἐκτιμήσεις ἐντὸς τοῦ 1966 δὲν ὑπῆρξε κἂν αὔξησις τῆς ἐν λόγῳ κατηγορίας διεθνῶν νομισματικῶν ἀποθεμάτων.

Ἡ ἐντὸς τοῦ 1966 πρόοδος πρὸς τὴν ἀνεύρεσιν λύσεως συνίσταται, κατ' ἀρχήν, εἰς τὸ ὅτι ἐπῆλθε εὐρυτέρα συμφωνία ἐπὶ βασικῶν ἀρχῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν δημιουργίαν προσθέτων διεθνῶν νομισματικῶν ἀποθεμάτων. Οὕτω, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν χωρῶν «Ὁμάδος τῶν Δέκα» συνεφώνησαν ὅπως ἡ ἔκτασις τῆς δημιουργίας ἀποθεμάτων καθορίζεται ἀναλόγως τῶν ὑπολογιζομένων συνολικῶν ἀναγκῶν διὰ μίαν σειρὰν ἐτῶν καὶ ὄχι βάσει τῶν ἑκάστοτε ἐμφανιζομένων ἀναγκῶν καλύψεως περιπτωσιακῶν συναλλαγματικῶν ἐλλειμμάτων.

VI. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1. Μεταβολαὶ εἰς τὴν ρευστότητα τῆς οἰκονομίας

Ἡ προσφορὰ χρήματος, ἤτοι τὸ ἄθροισμα τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν καταθέσεων ὄψεως, ἀνελθοῦσα εἰς 35.768 ἑκατ. δρχ. εἰς

τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1966, ἐσημείωσεν αὔξησιν κατὰ 3.433 ἑκατ. δρχ. ἢ 10,6%, ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἔναντι αὐξήσεώς της κατὰ 4.155 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,7% κατὰ τὸ 1965. Εἰδικώτερον, ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία ἀνῆλθεν εἰς 26.113 ἑκατ. δρχ. εἰς τὸ τέλος τοῦ 1966 αὐξηθεῖσα κατὰ 2.835 ἑκατ. δρχ. ἢ 12,2% ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου, ἔναντι 3.118 ἑκατ. δρχ. ἢ 15,5% τοῦ 1965.

Ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἦτο ἡ ἐξέλιξις τῶν μεταβολῶν τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Οὕτω, τὸ 1966 τὸ μὲν μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον τῆς προσφορᾶς χρήματος ηὐξήθη κατὰ 4.010 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,0%, ἔναντι 3.361 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,3% τοῦ 1965, τὸ δὲ μέσον ἐπίπεδον τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας κατὰ 2.947 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,5%, ἔναντι 2.394 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,3% τοῦ 1965.

Ἡ διάφορος εἰκὼν τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν αἱ μεταβολαὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας μετρούμεναι ἀφ' ἑνὸς βάσει τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων καὶ ἀφ' ἑτέρου βάσει τῆς διαμορφώσεως τῶν μεγεθῶν τούτων εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς περιόδου, ἐξηγεῖται ἐκ τῆς διαφόρου κατὰ μῆνα ἐξελίξεως τῶν ἐν λόγῳ μεγεθῶν καὶ εἰδικώτερον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἔναντι τοῦ 1965 χαλάρωσις τοῦ ἀνοδικοῦ ρυθμοῦ των ἐντοπίζεται εἰς τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ λήξαντος ἔτους.

Ἡ κάμψις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐντὸς τοῦ 1966 ὑπῆρξε κυρίως ἀποτέλεσμα, ὡς θὰ ἀναπτυχθῇ ἀναλυτικώτερον κατωτέρω, τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, πλὴν ὄψεως, κατόπιν τῆς ὁποίας ἡ συνολικὴ ἐπίδρασις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως κατέστη μειωτική, δευτερευόντως δὲ τῆς μικροτέρας αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τῶν λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1965. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ κάμψις αὐτὴ τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐπραγματοποιήθη παρὰ τὴν μικροτέραν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1965, μειωτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ παρὰ τὴν μεγάλην αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐκ τῆς ἐπανεισροῆς εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος ἑκατομμυρίων χρυσῶν λιρῶν. Αἱ ἐξελίξεις αὐταὶ δὲν εἶναι ἄσχετοι καὶ πρὸς τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κυρίως κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ λήξαντος ἔτους κάμψιν τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων, ἡ ὁποία ἐπηρέασε μειωτικῶς τὴν ζήτησιν χρήματος διὰ συναλλακτικοὺς σκοπούς.

Τὰ ρευστὰ διαθέσιμα τῆς οἰκονομίας, ἤτοι τὸ ἄθροισμα τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου, ἐνεφάνισαν ἐπίσης μικρὸν σχετικῶς ποσοστὸν αὐξήσεως κατὰ τὸ 1966, παρὰ τὴν μεγάλην ἐπιτάχυνσιν τοῦ ἀνοδικοῦ ρυθμοῦ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου ἐντὸς

τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τοῦ ἔτους. Οὕτω τὸ ἄθροισμα τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου ηὐξήθη κατὰ 14,7% ἔναντι 14,2% τοῦ 1965 καὶ 23,6% τοῦ μέσου ὅρου τῆς δεκαετίας 1955 - 1964. Ἡ οὐσιώδης αὐτὴ μείωσις τοῦ ποσοστοῦ αὐξήσεως τῶν ρευστῶν διαθεσίμων τῆς οἰκονομίας κατὰ τὰ ἔτη 1966 καὶ 1965, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη, προῆλθε κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἐκ τῆς μειώσεως τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ ἀποτελεῖ ἀξιοσημείωτον εὐνοϊκὴν ἐξέλιξιν. Πράγματι, αἱ μεταβολαὶ τῆς ρευστότητος τῆς οἰκονομίας, ἤτοι τῆς σχέσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου πρὸς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν, εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας, καθ' ὅσον μία συνεχὴς καὶ ταχεῖα ἄνοδος τῆς ρευστότητος ἐγκλείει, ὡς γνωστόν, κινδύνους διαταράξεως τῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας.

2. Ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων ρυθμίσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς χρυσοῦ

Ἡ νέα πολιτικὴ εἰς τὴν ἀγορὰν χρυσοῦ καθιερώθη, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τῆς 23ης Δεκεμβρίου 1965 καὶ παρὰ τὰς ἐκφρασθείσας ἀπὸ πολλῶν πλευρῶν ἐπιφυλάξεις τόσον διὰ τὴν δυνατότητα πρακτικῆς ἐφαρμογῆς της ὅσον καὶ διὰ τὰς ἐνδεχομένας γενικωτέρας οἰκονομικὰς ἐπιπτώσεις της, μετὰ πάροδον ἑνὸς ἔτους κατέστη πασίδηλον ὅτι ὑπῆρξεν ἄκρως ἐπιτυχής. Εἶναι δὲ ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτον ὅτι τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ ἐπετεύχθησαν εἰς περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ζήτησις χρυσοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διεμορφοῦτο εἰς ἀσυνήθως ὑψηλὰ ἐπίπεδα.

Ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς νέας πολιτικῆς ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος μεγάλαι ποσότητες χρυσῶν λιρῶν, ἐνῷ παραλλήλως οἱ ἐκφρασθέντες φόβοι περὶ δημιουργίας ἀνεπισήμου ἀγορᾶς ἀπεδείχθησαν ἀβάσιμοι. Ἐξ ἄλλου, ὅπερ καὶ σπουδαιότερον, συνεπείᾳ τῆς ἀνωτέρω πολιτικῆς, ἔπαυσε νὰ ὑφίσταται εἰς παράγων συνεχοῦς ὑπονομεύσεως τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ ἐνισχύσεως τοῦ πνεύματος τῆς κερδοσκοπίας, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν ἦσαν ἀσχετοι αἱ σημειωθεῖσαι κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν διετίαν διαταραχαὶ εἰς τὴν κατανομὴν τῶν ἀποταμιεύσεων μεταξὺ ρευστῶν διαθεσίμων καὶ παγίων κεφαλαίων ὡς καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν. Ἡ διαμόρφωσις τῶν αὐξήσεων τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ἐντὸς ἀσφαλεστέρων ὁρίων, ἡ ἐξαιρετικῶς μεγάλη αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐκδοθέντων ὁμολογιακῶν δανείων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, εἶναι τινὲς ἐκ τῶν κυριωτέρων ἐνδείξεων τῆς γενικωτέρας ὀρθότητος καὶ σημασίας τῆς καθιερωθείσης πολιτικῆς.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς νέας πολιτικῆς ἐπὶ τῆς χρυσῆς λίρας καὶ γενικώτερον τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος σημειωθεῖσαν μεταβολὴν τῶν ἐπενδυτικῶν προτιμήσεων τοῦ κοινοῦ, τὸ τιθέμενον πλέον πρόβλημα εἶναι τὸ τῆς παραγωγικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν χρηματικῶν μέσων τῶν δημιουργουμένων ἐκ τῆς ρευστοποιήσεως ἀποθησαυρισμένων λιρῶν καὶ ἐκ τῆς τρεχούσης ἀποταμιεύσεως.

3. Παράγοντες μεταβολῆς τῆς προσφορᾶς χρήματος

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν προσδιοριστικῶν παραγόντων τῆς μεταβολῆς τῆς προσφορᾶς χρήματος προκύπτει ὅτι ἐντὸς τοῦ 1966, ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις προῆλθε βασικῶς ἐκ τοῦ δημοσίου τομέως καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐκ τῶν ἑτέρων στοιχείων εἰς τὰ ὁποῖα συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ ὑπεραγοραὶ χρυσῶν λιρῶν. Ἀντιθέτως, αἱ ἐπιδράσεις ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως ἦσαν μειωτικαί.

Ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις το δημοσίου τομέως, ἦτο ἐν τούτοις μικροτέρα τῆς ἀντιστοίχου τοῦ ἔτους 1965 καὶ προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν λογαριασμῶν τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, οἱ ὁποῖοι ἐπέδρασαν αὐξητικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 4.851 ἑκατ. δρχ. τὸ 1966 ἔναντι 5.350 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965.

Εἰδικώτερον, βάσει τῆς ταμιακῆς κινήσεως τῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος τηρουμένων λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου, ὁ τρέχων προϋπολογισμὸς ἐπέδρασε μειωτικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 3.025 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 1.382 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις τοῦ ἔτους 1965 ἐμφανίζεται μεγαλυτέρα τῆς πραγματικῆς κατὰ 414 ἑκατ. δρχ., λόγῳ τοῦ ὅτι εἰς τὰς εἰσπράξεις τῶν λογαριασμῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους τούτου περιλαμβάνεται ἰσόποσος μεταφορὰ ἐκ τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν πρὸς τακτοποίησιν τῆς ἀξίας ἐξαγορασθείσης ἐγχωρίου σακχάρεως, ἡ ὁποία εἶχε καταβληθῇ προσωρινῶς ἐντὸς τοῦ 1964 χρεώσει τῶν λογαριασμῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ. Οὕτω, οὐσιαστικῶς ἡ μειωτικὴ ἐπίδρασις τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ ηὐξήθη ἐντὸς τοῦ 1966 κατὰ 2.057 ἑκατ. δρχ. Ἡ διεύρυνσις αὐτὴ τοῦ ταμιακοῦ πλεονάσματος τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν μεγάλην αὔξησιν τῶν ἐσόδων ἐκ φορολογίας, εἰς τὴν ὁποίαν συνέβαλε καὶ ἡ ἐπιβολὴ νέων ἐμμέσων φόρων. Τοῦτο εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν συγκράτησιν τῆς συνολικῆς αὐξητικῆς ἐπιδράσεως τῶν λογαριασμῶν τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως εἰς ἐπίπεδα χαμηλότερα τοῦ 1965, παρὰ τὴν μεγάλην αὔξησιν τῶν δαπανῶν διὰ δημοσίας ἐπενδύσεις καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐξ αὐτῶν αὐξητικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἡ ὁποία ἀνῆλθεν ἐντὸς τοῦ 1966 εἰς 6.123 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 4.581 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965.

Ὁ λογαριασμὸς τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἐπέδρασεν ἐντὸς τοῦ 1966 αὐξητικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1.374 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 664 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1965. Διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ μεταφορὰ ἐντὸς τοῦ 1966 εἰς πίστωσιν τοῦ λογαριασμοῦ τούτου ποσοῦ 1.100 ἑκατ. ἐκ τοῦ προϊόντος ἰσοπόσου πενταετοῦς δανείου τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Δημόσιον. Ἡ μεγαλυτέρα κατὰ τὸ 1966 αὐξητικὴ ἐπίδρασις τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ηὐξημένων πληρωμῶν διὰ τὴν συγκέντρωσιν ἐλαιολάδου καὶ δημητριακῶν ὡς καὶ διὰ τὴν ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεων πρὸς τὸν κρατικὸν προϋπολογισμὸν ἐκ φόρων καταναλώσεως σακχάρεως. Ἀντιθέτως, μικροτέρα ἦτο ἡ αὐξητικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐκ τῶν λογαριασμῶν συγκεντρώσεως καπνῶν καὶ σταφίδων, ἡ ὁποία ἀνῆλθεν εἰς 1.386 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 1.733 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Ἡ ἐξέλιξις αὐτὴ προῆλθεν ἐκ τῆς σημαντικῆς μειώσεως τῆς ἐκταμιεύσεως διὰ τὴν συγκέντρωσιν καπνῶν, ἐνῷ τὸ ταμιακὸν ἄνοιγμα τῆς διαχειρίσεως σταφίδων ἐσημείωσε περαιτέρω διεύρυνσιν. Οὕτω, ἐντὸς τοῦ 1966, οἱ λογαριασμοὶ διαχειρίσεως ἀγροτικῶν προϊόντων, μέσῳ τῶν ὁποίων ἀσκεῖται κατὰ μέγα μέρος ἡ πολιτικὴ προστασίας τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, ἐπέδρασαν ἐν τῷ συνόλῳ των αὐξητικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 2.760 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 2.397 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965.

Τέλος, ἡ ἀσκηθεῖσα ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐκ τῶν λοιπῶν λογαριασμῶν τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως ἐντὸς τοῦ 1966 ἦτο μειωτικὴ κατὰ 1.007 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 246 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Ἡ μεγαλυτέρα ἐντὸς τοῦ 1966 μειωτικὴ ἐπίδρασις ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς ηὐξημένας εἰσπράξεις ἐκ τοῦ προϊόντος τοῦ ἐκδοθέντος ἐσωτερικοῦ ὁμολογιακοῦ δανείου τοῦ Δημοσίου.

Αἱ δημόσιαι ἐπιχειρήσεις ἐπέδρασαν αὐξητικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐντὸς τοῦ 1966 κατὰ 716 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 341 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Ἡ μεγαλυτέρα αὐτὴ αὐξητικὴ ἐπίδρασις ὀφείλεται εἰς τὴν κάλυψιν μεγαλυτέρου μέρους τῶν δαπανῶν ἐπενδύσεων τῆς Δ.Ε.Η. διὰ τραπεζικοῦ δανεισμοῦ.

Ὁ ἰδιωτικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας ἤσκησεν ἐντὸς τοῦ 1966, διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τοῦ 1959, μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1.914 ἑκατ. δρχ., ἔναντι αὐξητικῆς ἐπιδράσεως ἐκ 1.303 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ ἔτος 1965. Πλὴν ὅμως ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος μειωτικὴ ἐπίδρασις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως προῆλθεν ἀπὸ τὴν μεγάλην αὔξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, ἐνῷ ἡ κατὰ τὸ 1959 μειωτικὴ ἐπίδρασις τοῦ τομέως τούτου εἶχε προέλθει ἐκ τῆς κάμψεως τῶν πιστώσεων πρὸς τὴν οἰκονομίαν. Ἡ σημαντικῶς μεγαλυτέρα αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν ἀποτα-

μιευτικῶν καταθέσεων ἐντὸς τοῦ 1966 ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος, ὡς ἤδη ἐλέχθη, εἰς τὴν ἀνακοπὴν τῆς χρυσοφιλίας, συνεπείᾳ τῶν ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1965 ἐπιβληθέντων μέτρων. Ἕτερος παράγων, ὁ ὁποῖος συνέβαλεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, εἶναι ἡ κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ 1966 σημειωθεῖσα κάμψις εἰς τὰς συναλλαγὰς ἀκινήτων καὶ τὴν οἰκοδομικὴν ἐν γένει δραστηριότητα. Ἐξ ἄλλου, αἱ πιστώσεις πρὸς τὴν οἰκονομίαν ηὐξήθησαν οὐσιωδῶς ἐντὸς τοῦ 1966, ἤτοι κατὰ 6.862 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 4.377 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1965.

Ὁ ἐξωτερικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας —πρὸ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν εἰσπράξεων ἐκ βοηθείας καὶ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου— ἐπέδρασε μειωτικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1.078 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.743 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Ἡ βελτίωσις αὐτὴ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐντὸς τοῦ 1966 ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸν ηὐξημένον ἐξωτερικὸν δανεισμὸν τοῦ Δημοσίου, συνέβαλεν ὅμως εἰς αὐτὴν καὶ ἡ συγκράτησις εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ 1965 τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη εἶχε διευρυνθῆ οὐσιωδῶς.

VII. ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

1. Ἐξελίξεις Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε διαθεσίμων στοιχείων προκύπτει ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰδικῶν ἐσόδων ἐκ δημοσίων ἐπενδύσεων, ἀνῆλθε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς 34.950 ἑκατ. δρχ. περίπου ἔναντι 29.190 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Ἐξ ἄλλου, βάσει προσωρινῶν στοιχείων καὶ ἐκτιμήσεων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ (ἄνευ τῶν δαπανῶν δι' ἔργα ὑποδομῆς ΝΑΤΟ) καὶ τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἀναμένεται ὅτι θὰ κυμανθῇ τελικῶς πέριξ τῶν 38.750 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 33.360 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Οὕτω, τὸ ἄνοιγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1966 θὰ διαμορφωθῇ εἰς 3.800 ἑκατ. δρχ. περίπου ἔναντι 4.170 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1965.

Ἡ συγκράτησις τοῦ ἀνοίγματος τούτου εἰς ἐπίπεδον κατώτερον τοῦ ἔτους 1965, παρὰ τὴν αὔξησιν τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων κατὰ 1.740 ἑκατ. δρχ. περίπου, κατέστη δυνατὴ χάρις εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρας σημασίας ἐπίτευγμα καθόσον, ὡς ἔχει τονισθῇ καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, εἰς περιόδους ταχείας ἀνόδου τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἡ ἐκτέλεσις ηὐξημένων προγραμμάτων δημο-

σίων ἐπενδύσεων, ἐὰν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἀνάλογον διεύρυνσιν τῆς ὑπὸ μορφὴν πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ δημοσίας ἀποταμιεύσεως, δύναται νὰ ἀποβῇ εἰς βάρος τῶν ἐπενδύσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας ἢ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἐκδήλωσιν σοβαρῶν νομισματικῶν διαταραχῶν.

Τὸ προαναφερθὲν ἄνοιγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καλύπτεται κατὰ 2.100 ἑκατ. δρχ. ἐξ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ (ἤτοι κατὰ 1.200 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ προϊόντος ἐντόκων γραμματίων καὶ κατὰ 900 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν ὁμολογιακοῦ δανείου), κατὰ 750 ἑκατ. δρχ. ἐξ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ, κατὰ 35 ἑκατ. δρχ. ἐκ μεταβιβάσεων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἐξ 900 ἑκατ. δρχ. περίπου ἐκ προσωρινῶν προκαταβολῶν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ἔναντι προσθέτων δανειακῶν πόρων καὶ ἐξωτερικῆς βοηθείας, μὴ πραγματοποιηθέντων εἰσέτι.

Τὰ ἔσοδα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἀνελθόντα εἰς 34.100 ἑκατ. δρχ. περίπου ὑπερέβησαν τὰ πραγματοποιηθέντα τὸ 1965 κατὰ 5.950 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,1%. Ὁ ρυθμὸς οὗτος τῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων ὑπῆρξε κατὰ πολὺ ἀνώτερος τόσον τοῦ πραγματοποιηθέντος κατὰ τὰ ἀμέσως προηγούμενα ἔτη ὅσον καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ εἰς τρεχούσας τιμὰς ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν ταχεῖαν ἄνοδον τῶν ἐσόδων συνέβαλον καὶ αἱ νέαι φορολογίαι, ἐκ τῶν ὁποίων προέκυψε πρόσθετον ἔσοδον τῆς τάξεως τῶν 1.100 ἑκατ. δρχ. Συνεπῶς ἡ φυσιολογικὴ αὔξησις τῶν ἐσόδων περιορίζεται εἰς 4.850 ἑκατ. δρχ., ἢ εἰς ποσοστὸν 17,2%. Καὶ τὸ μειωμένον ὅμως τοῦτο ποσοστὸν εἶναι αἰσθητῶς ἀνώτερον τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Εἰδικώτερον, τὰ φορολογικὰ ἔσοδα ἐσημείωσαν αὔξησιν κατὰ 5.550 ἑκατ. δρχ. περίπου ἢ 22,3%, ἔναντι 3.188 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,7% τὸ 1965. Ἡ αὔξησις αὕτη ἀντιστοιχεῖ, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, εἰς τὸ μέγιστον μέρος τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τῶν φορολογικῶν ἐσόδων ἦτο βασικῶς ἀποτέλεσμα τῆς ταχείας ἀνόδου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τῆς ὑψηλῆς εἰσοδηματικῆς ἐλαστικότητος τοῦ φορολογικοῦ συστήματος ὡς ἐκ τῆς ὁποίας τὰ ἔσοδα ἐκ φορολογίας αὐξάνουν μὲ ρυθμὸν ταχύτερον τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, καὶ τέλος τῆς ἀποδόσεως τῶν νέων φόρων, ἤτοι τῆς αὐξήσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν, τῆς αὐξήσεως τῶν τελῶν χαρτοσήμου καὶ μεταφορῶν, τῆς ἐπιβολῆς φόρου ἐπὶ τῆς καταναλώσεως ἀπορρυπαντικῶν, ὡς καὶ ὡρισμένων διαρρυθμίσεων τῆς φορολογίας ὑγρῶν καυσίμων.

Ἀξιόλογος μεταβολὴ ἐπῆλθε καὶ εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν φορολογι-

μιευτικῶν καταθέσεων ἐντὸς τοῦ 1966 ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος, ὡς ἤδη ἐλέχθη, εἰς τὴν ἀνακοπὴν τῆς χρυσοφιλίας, συνεπείᾳ τῶν ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1965 ἐπιβληθέντων μέτρων. Ἕτερος παράγων, ὁ ὁποῖος συνέβαλεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, εἶναι ἡ κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ 1966 σημειωθεῖσα κάμψις εἰς τὰς συναλλαγὰς ἀκινήτων καὶ τὴν οἰκοδομικὴν ἐν γένει δραστηριότητα. Ἐξ ἄλλου, αἱ πιστώσεις πρὸς τὴν οἰκονομίαν ηὐξήθησαν οὐσιωδῶς ἐντὸς τοῦ 1966, ἤτοι κατὰ 6.862 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 4.377 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1965.

Ὁ ἐξωτερικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας —πρὸ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν εἰσπράξεων ἐκ βοηθείας καὶ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου— ἐπέδρασε μειωτικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1.078 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.743 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Ἡ βελτίωσις αὐτὴ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐντὸς τοῦ 1966 ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸν ηὐξημένον ἐξωτερικὸν δανεισμὸν τοῦ Δημοσίου, συνέβαλεν ὅμως εἰς αὐτὴν καὶ ἡ συγκράτησις εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ 1965 τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη εἶχε διευρυνθῆ οὐσιωδῶς.

VII. ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

1. Ἐξελίξεις Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε διαθεσίμων στοιχείων προκύπτει ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰδικῶν ἐσόδων ἐκ δημοσίων ἐπενδύσεων, ἀνῆλθε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς 34.950 ἑκατ. δρχ. περίπου ἔναντι 29.190 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Ἐξ ἄλλου, βάσει προσωρινῶν στοιχείων καὶ ἐκτιμήσεων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ (ἄνευ τῶν δαπανῶν δι' ἔργα ὑποδομῆς ΝΑΤΟ) καὶ τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἀναμένεται ὅτι θὰ κυμανθῇ τελικῶς πέριξ τῶν 38.750 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 33.360 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965. Οὕτω, τὸ ἄνοιγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1966 θὰ διαμορφωθῇ εἰς 3.800 ἑκατ. δρχ. περίπου ἔναντι 4.170 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1965.

Ἡ συγκράτησις τοῦ ἀνοίγματος τούτου εἰς ἐπίπεδον κατώτερον τοῦ ἔτους 1965, παρὰ τὴν αὔξησιν τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων κατὰ 1.740 ἑκατ. δρχ. περίπου, κατέστη δυνατὴ χάρις εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρας σημασίας ἐπίτευγμα καθόσον, ὡς ἔχει τονισθῆ καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, εἰς περιόδους ταχείας ἀνόδου τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἡ ἐκτέλεσις ηὐξημένων προγραμμάτων δημο-

σίων ἐπενδύσεων, ἐὰν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἀνάλογον διεύρυνσιν τῆς ὑπὸ μορφὴν πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ δημοσίας ἀποταμιεύσεως, δύναται νὰ ἀποβῇ εἰς βάρος τῶν ἐπενδύσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας ἢ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἐκδήλωσιν σοβαρῶν νομισματικῶν διαταραχῶν.

Τὸ προαναφερθὲν ἄνοιγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καλύπτεται κατὰ 2.100 ἑκατ. δρχ. ἐξ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ (ἤτοι κατὰ 1.200 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ προϊόντος ἐντόκων γραμματίων καὶ κατὰ 900 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν ὁμολογιακοῦ δανείου), κατὰ 750 ἑκατ. δρχ. ἐξ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ, κατὰ 35 ἑκατ. δρχ. ἐκ μεταβιβάσεων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἐξ 900 ἑκατ. δρχ. περίπου ἐκ προσωρινῶν προκαταβολῶν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ἔναντι προσθέτων δανειακῶν πόρων καὶ ἐξωτερικῆς βοηθείας, μὴ πραγματοποιηθέντων εἰσέτι.

Τὰ ἔσοδα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἀνελθόντα εἰς 34.100 ἑκατ. δρχ. περίπου ὑπερέβησαν τὰ πραγματοποιηθέντα τὸ 1965 κατὰ 5.950 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,1%. Ὁ ρυθμὸς οὗτος τῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων ὑπῆρξε κατὰ πολὺ ἀνώτερος τόσον τοῦ πραγματοποιηθέντος κατὰ τὰ ἀμέσως προηγούμενα ἔτη ὅσον καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ εἰς τρεχούσας τιμὰς ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν ταχεῖαν ἄνοδον τῶν ἐσόδων συνέβαλον καὶ αἱ νέαι φορολογίαι, ἐκ τῶν ὁποίων προέκυψε πρόσθετον ἔσοδον τῆς τάξεως τῶν 1.100 ἑκατ. δρχ. Συνεπῶς ἡ φυσιολογικὴ αὔξησις τῶν ἐσόδων περιορίζεται εἰς 4.850 ἑκατ. δρχ., ἢ εἰς ποσοστὸν 17,2%. Καὶ τὸ μειωμένον ὅμως τοῦτο ποσοστὸν εἶναι αἰσθητῶς ἀνώτερον τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Εἰδικώτερον, τὰ φορολογικὰ ἔσοδα ἐσημείωσαν αὔξησιν κατὰ 5.550 ἑκατ. δρχ. περίπου ἢ 22,3%, ἔναντι 3.188 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,7% τὸ 1965. Ἡ αὔξησις αὕτη ἀντιστοιχεῖ, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, εἰς τὸ μέγιστον μέρος τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τῶν φορολογικῶν ἐσόδων ἦτο βασικῶς ἀποτέλεσμα τῆς ταχείας ἀνόδου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τῆς ὑψηλῆς εἰσοδηματικῆς ἐλαστικότητος τοῦ φορολογικοῦ συστήματος ὡς ἐκ τῆς ὁποίας τὰ ἔσοδα ἐκ φορολογίας αὐξάνουν μὲ ρυθμὸν ταχύτερον τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, καὶ τέλος τῆς ἀποδόσεως τῶν νέων φόρων, ἤτοι τῆς αὐξήσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν, τῆς αὐξήσεως τῶν τελῶν χαρτοσήμου καὶ μεταφορῶν, τῆς ἐπιβολῆς φόρου ἐπὶ τῆς καταναλώσεως ἀπορρυπαντικῶν, ὡς καὶ ὡρισμένων διαρρυθμίσεων τῆς φορολογίας ὑγρῶν καυσίμων.

Ἀξιόλογος μεταβολὴ ἐπῆλθε καὶ εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν φορολογι-

κῶν ἐσόδων. Οὕτω, τὰ μὲν ἔσοδα ἐξ ἀμέσων φόρων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ 1965 εἶχον ἐμφανίσει στασιμότητα, ηὐξήθησαν κατὰ 1.175 ἑκατ. δρχ. ἢ 26,2% τὰ δὲ ἐξ ἐμμέσων φόρων κατὰ 4.370 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,5% ἔναντι 3.160 ἑκατ. δρχ. ἢ 18,4% τὸ 1965. Κατόπιν τῆς ταχυτέρας αὐτῆς ἀνόδου τῆς ἀποδόσεως τῆς ἀμέσου φορολογίας ἡ συμμετοχή της εἰς τὸ σύνολον τῶν φορολογικῶν ἐσόδων ἀνῆλθεν ἀπὸ 18,1% τὸ 1965 εἰς 18,6% τὸ 1966. Καίτοι μικρά, ἡ βελτίωσις αὐτὴ τῆς συμβολῆς τῶν ἀμέσων φόρων δὲν στερεῖται σημασίας καθόσον ἐπραγματοποιήθη ἄνευ αὐξήσεως τῶν συντελεστῶν τῆς ἀμέσου φορολογίας καὶ μάλιστα παρὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν προαναφερθέντων νέων ἐμμέσων φόρων.

Ἡ αὔξησις τῶν ἐσόδων ἐξ ἀμέσων φόρων ἦτο βασικῶς ἀποτέλεσμα τῆς ταχείας ἀνόδου τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς προοδευτικότητος τῆς φορολογίας εἰσοδήματος φυσικῶν προσώπων. Παραλλήλως ὅμως φαίνεται ὅτι ἐπετεύχθη καὶ πληρεστέρα σύλληψις τῆς φορολογητέας ὕλης.

Εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἐσόδων ἐκ τῆς ἐμμέσου φορολογίας συνέβαλον κατὰ 1.100 ἑκατ. δρχ. περίπου οἱ νέοι φόροι. Κατὰ συνέπειαν ἡ φυσιολογικὴ αὔξησις τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐμμέσων φόρων ἀνῆλθεν εἰς 3.270 ἑκατ. δρχ. περίπου ἢ εἰς ποσοστὸν 16,1% καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν βιομηχανικῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, τὴν ἄνοδον τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως ὡς καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν συναλλαγῶν. Ὑψηλὰ ποσοστὰ αὐξήσεως παρουσίασαν ὅλοι οἱ ἐπὶ μέρους ἔμμεσοι φόροι μὲ μοναδικὴν ἐξαίρεσιν τὸν φόρον μεταβιβάσεως κεφαλαίων, ἡ αὔξησις τῆς ἀποδόσεως τοῦ ὁποίου περιωρίσθη εἰς 2,7% συνεπείᾳ τῆς σημειωθείσης κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ λήξαντος ἔτους κάμψεως τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων.

Αἱ δαπάναι τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐν ὄψει τῆς τελικῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ἀποδοχῶν, συνεπείᾳ τῆς καθυστερημένης ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου περὶ ἐνιαίου μισθολογίου, δὲν δύναται νὰ προσδιορισθοῦν ἐπακριβῶς, βάσει ὅμως τῶν πλέον προσφάτων ἐκτιμήσεων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους ὑπολογίζεται ὅτι θὰ κυμανθοῦν μεταξὺ 31.600 καὶ 31.700 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 28.000 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1965, ἤτοι παρουσιάζουν αὔξησιν κατὰ 3.600 — 3.700 ἑκατ. δρχ. ἢ κατὰ ποσοστὸν 13,0%. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἐξελίξεως ταύτης τῶν δαπανῶν ἀποτελεῖ ἡ οὐσιώδης κάμψις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τούτων ἔναντι τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν (αὔξησις 18,2% τὸ 1965 καὶ 18,3% τὸ 1964), κατ' ἀκολουθίαν τῆς προσπαθείας συγκρατήσεως τῶν τρεχουσῶν δαπανῶν πρὸς ἐξασφάλισιν μεγαλυτέρας συμβολῆς τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς τὴν χρηματοδότησιν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων. Ἐν τούτοις, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν παρέμεινεν εἰς ἐλαφρῶς ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἐν

συγκρίσει πρὸς τὴν ἄνοδον τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, καὶ τοῦτο εἶναι ἐνδεικτικὸν τῆς ἀνελαστικότητος τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἡ ὁποία καθίσταται ἐντονωτέρα καθ' ὃ μέτρον αὐξάνει τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν δαπανῶν μισθοδοσίας καὶ ἐξυπηρετήσεως τοῦ δημοσίου χρέους.

Ἡ ἐπιτευχθεῖσα σημαντικὴ ὑπεροχὴ τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῶν ἐσόδων τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ἔναντι τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἀντιστοίχων δαπανῶν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πραγματοποίησιν πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ κυμαινομένου μεταξὺ 2.400 καὶ 2.500 ἑκατ. δρχ. Ἐὰν εἰς τὸ πλεόνασμα τοῦτο προστεθῇ καὶ ἡ προσδοκωμένη ἀμυντικὴ βοήθεια ΝΑΤΟ, ἔναντι τῆς ὁποίας ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐχορήγησε προσωρινὴν προκαταβολὴν 150 ἑκατ. δρχ., ἐπαυξάνεται ἰσοπόσως ἡ συνολικὴ συμβολὴ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1965 ἦτο 207 ἑκατ. δρχ.

Αἱ δαπάναι τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1966 εἰς 7.100 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 6.700 ἑκατ. δρχ. προϋπολογισθεισῶν διὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ 5.363 ἑκατ. δρχ. πραγματοποιηθεισῶν κατὰ τὸ 1965. Ἡ σημειωθεῖσα, ἔναντι τοῦ 1965, αὔξησις τῶν πληρωμῶν δι' ἐπενδύσεις κατὰ 1.740 ἑκατ. δρχ. περίπου ἢ 32,4%, εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντική, καὶ ὡς ἐλέχθη ἤδη, ὑπερεκαλύφθη ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἐν τούτοις, κατόπιν τῆς τοιαύτης διευρύνσεως τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων καθίσταται πλέον ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη βελτιώσεως τῆς παραγωγικότητος αὐτοῦ. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ὅμως αὐτὴν δὲν φαίνεται νὰ ἐσημειώθη ἀξιόλογος πρόοδος κατὰ τὸ 1966. Βασικὸν ἀνασταλτικὸν παράγοντα ἀποτελεῖ ἐν προκειμένῳ ἡ ἔνταξις εἰς τὸ πρόγραμμα καὶ ἡ ἔναρξις ἐκτελέσεως πληθώρας μεγάλων καὶ μικρῶν ἔργων, πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται συμφώνως πρὸς ἐπισήμους ἐκτιμήσεις δαπάνη τῆς τάξεως τῶν 36 δισεκατομμυρίων δρχ. Τοῦτο προσδίδει μεγάλην ἀνελαστικότητα εἰς τὰ ἐτήσια προγράμματα καὶ καθιστᾷ ἀναπόφευκτον τὴν ἐπιβράδυνσιν ἐκτελέσεως τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἔργων, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν σοβαρὰν μείωσιν τῆς παραγωγικότητος τῶν ἐπενδύσεων. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἄμεσον ἐπιδίωξιν τῆς πολιτικῆς δημοσίων ἐπενδύσεων πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ἡ ἐκ νέου ἀξιολόγησις ἑνὸς ἑκάστου τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων καὶ ἡ ἱεράρχησις αὐτῶν βάσει αὐστηρῶν κοινωνικοοικονομικῶν κριτηρίων οὕτως ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ταχεῖα ἀποπεράτωσις τῶν πλέον παραγωγικῶν ἔργων καὶ ἡ ἔνταξις εἰς τὸ πρόγραμμα νέων ἔργων ηὐξημένης σπουδαιότητος διὰ τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ χρηματοδότησις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπὸ ἰδιαιτέρως εὐνοϊκοὺς ὅρους.

Αἱ παράλληλοι δημόσιαι ἐπενδύσεις, ἤτοι αἱ ἐπενδύσεις τῆς Δ.Ε.Η., τοῦ Ο.Τ.Ε. καὶ τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἐργατικῆς Κατοικίας, ὡς καὶ αἱ χρηματοδοτούμεναι ἐκ τῶν μεσομακροπροθέσμων δανείων τῶν χορηγουμένων ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. καὶ τῆς Ε.Τ.Β.Α. ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1966, συμφώνως πρὸς τὰ διαθέσιμα προσωρινὰ στοιχεῖα εἰς 5.748 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 6.105 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1965. Αἱ δαπάναι ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας, ἀνελθοῦσαι εἰς 2.736 ἑκατ. δρχ. ὑπελείφθησαν τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1965 κατὰ 251 ἑκατ. δρχ., ἐξακολουθοῦν ὅμως νὰ καλύπτουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων. Κάμψιν ἐσημείωσαν ἐπίσης αἱ ἐπενδύσεις τοῦ Ο.Τ.Ε. καὶ τὰ δάνεια καὶ αἱ συμμετοχαὶ τῆς Ε.Τ.Β.Α., ἐνῷ ἀντιθέτως ηὐξήθησαν τὰ μακροπρόθεσμα δάνεια τῆς Α.Τ.Ε. καὶ αἱ ἐπενδύσεις τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἐργατικῆς Κατοικίας.

VIII. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1. Καταθέσεις

α) Ἰδιωτικαὶ καταθέσεις :

Ἡ αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων κατὰ τὸ ἔτος 1966 ὑπῆρξεν ἡ μεγαλυτέρα τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου. Τὸ σύνολον τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων εἰς τὰς τραπέζας —πλὴν Τραπέζης Ἑλλάδος— καὶ τοὺς εἰδικοὺς πιστωτικοὺς ὀργανισμοὺς ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1966 εἰς 46.225 ἑκατ. δρχ., ἤτοι ἐσημείωσεν αὔξησιν ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου ἐξ 8.199 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,6% ἔναντι αὐξήσεων ἐκ 3.984 ἑκατ. δρχ. ἢ 11,7% καὶ 4.125 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,8% κατὰ τὰ ἔτη 1965 καὶ 1964 ἀντιστοίχως.

Ἐπὶ τοῦ διαθεσίμου ἰδιωτικοῦ εἰσοδήματος εἰς τρεχούσας τιμὰς ἡ αὔξησις τῶν καταθέσεων τὸ 1966 ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 4,98% (ἔναντι 2,72% τοῦ 1965, 3,17% τοῦ 1964 καὶ 4,90% τοῦ 1963) τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑψηλότερον μεταπολεμικὸν ποσοστόν.

Αἱ εὐνοϊκαὶ ἐξελίξεις εἰς τὰς καταθέσεις ὑπῆρξαν ἀποτέλεσμα τῆς σημειωθείσης βελτιώσεως εἰς τὴν ψυχολογίαν τῶν ἀποταμιευτῶν ἡ ὁποία ἐπῆλθε μετὰ τὴν ἐξάλειψιν ὡρισμένων προσκαίρων διαταρακτικῶν παραγόντων ἐξωγενοῦς φύσεως ἢ καὶ συνδεομένων μὲ τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας. Ἡ διακοπὴ τῆς κερδοσκοπίας εἰς βάρος τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος, τὴν ὁποίαν ἐτροφοδότει ἡ ἀνεπίσημος ἀγορὰ χρυσῶν λιρῶν, καὶ ἡ δι' ὑγιῶν πόρων κάλυψις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων συνέβαλον σημαντικῶς εἰς τὴν δημιουργίαν ἐν προκειμένῳ εὐνοϊκῶν συνθηκῶν. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τοῦ 1966 αὔξησις τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων ταμιευτηρίου καὶ προθεσμίας κατὰ ἡμίσειαν μονάδα διηυκόλυνε τὴν πληρεστέραν ἀξιοποίησιν τῆς εὐνοϊκῆς

μεταβολῆς τῆς ψυχολογίας τοῦ κοινοῦ καὶ ἐνίσχυσε περαιτέρω τὸ ρεῦμα τῶν εἰσερχομένων εἰς τὰς τραπέζας ἀποταμιεύσεων.

Ἡ ταχεῖα ἄνοδος τῶν καταθέσεων ἐντὸς τοῦ 1966 συνδέεται μὲ γενικωτέραν βελτίωσιν εἰς τὴν κατανομὴν τῶν ἀποταμιεύσεων τοῦ κοινοῦ. Συγκεκριμένως ἐσημειώθη μεγάλη αὔξησις τῶν τοποθετήσεων εἰς νέους ὁμολογιακοὺς τίτλους καὶ ἐμειώθησαν τὰ εἰς χεῖρας τοῦ κοινοῦ ἀποθέματα χρυσῶν λιρῶν τὰ ὁποῖα ηὐξάνοντο συνεχῶς κατὰ τὰ προηγούμενα τρία ἔτη, ἐνῷ παραλλήλως ἐσημειώθη καὶ κάμψις εἰς τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας.

Ἡ ἔκτασις ὅμως καὶ ἡ κατεύθυνσις τῶν σημειωθεισῶν ἀνακατατάξεων θὰ ἦτο ἐντελῶς διάφορος ἐὰν δὲν ἐπεκράτουν συνθῆκαι νομισματικῆς ἰσορροπίας. Ἄνευ αὐτῶν θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν μετακίνησις ἀποταμιεύσεων ἐξ ἄλλων μορφῶν τοποθετήσεων πρὸς τὰς καταθέσεις. Ἀποτελοῦν συνεπῶς αἱ ἐξελίξεις τοῦ 1966 χαρακτηριστικὸν παράδειγμα τῆς οὐσιώδους συμβολῆς τῆς πολιτικῆς νομισματικῆς ἰσορροπίας εἰς τὴν διαδικασίαν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Διὰ τῆς κατευθύνσεως περισσοτέρων ἀποταμιεύσεων εἰς τὰς τραπέζας καὶ τὴν κεφαλαιαγορὰν αὐξάνονται ὑγιῶς οἱ πόροι διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις καὶ οὕτω ἐπιταχύνεται ἡ διαδικασία ἀναπτύξεως, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν βεβαίως ὅτι ὑπάρχουν κατάλληλοι φορεῖς πρὸς παραγωγικὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐξοικονομουμένων προσθέτων πόρων. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δημιουργεῖται ὁ κίνδυνος οἱ πόροι οὗτοι νὰ παραμείνουν ἀχρησιμοποίητοι ἢ νὰ τραποῦν πρὸς καταναλωτικοὺς σκοπούς, ὁπότε παραμένει ἀνεκμετάλλευτος ἡ εὐκαιρία ἡ ὁποία δημιουργεῖται διὰ τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀσκηθείσης εἰς τὸν νομισματικὸν τομέα πολιτικῆς.

Ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ἐξεδηλώθη κυρίως κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ 1966 ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ αὔξησις ἀνῆλθε συνολικῶς εἰς 5.158 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 1.449 ἑκατ. δρχ., 2.247 ἑκατ. δρχ. καὶ 2.686 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τῶν ἐτῶν 1965, 1964 καὶ 1963 ἀντιστοίχως.

Ὑψηλότερος ρυθμὸς ἀνόδου παρετηρήθη εἰς τὰς καταθέσεις ταμιευτηρίου καὶ προθεσμίας. Ἀντιθέτως αἱ καταθέσεις ὄψεως ηὐξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1966 ὀλιγώτερον ἢ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, ἤτοι κατὰ 254 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 631 ἑκατ. δρχ. καὶ 668 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1965 καὶ 1964 ἀντιστοίχως. Ἡ συμμετοχὴ τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου εἰς τὴν συνολικὴν αὔξησιν ἀνῆλθεν εἰς 80,2% ἢ 6.572 ἑκατ. δρχ. τὸ 1966 ἔναντι 64,1% ἢ 2.552 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965, τῶν δὲ καταθέσεων προθεσμίας εἰς 14,6% ἢ 1.198 ἑκατ. δρχ. τὸ 1966 ἔναντι 9,5% ἢ 380 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εἰς τὴν συνολικὴν αὔξησιν

τῶν καταθέσεων ηὐξήθη οὐσιωδῶς τὸ 1966 ἀνελθοῦσα εἰς 70,8% ἢ 5.801 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 60% ἢ 2.389 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965 καὶ 53,8% ἢ 2.219 ἑκατ. δρχ. τὸ 1964. Ἀντιθέτως ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ταχυδρομικοῦ Ταμιευτηρίου ἐσημείωσε πτῶσιν ἀπὸ 26% τὸ 1965 καὶ 30,2% τὸ 1964 εἰς 24,0% τὸ 1966.

β) Καταθέσεις δημοσίων οργανισμῶν :

Ταχυτέραν αὔξησιν ἐν συγκρίσει πρὸς προηγούμενα ἔτη ἐσημείωσαν τὸ 1966 καὶ αἱ ἀποταμιευτικαὶ καταθέσεις τῶν ἀσφαλιστικῶν ταμείων καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων οργανισμῶν. Αἱ καταθέσεις αὗται, αἱ ὁποῖαι συγκεντροῦνται εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος δυνάμει τοῦ Α.Ν. 1611) 1950, ἀνῆλθον εἰς τὸ τέλος τοῦ 1966 εἰς 6.712 ἑκατ. δρχ. ἤτοι ἐσημείωσαν ἐντὸς τοῦ ἔτους αὔξησιν ἐξ 837 ἑκατ. δρχ. ἔναντι αὐξήσεων ἐκ 553 ἑκατ. δρχ. καὶ 439 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1965 καὶ 1964 ἀντιστοίχως. Ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ ἐπενδύσεις τῶν ἐν λόγῳ οργανισμῶν εἰς χρεόγραφα καὶ ἀκίνητα καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ δάνεια πρὸς τὰ μέλη των προκύπτει συνολικὴ ἀποταμίευσις αὐτῶν ἐντὸς τοῦ 1966 ἐκ 1.434 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 1.100 ἑκατ. δρχ. τὸ 1965 καὶ 918 ἑκατ. δρχ. τὸ 1964, ἤτοι αὔξησις κατὰ 30% ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 20% τὸ 1965.

ΙΧ. ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ

1. Πιστωτικαὶ μεταρρυθμίσεις ἐντὸς τοῦ 1966

Ὑπὸ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν ἐλήφθησαν ἐντὸς τοῦ 1966 σημαντικαὶ ἀποφάσεις διὰ τῶν ὁποίων ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπῆλθε περαιτέρω ἁπλούστευσις καὶ αὐτοματισμὸς τῶν πιστωτικῶν ρυθμίσεων ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀντιμετωπίσθησαν εἰδικώτερα πιστωτικὰ προβλήματα.

Αἱ ἐπελθοῦσαι μεταβολαὶ εἶχον προδιαγραφῆ βασικῶς εἰς τὴν Ἔκθεσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς συνοψίζονται εἰς τὰ κάτωθι :

Πρῶτον : Ἡ ὑποχρέωσις τῶν τραπεζῶν ὅπως τηροῦν ἀτόκους καταθέσεις εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος ἔπαυσε νὰ ὑπολογίζεται μὲ βάσιν τὸ ὕψος τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων ὄψεως καὶ ταμιευτηρίου καὶ ἐξαρτᾶται πλέον ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν χορηγήσεών των. Τὸ καθοριζόμενον ποσοστὸν δὲν εἶναι ἐνιαῖον δι' ὅλας τὰς κατηγορίας χορηγήσεων ἀλλὰ διαφοροποιεῖται ἀναλόγως τῆς φύσεως τῶν χρηματοδοτουμένων σκοπῶν καὶ τῆς μορφῆς τῶν χορηγήσεων. Ἐπὶ πλέον, ὡρισμέναι κατηγορίαι χορηγήσεων ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως ἀτόκου καταθέσεως, δι' ἄλλας δὲ χορηγήσεις παρέχεται δικαίωμα ἀντλήσεως μέρους τῶν πρὸς

τοῦτο ἀπαιτουμένων ποσῶν ἐκ τῶν ἀτόκων ὑποχρεωτικῶν καταθέσεων τῆς οἰκείας τραπέζης.

Διὰ τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς ἐπιτυγχάνονται βασικῶς δύο σημαντικοὶ σκοποί, ἤτοι :

α) Ἡ ἀπόδοσις διὰ τραπέζας τῶν ἐπὶ μέρους κατηγοριῶν χορηγήσεων δὲν προσδιορίζεται πλέον μόνον ἀπὸ τὸ ἐπιτόκιον ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν καθιερούμενον μηχανισμὸν ὑποχρεωτικῆς καταθέσεως εἰς λογαριασμὸν παρὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀντλήσεως κεφαλαίων ἐξ αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς κατηγορίας χορηγήσεων. Οὕτω, π.χ., αἱ πιστώσεις πρὸς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον καὶ καπνεμπόριον καίτοι εἶναι χαμηλότοκοι κατέστησαν ἤδη αἱ περισσότερον ἀποδοτικαὶ διὰ τὰς τραπέζας. Ὁ μηχανισμὸς οὗτος διευκολύνει τὴν συνέχισιν τῆς ὑπὸ εὐνοϊκωτέρους ὅρους χρηματοδοτήσεως δραστηριοτήτων, αἱ ὁποῖαι συμβάλλουν περισσότερον εἰς τὴν διαδικασίαν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἐνῷ συγχρόνως αἴρει τὸ ἐνδεχόμενον ἀντικίνητρον τῶν τραπεζῶν ἐκ τοῦ ὅτι αἱ εὐνοούμεναι χορηγήσεις εἶναι χαμηλότοκοι.

β) Δημιουργεῖται αὐτόματον καὶ ἐλαστικὸν σύστημα διὰ τὸν γενικὸν καὶ κατὰ κατηγορίας ἔλεγχον τῶν πιστώσεων μὲ βάσιν κατὰ κύριον λόγον τὴν κοινωνικοοικονομικὴν σημασίαν καὶ δευτερευόντως τὴν ἐποχικότητα τῶν χρηματοδοτουμένων δαπανῶν. Ἐν προκειμένῳ διετυπώθη ἡ ἀντίρρησις ὅτι σύστημα αὐτομάτου ἐλέγχου εἶναι ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν διατήρησιν ὁρίου εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου. Ἐν προκειμένῳ ὅμως δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ μέγιστον μέρος (90% περίπου) τῆς χρηματοδοτήσεως ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εὑρίσκεται ἐκτὸς οἱουδήποτε ποσοτικοῦ ὁρίου.

Δεύτερον: Κατηργήθησαν οἱ ἰσχύοντες περιορισμοὶ διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῆς βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ καὶ διηυρύνθησαν τὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι δικαιοῦνται νὰ παρέχουν μακροπρόθεσμα δάνεια δι' ἐπενδύσεις. Ἐπίσης ἐπεξετάθησαν αἱ περιπτώσεις χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐμπορίου δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ καὶ ηὐξήθησαν τὰ σχετικὰ ὅρια. Τέλος, ἐβελτιώθησαν οἱ ὅροι χρηματοδοτήσεως τῶν ναυτιλιακῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν ναυπηγήσεων εἰς ἑλληνικὰ ναυπηγεῖα καὶ ἁπλουστεύθη περαιτέρω ὁ πιστωτικὸς ἔλεγχος εἰς ἄλλας εἰδικωτέρας περιπτώσεις.

2. Εἰσαγωγὴ νέου συστήματος χρηματοδοτήσεως τῆς βιοτεχνίας

Ἐντὸς τοῦ 1966 ἀντιμετωπίσθη ἀποφασιστικῶς τὸ πρόβλημα χρηματοδοτήσεως τῆς βιοτεχνικῆς ἀναπτύξεως. Οὕτω, πέραν τῆς πιστοδοτήσεως τῶν βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων διὰ τῶν καθιερωμένων μεθόδων, ἐδημιουργήθη εἰδικὸν κεφάλαιον χρηματοδοτήσεως τῆς βιοτεχνίας διὰ

κρατήσεως ποσοστοῦ 6% τῆς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1965 αὐξήσεως τῶν εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας καταθέσεων καὶ διὰ διαθέσεως κεφαλαίων δημοσίων ὀργανισμῶν. Διὰ τὰ σχετικὰ δάνεια παρέχεται ἡ ἐγγύησις τοῦ Δημοσίου μέχρι ποσοστοῦ 65% τοῦ δανείου. Ἡ ἐγγύησις αὕτη, μέχρι τοῦδε ἀφεώρα τὴν σύμμετρον κατὰ τὸ ἄνω ποσοστὸν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου. Διὰ τελευταίας ἀποφάσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγένετο ἔναρξις τῆς διαδικασίας διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἐγγύησις τοῦ Δημοσίου θὰ διευρυνθῇ οὐσιωδῶς καὶ θὰ καλύπτῃ πλέον εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις τὸν πρῶτον κίνδυνον.

Τὰ συγκεντρωθέντα μέχρι τοῦδε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ποσά, περιλαμβανομένων καὶ τῶν κεφαλαίων δημοσίων ὀργανισμῶν, ἀνέρχονται εἰς 600 ἑκατ. δρχ. περίπου. Τὰ ἐκ τοῦ εἰδικοῦ κεφαλαίου δάνεια διατίθενται δι' ἐπέκτασιν καὶ ἐκσυγχρονισμὸν τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων ὡς καὶ διὰ κεφάλαια κινήσεως καὶ πρώτας ὕλας τῶν ἀναπτυσσομένων καὶ ἐκσυγχρονιζομένων κατασκευαστικῶν καὶ ἐπισκευαστικῶν βιοτεχνιῶν. Ἡ χορήγησις τῶν σχετικῶν δανείων γίνεται κατόπιν ἐγκρίσεως τοπικῶν ἐπιτροπῶν.

Ἡ γενικὴ κατεύθυνσις καὶ παρακολούθησις τοῦ ὅλου συστήματος ἀσκεῖται ὑπὸ Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοτεχνικῶν Πιστώσεων εἰς τὴν ὁποίαν ἐκπροσωποῦνται αἱ ἁρμόδιαι κρατικαὶ ὑπηρεσίαι, αἱ βιοτεχνικαὶ καὶ ἐπαγγελματικαὶ ὀργανώσεις ὡς καὶ αἱ χρηματοδοτοῦσαι τράπεζαι. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ χρησιμοποιεῖ ὡς τεχνικὸν ὄργανον ὀλιγομελῆ γνωμοδοτικὴν ἐπιτροπὴν ἡ ὁποία ἐξετάζει τὰ εἰδικὰ προβλήματα συγκεκριμένων κλάδων ἢ μεμονωμένων ἐπιχειρήσεων. Ἡ γνωμοδοτικὴ ἐπιτροπή, ἐνισχυομένη διὰ τεχνικῶν τοῦ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀργανισμοῦ Χειροτεχνίας, ἐπιδιώκει νὰ συνδυάσῃ τὴν χρηματοδοτικὴν ἐνίσχυσιν μὲ τεχνικὴν βοήθειαν πρὸς καλυτέραν ἀξιοποίησιν τῶν διαθεσίμων πόρων καὶ προστασίαν τῶν χρηματοδοτουμένων βιοτεχνιῶν.

Τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς καθιερώσεως τοῦ νέου συστήματος εἶναι βραχὺ διὰ νὰ ἐπιτρέψῃ τελικὰ συμπεράσματα ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ μέτρου. Μία περίοδος προσαρμογῆς τόσον τῶν χρηματοδοτουσῶν τραπεζῶν ὅσον καὶ τῶν βιοτεχνιῶν εἶναι ἀπαραίτητος. Ἤδη ὅμως διαπιστοῦται ὅτι ἔχουν γίνει σημαντικαὶ ὀργανωτικαὶ πρόοδοι, τὸ ὅλον δὲ σύστημα τελεῖ ὑπὸ συνεχῆ παρακολούθησιν ὥστε νὰ ἐπιτρέπεται κάθε αἰσιοδοξία διὰ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα. Βεβαίως διὰ νὰ ὑπάρξουν ἀποτελέσματα συντόμως, εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως αἱ μὲν τράπεζαι ἀνταποκριθοῦν πληρέστερον πρὸς τὰς ἐκ τῆς ἀποστολῆς των εἰς τὸν σημαντικὸν τοῦτον τομέα δημιουργουμένας ὑποχρεώσεις, οἱ δὲ βιοτέχναι κατανοήσουν ὅτι διὰ τὴν ἐξασφάλισιν καὶ ἀξιοποίησιν ηὐξημένης χρηματοδοτήσεως ἀπαιτεῖται πραγματικὴ παραγωγικὴ κινητοποίησις καὶ

προσπάθεια διὰ τὴν ἐπίτευξιν βελτιωμένης καὶ ἀνταγωνιστικῆς παραγωγῆς.

3. Αὔξησις τῶν καταθέσεων διαθεσίμων τῶν Τραπεζῶν καὶ πιστωτικὸς ἔλεγχος

Ἡ αὔξουσα συγκέντρωσις τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὰς τραπέζας καὶ ἡ μέσῳ αὐτῶν διοχέτευσίς της πρὸς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις καὶ δραστηριότητας ἀπετέλεσαν πάντοτε βασικὴν ἐπιδίωξιν τῆς πολιτικῆς τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐλήφθησαν προσφάτως καὶ εἰδικὰ μέτρα, ἤτοι πέραν τῆς καταργήσεως τῆς ἀνεπισήμου ἀγορᾶς χρυσῶν λιρῶν, ηὐξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1966 τὰ ἐπιτόκια τῶν ἀποταμιευτικῶν καταθέσεων κατὰ ἡμίσειαν μονάδα.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀσκηθείσης εἰς τὸν τομέα τῶν καταθέσεων πολιτικῆς καὶ ἡ ἐκ ταύτης ταχεῖα αὔξησις τῆς ρευστότητος τῶν τραπεζιτικῶν ἱδρυμάτων προεκάλεσε τὴν διατύπωσιν ἀπόψεων περὶ ἐγκαταλείψεως ἢ χαλαρώσεως τῶν γενικῶν ἀρχῶν καὶ κριτηρίων βάσει τῶν ὁποίων ἀσκεῖται σήμερον ὁ πιστωτικὸς ἔλεγχος. Πρὸς τοῦτο προβάλλεται, ὡς δικαιολογία, ὁ κίνδυνος δημιουργίας προβλήματος ἀδρανῶν καταθέσεων καὶ ἀντιστοίχου χαλαρώσεως τῆς συνολικῆς ζητήσεως. Ἡ ἄποψις αὕτη θεωρεῖ κατ' οὐσίαν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἀδυνατεῖ νὰ ἀξιοποιήσῃ παραγωγικῶς προσθέτους πόρους καὶ ἑπομένως ὅτι ἡ διατήρησις ὑψηλοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος πρέπει νὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ καταναλωτικῶν ἢ χαμηλῆς κοινωνικοοικονομικῆς παραγωγικότητος δαπανῶν, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐγκατάλειψιν τῶν προσπαθειῶν ἐπιταχύνσεως τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δὲν δέχεται μίαν τόσον ἀπαισιόδοξον ἄποψιν. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δὲν παρακολουθεῖ πάντοτε μετὰ προσοχῆς τὴν ἐξέλιξιν τῆς συνολικῆς ζητήσεως καὶ ἀντιστοίχως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ὅτι δὲν εἶναι προετοιμασμένη νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα ἑκάστοτε μέτρα πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένης χαλαρώσεως τῆς συνολικῆς ζητήσεως. Πιστεύει ὅμως ὅτι ἀντὶ νὰ γίνωνται σκέψεις περὶ πιστωτικῆς ἐνισχύσεως τῆς καταναλώσεως καὶ τῶν εἰσαγωγῶν ἢ ἐπαναδιοχετεύσεως πόρων εἰς τοὺς κλάδους τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν κατασκευὴν πολυτελῶν οἰκοδομῶν, θὰ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ ἀναζητηθοῦν τομεῖς εἰς τοὺς ὁποίους οἱ διαθέσιμοι πρόσθετοι πόροι δύνανται νὰ ἀξιοποιηθοῦν παραγωγικῶς καὶ ταχέως. Καὶ τοιοῦτοι τομεῖς ὑπάρχουν ἀναμφισβητήτως. Πέραν τοῦ πρώτης προτεραιότητος τομέως τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ἐν προκειμένῳ τὰς ἐπενδύσεις εἰς τὸν ἐξηλεκτρισμόν, τὰς τηλεπικοινωνίας, τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν γεωργίαν ἀλλὰ καὶ τὰς ἀποβλεπούσας εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς λαϊκῆς καὶ ἀγροτι-

κῆς στέγης. Εἰς μίαν ὑπὸ ἀνάπτυξιν οἰκονομίαν ὡς ἡ ἑλληνικὴ μόνον ἐφ' ὅσον διερευνηθοῦν πλήρως καὶ ἀξιοποιηθοῦν ἐξαντλητικῶς αἱ ὡς ἄνω δυνατότητες παραγωγικῆς ἀπορροφήσεως τῶν διαθεσίμων πόρων δύναται νὰ γίνῃ σοβαρῶς λόγος περὶ χρησιμοποιήσεως τοῦ τυχὸν παραμένοντος ὑπολοίπου διὰ τὴν πιστωτικὴν ἐνίσχυσιν τῶν ὀλιγώτερον παραγωγικῶν τομέων καὶ δὴ τῆς καταναλώσεως.

Διάφορος ἀπὸ τὴν χαλάρωσιν τοῦ πιστωτικοῦ ἐλέγχου εἶναι ἡ ἁπλούστευσις τῆς διαδικασίας αὐτοῦ. Αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ ἔχουν τάξει τὴν ἁπλούστευσιν τῆς διαδικασίας ὡς κεντρικὸν στόχον τῆς πολιτικῆς των καὶ διὰ σειρᾶς πιστωτικῶν μεταρρυθμίσεων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχουν ἐπιφέρει ταύτην εἰς μεγάλον βαθμόν. Τὸ μέγιστον μέρος τῆς χρηματοδοτήσεως παραγωγικῶν δραστηριοτήτων εἰς οὐδένα περιορισμὸν ὑπόκειται, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπιβάλλεται ἡ ὑπὸ τῶν τραπεζῶν τήρησις, κατὰ τὴν χρηματοδότησιν, ὡρισμένων γενικῶν ἀρχῶν. Αἱ γενικαὶ αὗται ἀρχαὶ τίθενται ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν οὐσιαστικὴν ἐξέτασιν τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν χρηματοδοτήσεως πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερχρηματοδοτήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς χρησιμοποιήσεως τραπεζικῶν διαθεσίμων διὰ μὴ παραγωγικὰς δαπάνας ἢ διὰ δαπάνας διὰ τὰς ὁποίας θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοῦνται ἴδια διαθέσιμα τῶν ἐπιχειρήσεων.

Δοθείσης τῆς γενικότητος τοῦ ἀσκουμένου πιστωτικοῦ ἐλέγχου ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ ἐξαρτᾶται βεβαίως, εἰς σημαντικὸν βαθμόν, ἀπὸ τὴν συνεργασίαν τῶν χρηματοδοτουσῶν τραπεζῶν. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δὲ αὐτὴν ὑπάρχουν μεγάλα περιθώρια πληρεστέρας προσαρμογῆς τῆς πολιτικῆς τῶν τραπεζῶν καὶ αἱ καταβαλλόμεναι πρὸς τοῦτο ἀπὸ πάσης πλευρᾶς προσπάθειαι εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντικαί. Τοῦτο θὰ ἔδιδε καὶ τὴν λύσιν εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ὑπερχρηματοδοτήσεως τῶν μεγαλυτέρων ἰδίως ἐπιχειρήσεων, πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ὁποίου ἐπροτάθη κατὰ καιροὺς ἡ καθιέρωσις συστήματος προληπτικοῦ ἐλέγχου τῆς πιστοδοτήσεως. Ὁ προληπτικὸς ἔλεγχος ἀποτελεῖ βεβαίως τρόπον ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος, θὰ ὡδήγει ὅμως εἰς ὀπισθοδρόμησιν τῆς διαδικασίας ἁπλουστεύσεως τοῦ πιστωτικοῦ ἐλέγχου. Συνεπῶς πρὸ πάσης μεταβολῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν θὰ πρέπει νὰ ἐξαντληθοῦν τὰ ὑφιστάμενα περιθώρια διὰ τὴν καλυτέραν ἐφαρμογὴν τοῦ ἰσχύοντος συστήματος, τὸ ὁποῖον στηρίζεται ἐπὶ τοῦ κατασταλτικοῦ ἐλέγχου. Ἡ ὕπαρξις τραπεζικοῦ ὀλιγοπωλίου δὲν νομίζομεν ὅτι δυσχεραίνει τὴν ἐξέλιξιν ταύτην, ὡς ὑπεστηρίχθη, ἀλλ' ἀντιθέτως τὴν ἐνισχύει, δεδομένου ὅτι τὰ περισσότερα καὶ μεγαλύτερα πιστωτικὰ ἱδρύματα ἀνήκουν εἰς τὸ Κράτος ἢ ἐλέγχονται ὑπ' αὐτοῦ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως.

Ὁ πιστωτικὸς ἔλεγχος ἐξακολουθεῖ νὰ περιλαμβάνῃ καὶ εἰδικὰς ποιο-

τικὰς ρυθμίσεις ὡς καὶ ποσοτικούς τινας περιορισμοὺς κρινομένους εἰσέτι ὡς ἀπολύτως ἀπαραιτήτους. Αἱ διατάξεις αὗται ἀποσκοποῦν εἰς τὴν συγκράτησιν τῆς ὑπερμέτρου ἐπεκτάσεως τῆς καταναλώσεως καὶ τῶν καταναλωτικῶν εἰσαγωγῶν ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ἀμφιβόλου παραγωγικότητος ἐπενδύσεων. Αἱ ἐν λόγῳ περιπτώσεις ἐμφανίζονται πρὸς χρηματοδότησιν εἰς τὰς τραπέζας ὑπὸ μεγάλην ποικιλίαν μορφῶν καὶ εἰς μεγάλον ἀριθμὸν μὲ συνέπειαν τὴν ἀδυναμίαν τῆς κατὰ περίπτωσιν οὐσιαστικῆς κρίσεως βάσει γενικῶν ἀρχῶν. Εἶναι συνεπῶς ἀπαραίτητος ἡ διατήρησις ὡρισμένων γενικῶν περιορισμῶν καὶ ὁρίων, ἡ ἄρσις τῶν ὁποίων θὰ ἐσήμαινε οὐσιαστικῶς κατάργησιν τοῦ πιστωτικοῦ ἐλέγχου. Τοῦτο ὅμως θὰ ἀπετέλει ἀπαράδεκτον πιστωτικὸν καθεστὼς διὰ μίαν ὑπὸ ἀνάπτυξιν οἰκονομίαν παρ' ὅλον βεβαίως ὅτι καὶ ἡ ἄσκησις πιστωτικοῦ ἐλέγχου συνεπάγεται ὡρισμένον κόστος. Τὸ κόστος ὅμως τοῦτο ὑπεραντισταθμίζεται ἐκ τῶν ὠφελειῶν αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἀπὸ τὴν παραγωγικωτέραν χρησιμοποίησιν τῶν διαθεσίμων πόρων.

4. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἡ χρηματοδότησις τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων

Ἡ διοχέτευσις τῶν ἑκάστοτε διαθεσίμων πιστωτικῶν μέσων πρὸς χρηματοδότησιν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων συνδέεται μὲ σειρὰν εἰδικωτέρων προβλημάτων τὰ ὁποῖα συχνάκις δὲν ἐπέτρεψαν τὴν ἱκανοποιητικὴν ἀπορρόφησιν τῶν διαθεσίμων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κεφαλαίων.

Ἓν ἀπὸ τὰ βασικὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ χρηματοδότησις τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ἰδίων κεφαλαίων τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς στήριξιν δανεισμοῦ εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἔκτασιν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἱκανοποιητικοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Ἔχομεν κατ' ἐπανάληψιν τονίσει ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἡ διεύρυνσις τῆς μετοχικῆς ἰδιοκτησίας ἀποτελοῦν τὴν λύσιν εἰς τὸ πρόβλημα τοῦτο.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε μονόπλευρος. Μὲ βάσιν τὰς φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς καὶ τὰς ἀσφαλιστικὰς ρήτρας τὰς ὁποίας εἰσηγήθημεν ἀπὸ δεκαετίας, καὶ αἱ ὁποῖαι περιελήφθησαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 3746)1957 Ν. Διάταγμα, ἀνεπτύχθη εἰς ἀξιόλογον βαθμὸν ἡ ἀγορὰ τῶν δημοσίων χρεογράφων καὶ κατέστη δυνατὴ ἡ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν διάθεσις εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν ὁμολογιακῶν τίτλων τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων τῆς τάξεως τῶν 10 δισεκατομμυρίων δραχμῶν.

Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀγορᾶς τῶν δημοσίων χρεογράφων ἐνίσχυσε συστηματικῶς ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος διὰ καταλλήλου παρεμβάσεώς της εἰς αὐτὴν πρὸς ἐξασφάλισιν συνθηκῶν ὁμαλῆς διαμορφώσεως τῶν τι-

μῶν. Αἱ τιμαὶ εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν εἶναι βεβαίως φυσικὸν νὰ μεταβάλλωνται συμφώνως πρὸς τὰς μονιμωτέρας φύσεως ἀλλαγὰς εἰς τὴν προσφορὰν καὶ ζήτησιν μακροπροθέσμων κεφαλαίων. Ἔργον ὅμως τῆς **Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ** πρόληψις ἀποτόμων μεταβολῶν ὀφειλομένων εἰς πρόσκαιρα διαταρακτικὰ αἴτια. Ἡ ἐν προκειμένῳ πολιτικὴ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ σημαντικὸν παράγοντα διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ εἰς τὰ δημόσια χρεόγραφα καὶ συνεπῶς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν μελλοντικῶν ἐκδόσεων τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Τοῦτο δὲ συνδέεται ἀμέσως πρὸς τὴν δημιουργίαν ὑγιῶν πόρων διὰ τὴν χρηματοδότησιν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ρευστότητα τῆς οἰκονομίας καὶ συνεπῶς τὴν νομισματικὴν ἰσορροπίαν γενικώτερον.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἀγορὰν δημοσίων χρεογράφων, ἐλαχίστη πρόοδος ἐσημειώθη μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἀγορὰν ἰδιωτικῶν τίτλων. Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος κατέβαλε καὶ καταβάλλει συνεχεῖς προσπαθείας διὰ νὰ προωθήσῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀγορᾶς ταύτης, τόσον λόγῳ τῆς σημασίας της διὰ τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῆς χώρας ὅσον καὶ λόγῳ τῶν λίαν εὐνοϊκῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπιπτώσεων ἐκ τῆς δημιουργίας μεγάλων καὶ εὐρυτέρας κατανομῆς τῆς μετοχικῆς ἰδιοκτησίας ἐπιχειρήσεων. Ἐντὸς τοῦ 1966 ἡ Τράπεζα ἐξεπόνησε καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν κείμενον σχεδίου νόμου περιλαμβάνον πλῆρες σύστημα ρυθμίσεων δι' ἀνάπτυξιν τῆς ἀγορᾶς ἰδιωτικῶν τίτλων καὶ γενικώτερον τῆς χρηματιστηριακῆς ἀγορᾶς. Αἱ ρυθμίσεις αὗται ἐστηρίχθησαν εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι ἀνεπτύχθησαν εἰς τὴν Ἔκθεσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ αἱ ὁποῖαι συνίστανται βασικῶς εἰς τὴν παροχὴν φορολογικῶν κινήτρων δι' ἐνίσχυσιν τόσον τῆς ζητήσεως ὅσον καὶ τῆς προσφορᾶς καταλλήλων μετοχικῶν τίτλων ὡς καὶ εἰς τὴν καθιέρωσιν θεσμῶν οἱ ὁποῖοι θὰ διευκολύνουν τὴν συμμετοχὴν τοῦ εὐρυτέρου κοινοῦ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν μεγάλων ἐπιχειρήσεων. Ἐπὶ τῶν αὐτῶν κατὰ βάσιν ἀρχῶν ἐστηρίχθησαν καὶ αἱ εἰς τὸ σχέδιον πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως περιληφθεῖσαι προτάσεις περὶ ἀναπτύξεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς.

Ἐν προκειμένῳ διετυπώθη ἡ ἀντίρρησις ὅτι αἱ φορολογικαὶ ρυθμίσεις δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ περιορίζωνται μόνον εἰς τὰς πραγματοποιούσας γενικωτέραν ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἐπέκτασιν ἐπιχειρήσεις ἀλλὰ θὰ ἔδει ἡ ἀναλογικὴ φορολογία τοῦ ἐκ μετοχῶν εἰσοδήματος νὰ καθιερωθῇ γενικῶς καὶ εἰς πᾶσαν περίπτωσιν. Ἡ πρότασις αὕτη ὅμως θὰ εἶχεν οὐσιώδεις ἀνασταλτικὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς προοδευτικότητος τῆς φορολογίας καὶ συνεπῶς θὰ ὡδήγει εἰς μεγαλυτέραν συγκέντρωσιν ἀντὶ τῆς ἐπιδιωκομένης διευρύνσεως τῆς μετοχικῆς ἰδιοκτησίας. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀν-

τίρρησις κατὰ τῆς εὐνοϊκωτέρας φορολογικῆς μεταχειρίσεως τῶν ἀναδιοργανουμένων ἐπιχειρήσεων βάσει προκαθωρισμένων κριτηρίων ἀγνοεῖ τὴν σημασίαν τῆς δημιουργίας κινήτρων διὰ τὴν διεύρυνσιν τῆς προσφορᾶς τίτλων εἰς τὸ κοινὸν ὑπὸ μεγάλων καὶ ἀναπτυσσομένων ἐπιχειρήσεων καὶ τὰς ἐντεῦθεν οὐσιώδεις κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς ὠφελείας.

5. Ὁ ρόλος τῶν Τραπεζῶν εἰς τὴν προσπάθειαν ἐνισχύσεως τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων καὶ ἀναπτύξεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς καί, γενικώτερον, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως παραλλήλως πρὸς τὴν καθιέρωσιν κινήτρων, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία καὶ ἡ ἐνεργὸς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν κινητοποίησις τῶν τραπεζῶν. Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἐνεργείας της διὰ τὴν διαμόρφωσιν καταλλήλου ὀργανωτικοῦ πλαισίου κατέβαλε πάντοτε συνεχεῖς καὶ ἐπιμόνους προσπαθείας πρὸς δραστηριοποίησιν τῶν τραπεζῶν ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν φορέων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Κατόπιν εἰσηγήσεως τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἐλήφθη, ὡς γνωστόν, ἡ ὑπ' ἀριθ. 1150)1960 ἀπόφασις τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τῆς ὁποίας ἐπετράπη εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας ἡ διάθεσις ποσοῦ μέχρι 5% τοῦ συνόλου τῶν εἰς αὐτὰς καταθέσεων δι' ἐπενδύσεις εἰς τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον νεοϊδρυομένων ἢ ἐπεκτεινομένων βιομηχανικῶν καὶ ἄλλων παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐξ ἄλλου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1139) 1960 ἀποφάσεώς της ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ συνέστησε εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας ὅπως διευκολύνουν τὴν πιστωτικὴν ἐξυγίανσιν τῶν ὑπερχρεωμένων ἐπιχειρήσεων ἀναλαμβάνουσαι μέρος ἢ καὶ τὸ ὅλον τοῦ ἐκδιδομένου πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν νέου μετοχικοῦ κεφαλαίου. Διὰ τὰς συμμετοχὰς δὲ αὐτὰς διετίθεντο κεφάλαια καὶ πέραν τοῦ προαναφερθέντος ὁρίου. Ἐντὸς τοῦ ἰδίου πνεύματος ἀπὸ ἐτῶν συνιστᾷ ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ὅπως αὐξηθοῦν τὰ κεφάλαια τῶν τραπεζῶν, καθιερουμένης καὶ ἐλαχίστης σχέσεως μεταξὺ κεφαλαίου καὶ καταθέσεων. Διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς κεφαλαιακῆς των θέσεως αἱ τράπεζαι θὰ δύνανται καὶ ἀνετώτερον νὰ χρηματοδοτοῦν τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις καὶ ἀσφαλέστερον νὰ ἀναλαμβάνουν πρωτοβουλίας εἰς τὸν ἐπενδυτικὸν τομέα. Τέλος, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐνίσχυσε ποικιλοτρόπως τὴν ἵδρυσιν τραπεζῶν ἐπενδύσεων, καίτοι ἦτο πάντοτε τῆς γνώμην περὶ τῆς ἀνάγκης συμπράξεως τῶν τραπεζῶν διὰ τὴν ἵδρυσιν μιᾶς ἰσχυρᾶς τραπέζης ἐπενδύσεων δυναμένης νὰ ἀποτελέσῃ ἀποφασιστικὸν παράγοντα προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς καὶ ἰδίως τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ συμμετοχὴ ὅμως τῶν τραπεζῶν εἰς τὸ κεφάλαιον βιομηχανικῶν

ἐπιχειρήσεων, διὰ νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθῇ ὡρισμένας βασικὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι δὲν ἐτηρήθησαν πάντοτε. Αἱ ἀρχαὶ αὗται ἔχουν κατ' ἐπανάληψιν διατυπωθῇ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης καὶ δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως :

α) Ἡ συμμετοχὴ τῆς τραπέζης, ἰδίως προκειμένου περὶ τραπεζῶν καταθέσεων, δὲν θὰ πρέπει νὰ καταλήγῃ εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς ἀνάληψιν τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τοῦ ἐπιχειρηματικο κινδύνου. Ἐξ ἄλλου ὁ ἀναλαμβανόμενος ὑπὸ τῶν τραπεζῶν κίνδυνος θὰ πρέπει νὰ εὑρίσκεται πάντοτε ἐντὸς εὐλόγων ὁρίων προσδιοριζομένων ὑπὸ τοῦ ὕψους τῶν ἰδίων αὐτῶν κεφαλαίων.

β) Ἡ ἀνάληψις μετοχῶν ὑπὸ τῶν τραπεζῶν θὰ πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων ἄντλησις τῶν κεφαλαίων των ἐκ τῆς ἐξωτραπεζικῆς ἀγορᾶς.

γ) Αἱ τράπεζαι θὰ πρέπει νὰ διοχετεύουν τοὺς ἀποκτωμένους ὑπ' αὐτῶν χρηματιστηριακοὺς τίτλους εἰς τὸ κοινὸν ἢ τοὺς λοιποὺς μετόχους, εὐθὺς ὡς δημιουργοῦνται πρόσφοροι πρὸς τοῦτο συνθῆκαι.

δ) Προκειμένου περὶ μεγαλυτέρων ἔργων διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἐκδηλοῦται ἐπαρκὲς ἐνδιαφέρον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, αἱ ἰδιωτικαὶ τράπεζαι θὰ ἔδει νὰ ἀναπτύσσουν σχετικὴν δραστηριότητα μόνον ἐφ' ὅσον ἐξασφαλίζουν τὴν συνεργασίαν καὶ ἄλλων τραπεζῶν καὶ ἰδίως τοῦ κρατικοῦ φορέως ἐπενδύσεων ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένου ἐπιχειρηματικοῦ κεφαλαίου. Τοῦτο θὰ συνέβαλλεν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀπαραίτητον κατανομὴν τῶν κινδύνων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καλλιτέραν οἰκονομικὴν θεμελίωσιν τοῦ ἔργου ὡς καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἐμπορικῆς συνδέσεως μὲ τὸ ἐξωτερικὸν διὰ τὴν διάθεσιν τῶν παραγομένων προϊόντων.

Διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἐπιτάχυνσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀδυναμιῶν τόσον εἰς τὴν τραπεζικὴν ὅσον καὶ τὴν ἐξωτραπεζικὴν ἀγορὰν κεφαλαίου ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἰσηγήθη τὴν δημιουργίαν κρατικοῦ φορέως βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων. Ὁ φορεὺς οὗτος θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ εἰς ἀνάληψιν εὐρείας ἐκτάσεως ἐπιχειρηματικῶν συμμετοχῶν τόσον ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἰδιωτικὰ ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ τὸ ἐξωτερικόν, ὅσον καὶ δι' ἀποκλειστικῆς ἀναλήψεως τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κινδύνου εἰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀντίστοιχον συμμετοχὴν ἰδιωτῶν. Ὁ κρατικὸς φορεὺς ἐπενδύσεων, τόσον ὑπὸ τὴν ἀρχικήν του μορφὴν (Ο.Β.Α.) ὅσον καὶ ὑπὸ τὴν παροῦσαν του συγκρότησιν (Ε.Τ.Β.Α.), δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔχει καλύψει πλήρως τὸν χῶρον διὰ τὸν ὁποῖον προωρίζετο. Τὸ μέγιστον μέρος τῆς δραστηριότητος τῆς Ε.Τ.Β.Α. ἐξαντλεῖται μέχρι τοῦδε εἰς χορήγησιν δανείων καὶ δὴ μὲ φθίνοντα ρυθμόν. Ἀναπτύσσει δηλαδὴ

κατὰ βάσιν δραστηριότητας τραπέζης μακροπροθέσμου πίστεως ἀντί, ὡς θὰ ἔδει, ὀργανισμοῦ ἐπενδύσεων. Διὰ τὴν ἐξέλιξιν ταύτην δὲν ὑπῆρξεν ἄνευ σημασίας ἡ συγχώνευσις τοῦ Ο.Β.Α., ἀποκλειστικῶς ὀργανισμοῦ ἐπενδύσεων, μὲ τὸν Ο.Χ.Ο.Α. ὀργανισμὸν πιστοδοτήσεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἶχε σοβαρὰς ἀντιρρήσεις.

Αἱ ἀνωτέρω ἀδυναμίαι εἰς τὸν μηχανισμὸν κινητοποιήσεως ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων εἶχον ὡς συνέπειαν τὴν ἀνεπαρκῆ ἀπορρόφησιν τῶν προοριζομένων διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις δανειακῶν κεφαλαίων. Ὡς γνωστὸν αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ ἔλαβον ἐγκαίρως μέτρα διὰ τῶν ὁποίων μέρος τῶν καταθέσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν διατίθεται διὰ μακροπρόθεσμα δάνεια κατευθυνόμενα πρὸς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις. Διὰ τῶν ἐν λόγῳ μέτρων δημιουργεῖται ἰσχυρὸν κίνητρον διὰ τὰς τραπέζας ὅπως διαθέτουν τὰ σχετικὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα ἄλλως παραμένουν ἐν καταθέσει εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἐπιτόκιον 2% μόνον. Ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε πρόσθετος ζήτησις τὰ διαθέσιμα ταῦτα θὰ ἠδύναντο νὰ συμπληρωθοῦν δι' ἄλλων σημαντικῶν μακροπροθέσμων κεφαλαίων ἐκ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν. Δυστυχῶς, ὅμως, δὲν ὑπάρχει ἱκανοποιητικὴ ζήτησις οὔτε καὶ δι' αὐτὰ ταῦτα τὰ ἴδια κεφάλαια τῶν τραπεζῶν.

Ὑποστηρίζεται πολλάκις ὅτι ἡ περιωρισμένη ἀπορρόφησις τῶν διαθεσίμων διὰ βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις κεφαλαίων δὲν ὀφείλεται εἰς ἀνεπάρκειαν ζητήσεως δανείων ἀλλὰ εἰς τὰ στενὰ κριτήρια ἀσφαλείας τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦν αἱ τράπεζαι καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐπιτόκιον τῶν μακροπροθέσμων δανείων.

Εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ τράπεζαι διαθέτουν ἀνεπαρκῆ μηχανισμὸν μελέτης τῶν οἰκονομοτεχνικῶν στοιχείων τῶν ὑπὸ χρηματοδότησιν ἔργων μὲ συνέπειαν εἰς πολλὰς περιπτώσεις νὰ συνδέουν τὴν χρηματοδότησιν μὲ τὴν ὕπαρξιν ἐξωεπιχειρηματικῶν ἐμπραγμάτων ἀσφαλειῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως ἀδυναμίαν τοῦ τραπεζικοῦ μας συστήματος ἐπηρεάζουσαν τὴν ἀπορρόφησιν τῶν βιομηχανικῶν πιστώσεων. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς, πέραν τοῦ δημιουργηθέντος ἰσχυροῦ κινήτρου διὰ τὰς τραπέζας ὅπως διαθέτουν τὰ δεσμευόμενα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν κεφάλαιά των, διηυκολύνθη παντοειδῶς ἡ ἀνάπτυξις ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἐπενδύσεων καὶ παρεσχέθη εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας ἡ εὐχέρεια ὅπως θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν κεφάλαια δεσμευόμενα διὰ μακροπροθέσμους χορηγήσεις. Αἱ τράπεζαι πάντως θὰ πρέπει νὰ καταβάλουν προσθέτους προσπαθείας διὰ τὸν πληρέστερον ἐκσυγχρονισμὸν τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπιτελικοῦ μηχανισμοῦ οὕτως ὥστε νὰ δυνηθοῦν νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν πολύπλευρον ἀποστολήν των.

Ἐν τούτοις ἡ ἀπαίτησις ἐμπραγμάτων ἀσφαλειῶν καὶ αἱ ἐκ ταύτης

προκαλούμεναι έμπλοκαὶ εἰς τὴν τραπεζικὴν χρηματοδότησιν δὲν εἶναι πάντοτε ἀποτέλεσμα στενῶν τραπεζικῶν κριτηρίων. Ἡ ἐνέργεια τῶν τραπεζῶν εἶναι εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀπολύτως δικαιολογημένη καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνεπαρκῆ συμμετοχὴν τῶν ἐπιχειρηματιῶν εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ ὑπὸ χρηματοδότησιν ἔργου ἢ ἄλλως εἰς τὴν ἀσθενῆ κεφαλαιακὴν θέσιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Αἱ τράπεζαι διαχειρίζονται τὰς ἀποταμιεύσεις τοῦ κοινοῦ καὶ συνεπῶς δὲν δύνανται νὰ ἀναλαμβάνουν μόναι ἢ σχεδὸν μόναι τὸν ἐπιχειρηματικὸν κίνδυνον εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἀναλήψεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ὑπερπιστοδοτήσεως. Ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τονισθῆ, διὰ τὴν ριζικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τούτου εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητος ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν διεύρυνσιν τῆς μετοχικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τὴν εὐρυτέραν συμμετοχὴν τοῦ Κράτους ἢ κρατικῶν φορέων εἰς τοὺς ἐπιχειρηματικοὺς κινδύνους.

Ὡς πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐπιτοκίου τῶν μακροπροθέσμων τραπεζικῶν πιστώσεων παρατηρεῖται ὅτι τοῦτο, περιλαμβανομένης καὶ τῆς προμηθείας, ἀνέρχεται σήμερον εἰς 8½%, ἤτοι εἰς ἐπίπεδον ἀντίστοιχον πρὸς τὸ κόστος δανεισμοῦ εἰς τὰς περισσοτέρας δυτικοευρωπαϊκὰς ἀγοράς. Ἐξ ἄλλου εἶναι γενικώτερον ἀποδεκτὸν ὅτι ὁριακαὶ μεταβολαὶ τοῦ ἐπιτοκίου δὲν ἐπηρεάζουν ἀξιόλογα τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπενδυτῶν.

Βεβαίως θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ σκοπιμότης σημαντικῆς μειώσεως τοῦ ἐπιτοκίου ὡς κινήτρου διὰ τὴν προώθησιν ὡρισμένων δραστηριοτήτων ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ἐξυγιαντικῶν συνδυασμῶν ὡς πρὸς τὴν κεφαλαιακὴν συγκρότησιν τῶν ἀναπτυσσομένων ἐπιχειρήσεων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως αὐτὴν τὸ χαμηλὸν ἐπιτόκιον θὰ ἔπρεπε νὰ παρέχεται ὑπὸ αὐστηρὰς προϋποθέσεις καὶ ὅρους καὶ πάντοτε μετὰ προηγουμένην κατὰ περίπτωσιν κρίσιν ὑποκαθιστῶσαν τὴν κατανεμητικὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐπιτοκίου.

Ἐν προκειμένῳ δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι τὸ ἐπιτόκιον ἐπιτελεῖ, ἐντὸς ὁρίων, σημαντικὸν ἔργον κατὰ τὴν κατανομὴν τῶν διαθεσίμων πόρων μεταξὺ ἀνταγωνιστικῶν σκοπῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ γενικῶς ἰσχῦον ἐπιτόκιον μακροπροθέσμου δανεισμοῦ θὰ πρέπει νὰ διαμορφοῦται ἐν ὄψει τῶν μακροχρονιωτέρων προοπτικῶν ἰσορροπίας εἰς τὴν προσφορὰν καὶ ζήτησιν κεφαλαίων. Προσωριναὶ δυσχέρειαι εἰς τὴν ἀπορρόφησιν τῶν διαθεσίμων πόρων καὶ δὴ ὀφειλόμεναι εἰς συνθέτους αἰτίας δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀντιμετωπίζωνται δι' ἀποτόμων διακυμάνσεων τοῦ ἐπιτοκίου γενικῶς. Τοῦτο θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνθαρρύνῃ μὴ ἐπαρκῶς θεμελιωμένας δραστηριότητας καὶ νὰ ἔχῃ ἀντίθετα ἀπὸ τὰ ἐπιδιωκόμενα ἀποτελέσματα. Τέλος, δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι ἡ στήριξις τραπεζικοῦ ἐπιτοκίου μακροπροθέσμου δανεισμοῦ γενικῶς κατω-

τέρου τοῦ «ἐπιτοκίου ἰσορροπίας» ὡς καὶ τοῦ ἰσχύοντος εἰς τὰς ξένας κεφαλαιαγορὰς ἐπιτοκίου ἔχει δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις τόσον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς ὅσον καὶ εἰς τὸ ἰσοζύγιον ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας.

Κύριοι Μέτοχοι,

Ἡ κατὰ τὸ 1966 ἐξάλειψις τῆς χρυσοφιλίας ἀποτελεῖ ἀποφασιστικὴν ἐξυγίανσιν ἀναδιαρθρωτικῆς σημασίας διὰ τὴν οἰκονομίαν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀνακοπὴν τῆς σοβαρᾶς ἀπωλείας πολυτίμων πόρων καὶ πέραν τῆς ἐνισχύσεως τῆς τροπῆς τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως πρὸς τὰς τραπέζας καὶ τὰς ὁμολογιακὰς ἐκδόσεις, ἡ ἐπελθοῦσα ἐξυγίανσις διευρύνει τὰς δυνατότητας ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ὅμως καὶ παρὰ τὸ ὑψηλὸν ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ κατὰ τὸ 1967, συμφώνως πρὸς τὰς ὑφισταμένας προβλέψεις, ἡ σημειουμένη πρόοδος εἰς βασικοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας παραμένει κατωτέρα τῆς ἐπιβαλλομένης διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀπαραιτήτων διαρθρωτικῶν βελτιώσεων, ἄνευ τῶν ὁποίων ὄχι μόνον ἡ ἐπιτάχυνσις ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις τοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θὰ καταστῇ προβληματική. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπισημανθοῦν καὶ πάλιν ἰδίως τὰ ἑξῆς :

Πρῶτον. Δὲν ἐπετεύχθη εἰσέτι ἡ ἀπαραίτητος ἐπέκτασις τῶν δραστηριοτήτων ἐκείνων ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ βραχυχρονίως καὶ μακροχρονίως οὐσιώδης καὶ συνεχὴς αὔξησις τῶν τρεχουσῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων. Ἰδιαιτέρως καθυστερεῖ ἡ ἀπαραίτητος ἀναδιάρθρωσις τῆς παραγωγῆς δυναμικῶν ἐξαγωγικῶν, γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἔντασις τῶν προσπαθειῶν εἶναι ὑψίστης σπουδαιότητος καὶ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ τῆς ἐλλειμματικότητος τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως ἀνασχετικῶν ἐπιδράσεων ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὑγιῶν καὶ μονίμως προωθητικῶν δυνάμεων τῆς οἰκονομίας.

Δεύτερον : Δὲν ἐπραγματοποιήθη αἰσθητὴ καὶ συνεχὴς αὔξησις τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων τόσον διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὑφισταμένων ὅσον καὶ διὰ τὴν ἵδρυσιν νέων βιομηχανικῶν μονάδων διεθνῶς ἀνταγωνιστικῆς παραγωγῆς. Ἡ ἀνάγκη ἐπανόδου εἰς ἐτήσιον ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων πέριξ τοῦ 30% εἶναι ἐπείγουσα καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται, πλὴν τῆς ἐνθαρρύνσεως καὶ ἐνισχύσεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιχειρήσεων, ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων βιομηχανικῶν ἔργων ἐξαγωγικοῦ προσανατολισμοῦ ἰδίως εἰς τὰς περιοχὰς αἱ ὁποῖαι ἐνδείκνυται νὰ καταστοῦν πόλοι βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Τρίτον. Δὲν συνεπληρώθη ἡ πραγματοποίησις βασικῶν θεσμικῶν μεταρρυθμίσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἡ ἀνάληψις εὐρυτάτων πρωτοβουλιῶν ἀπὸ ἐξειδικευμένον πιστωτικὸν ὄργανον βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως.

Τέταρτον. Καθυστερεῖ ἀκόμη σοβαρῶς ἡ συμπλήρωσις τῆς οἰκονομικῆς ὑποδομῆς τόσον διὰ τῆς ἐκτελέσεως ἐπιμελῶς μελετημένων ἔργων ὅσον καὶ διὰ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως ὅλων τῶν βαθμίδων.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος πάντοτε ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ νομισματικὴ σταθερότης ἀποτελεῖ ἀναγκαίαν καὶ κρίσιμον, ὄχι ὅμως καὶ ἐπαρκῆ, προϋπόθεσιν διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον. Ἀπαιτοῦνται εὐρείας ἐκτάσεως ὀργανωτικαὶ προσπάθειαι καὶ συνεχὴς πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν κινητοποίησις εἰς ἕνα πλαίσιον σταθερότητος καὶ ὁμαλότητος εἰς τὸν τόπον. Εἶναι διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῇ ἡ σημασία τῆς ἑδραιώσεως γενικωτέρου κλίματος ἐμπιστοσύνης καὶ διὰ τὴν προσέλκυσιν δανειακῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν παραγωγικὴν κινητοποίησιν, δεδομένου ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆς θεμελιουμένη κοινωνικὴ πρόοδος ἐξαρτῶνται ἀπὸ πλῆθος μερικωτέρων ἀποφάσεων τῶν ἀποταμιευτῶν καὶ ἐπιχειρηματιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐντόνως ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰς προοπτικὰς τῶν ἀμεσωτέρων καὶ ἀπωτέρων ἐξελίξεων εἰς τὴν χώραν.

Κατόπιν πολλῶν καὶ ἐπιμόνων προσπαθειῶν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει ἤδη δημιουργήσει τὰς βασικὰς προϋποθέσεις ὥστε εἰς μίαν νέαν προσπάθειαν ἐντὸς τῆς προσεχοῦς δεκαετίας νὰ κατοχυρώσῃ τὸ οἰκονομικόν του μέλλον. Κατὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ὅμως αὐτὴν καμπὴν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐπίγνωσιν τόσον τῶν μεγάλων δυνατοτήτων ὅσον καὶ τῆς εὐαισθησίας τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἐὰν ἐξασφαλισθῇ κλῖμα ἐμπιστοσύνης καὶ ἀναληφθοῦν αἱ ἀπαραίτητοι πρωτοβουλίαι πρὸς τὰς ἐπιβαλλομένας κατευθύνσεις, εἶναι ἀσφαλῶς δυνατὸν νὰ ἐπιτύχωμεν συνεχῆ οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον δι' ὁλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν λαόν.